

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Téma diplomové práce (název): Vklady a podíly v obchodních společnostech

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.

Jana Želechovská
Energetiků 332
471 27 Stráž pod Ralskem

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.



.....
Jana Želechovská

Obsah	
1. Úvodem	7
2. Pojem vkladu	9
3. Vklad jako součást základního kapitálu	10
4. Vklad jako závazková povinnost společníka	12
5. Základní kapitál a vklady do jednotlivých obchodních společností	13
5.1. Veřejná obchodní společnost	14
5.2. Komanditní společnost	16
5.3. Společnost s ručením omezeným	17
5.4. Akciová společnost	18
5.5. Evropská společnost	19
5.6. Evropské hospodářské zájmové sdružení	20
6. Předmět vkladu	21
6.1. Peněžité vklady	23
6.2. Nepeněžité vklady	23
6.2.1. Movité věci	26
6.2.2. Nemovitosti	27
6.2.3. Podnik	27
6.2.4. Pohledávky	28
6.2.5. Jiné hodnoty ocenitelné penězi	31
6.2.5.1. Nehmotné statky	31
6.2.5.2. Cenné papíry	34
6.2.5.3. Spoluvlastnické podíly a podíl v obchodní společnosti	34
6.2.5.4. Právo na užívání a požívání	36
6.2.5.5. Věcná břemena	37
6.2.5.6. Věcné právo předkupní	38
6.3. Omezení vkladů	38
7. Oceňování vkladů	40
7.1. Peněžité vklady	40

7.2. Nepeněžitě vklady	41
8. Splácení vkladů	44
8.1. Lhůty pro splácení vkladů	45
8.2. Správa vkladů před vznikem společnosti	50
8.3. Způsob splácení vkladů	56
8.3.1. Splácení peněžitého vkladu	56
8.3.2. Splácení nepeněžitých vkladů	58
8.3.2.1. Splácení nemovitosti	59
8.3.2.2. Splácení věci movité	61
8.3.2.3. Splácení ostatních nepeněžitých vkladů	61
8.4. Nedostatky při splácení vkladů	67
8.5. Důsledky prodlení se splácením vkladů	69
9. Pojem podíl	73
9.1. Kvalitativní stránka podílu	75
9.2. Kvantitativní stránka podílu	77
9.3. Jednotnost podílu	78
10. Vypořádací podíl	80
11. Podíl na likvidačním zůstatku	84
12. Závěr	88

Seznam zkratek použitých právních předpisů a citovaných předpisů EU:

DevZ	zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon;
KatZ	zákon č. 344/1992 Sb., katastrální zákon;
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník;
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník;
OchrZn	zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách;
OOZPO	zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a o změně zákona o ochraně spotřebitele;
PatZ	zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích;
PKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu;
PrůmZ	zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů;
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., o správním řízení (správní řád);
TrZ	zákon č. 140/1964 Sb., trestní zákoník;
Zákon o EHZS	zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení;
Zákon o majetku ČR	zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích;
Zákon o SE	zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti;
ZCP	zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech;
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání;
Druhá směrnice	Směrnice Rady č. 77/91/ES ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osoby vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření;
Dvanáctá směrnice	Směrnice Rady č. 89/667/EHS ze dne 21. prosince 1989 v oblasti

práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem;

Nařízení o EHZS

nařízení Rady č. 2137/85 ze dne 25. července 1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení;

Nařízení o SE

nařízení Rady ES č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (Societas Europaea);

1. Úvod

Úvodem se krátce zmíním o pojmu vklad a podíl, jak jej chápala právní úprava platná pro území nově konstituované Československé republiky, tj. Všeobecný obchodní zákoník ze dne 17. prosince 1862, č. 1 ř. z. z r. 1863 (přejatý na základě komplexní recepce práva zaniklé Rakousko-Uherské říše po 1. světové válce) a také zákon o společnostech s ručením obmezeným z 6. března 1906, č. 58 ř. z., neboť právo současné České republiky bylo a je silně ovlivněno rakouským ale i německým právem.

Tato úprava, neobsahovala definici pojmu vklad a o vkladech do společností hovořila pouze v souvislosti se stanovením základních znaků jednotlivých společností. Tak například čl. 150 Všeobecného obchodního zákoníku definoval komanditní společnost takto: „*Komanditní společnost jest tu, když se při obchodní živnosti provozované pod společnou firmou jeden neb více společníků účastní jen majetkovými vklady (komanditisté), kdežto u jednoho neb více jiných společníků účast není tímto způsobem obmezena (společníci osobně ručící).*“ Učebnicová literatura obchodního práva z období závaznosti těchto recipovaných norem práva rakouského následně hovořila o vkladu takto: „*Vkladem nazýváme právní jednání, kterým společník převádí do jmění společnosti majetkové právo nebo právo toto společnosti zřizuje, jednáje ve své vlastnosti jako společník a plní tím závazek, který převzal smlouvou společenskou.*“¹. Ovšem nenazývá vkladem pouze toto právní jednání, nýbrž také „*majetkový předmět, jež do společnosti vnáší společník shora uvedeným aktem*“.

Malovský-Wenig A. vykládal pojem podíl společníka společnosti s ručením obmezeným (závodní podíl – jak uvádí Zákon o společnostech s ručením obmezeným), jako „*členství společníkovo, tj. soubor všech práv plynoucích z členství (právo na účast ve správě, nárok na dividendu, likvidační kvotu) a všech členských závazků.*“² Závodní podíl mohl být označen „cifrou“ převzatého kmenového vkladu nebo zlomkem kmenového kapitálu. Při zřízení společnosti směl převzít každý společník jen jeden vklad a mohl mít jen jeden podíl.

¹ Prof. Dr. Malovský-Wenig, A.: Příručka obchodního práva. Československý kompas v Praze. 1947, s. 192;

² Prof. Dr. Malovský-Wenig, A.: Příručka obchodního práva. Československý kompas v Praze. 1947, s. 449;

Uvedené právní normy neobsahovaly legální definici pojmu vklad ani pojmu podíl a autoři komentářové literatury jej tedy dovozovali výkladem.

Tuto diplomovou práci jsem systematicky rozčlenila do jednotlivých kapitol, které nejprve věnuji rozboru pojmu vklad, sepjetí vkladu a základního kapitálu obchodní společnosti, a v návaznosti na rozdělení vkladů na obligatorní a fakultativní se dále zabývám povinností společníků obchodních společností zavázat se ke vkladové povinnosti vůči obchodní společnosti. V šesté kapitole následně vymezuji předmět vkladu s členěním, které obsahuje obchodní zákoník v obecné úpravě, na vklady peněžité a vklady nepeněžité. Dále se v této kapitole věnuji omezení, která jsou stanovena pro některé předměty vkladu nebo subjekty, které přebírají povinnost ke vkladu. Sedmá kapitola se týká problematiky oceňování vkladů. Osmá kapitola je věnována splácení vkladů a problematice včasného a řádného splnění závazku společníka popř. budoucího společníka obchodní společnosti. V rámci této kapitoly se na závěr zabývám následky v případě nesplnění vkladové povinnosti, ať už se jedná o nedostatky při splácení vkladů nebo prodlení vkladatele při splácení vkladu.

V deváté kapitole rozebírám pojem podíl v obchodních společnostech v sepjetí k vkladům, jak o nich je pojednáno v předešlých kapitolách a v dalších kapitolách se zaměřuji na druhy podílů, jak je upravuje obecná úprava obchodního zákoníku. Tématem podílu jako předmětu soukromoprávních vztahů a dispozicemi s ním se blíže nezabývám, neboť tato problematika svým obsahem již přesahuje vymezení zadání této diplomové práce.

Závěrem se věnuji nově připravovanému obchodnímu zákonu a některým změnám, které obsahuje ve vztahu k vkladům a podílům v obchodních společnostech.

2. Pojem vkladu

Obchodní zákoník přijatý zákonem č. 513/1991 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.1.1992 upravuje vklady do obchodních společností ve svém § 59 odst. 1, který stanovil (ve znění k 1.1.1992), že vkladem společníka je souhrn peněžních prostředků a jiných penězi ocenitelných hodnot, které se společník zavazuje vložit do společnosti a podílet se jím na výsledku podnikání společnosti (což je také základem pro rozlišování vkladů na peněžité a nepeněžité). Tedy hovoří zde o vkladu jako o majetku, jímž společník plní svou vkladovou povinnost vůči obchodní společnosti. Ovšem obchodní zákoník používá slovo „vklad“ také jako legislativní zkratku a to ve svém § 58 odst. 1, kde je upraven vklad jako podíl na základním kapitálu společnosti. Alois Forejt autor knihy *Obchodní společnosti*³ vydané již za účinnosti § 59 ObchZ ve výše uvedeném znění označuje slovo vklad za „*právní úkon, jímž společník převádí na společnost majetkové právo, nebo takové právo společnosti zcizuje*“, dále říká, že „*jako vklad se označují i majetkové kusy (upsání), které se zcizovacím aktem, jímž je převzetí závazku ke vkladu (upsání) ve společenské smlouvě, odevzdávají do vlastnictví společnosti*“. Což spíše ukazuje na právní úpravu vkladů do obchodních společností za první republiky (přesněji do doby před nahrazením recipovaných právních předpisů např. zákonem č. 141/1950 Sb.), kdy ustanovení Všeobecného obchodního zákoníku (zákon č. 1 ř. z. z r. 1863) neobsahovalo legální definici vkladu, než v současnosti, kdy obchodní zákoník již tuto legální definici vkladu obsahuje (viz výše).

Současná právní úprava tedy užívá slovo „vklad“ pro (i) označení předmětu vkladu, což vyplývá z ustanovení § 59 odst. 1 ObchZ, které označuje za vklad společníka souhrn peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot, které se společník zavazuje poskytnout společnosti a společnost se zavazuje přijmout je; (ii) povinnost společníka (budoucího společníka) splatit vklad ve stanovené lhůtě a za stanovených podmínek, poté co tuto povinnost převzal na základě některé z níže vyjmenovaných právních skutečností, zde můžeme hovořit o vkladové povinnosti; (iii) majetkový základ účasti společníka na společnosti, což vyplývá z ustanovení § 59 odst. 1 ObchZ „*() vložit do společnosti za účelem*

nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti“ ale také z ustanovení obchodního zákoníku týkající se vkladů do jednotlivých obchodních společností. Tento rozsah zdrojů poskytnutých společnosti je v zásadě určující i pro právní postavení společníka ve společnosti.

Z uvedených tří významů uvádí Pokorná J.⁴ druhý význam jako zásadní z hlediska vyjádření právní podstaty vkladu, který objasňuje spojení dvou samostatných právních subjektů – společníka a společnosti, určuje jak uvedené spojení vzniká a jaký má obsah.

Z ustanovení § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 ObchZ lze tedy dovodit, že vklad je vymezen dvěma základními znaky: (i) vklad je spjat se základním kapitálem společnosti – souhrnné peněžní vyjádření vkladů všech společníků se rovná peněžnímu vyjádření velikosti základního kapitálu, změny velikosti vkladů u jednotlivých společníků, popř. nové vklady se vždy projeví ve změně velikosti základního kapitálu; (ii) rozsah plnění, ke kterému se společník zavázal, je majetkovým základem účasti společníka na společnosti, která je vyjádřena podílem. Vklad je tak nezbytnou podmínkou pro vznik účasti společníka na společnosti, a v zásadě ovlivňuje i rozsah této účasti, tedy velikost podílu (s výjimkami, které jsou uvedeny v kapitole 9.).

Vkladem proto nelze chápat jakékoli plnění poskytnuté společníkem společnosti, ale pouze takové plnění, které z vůle společníka směřuje k vytvoření majetku náležejícího společnosti, jehož hodnota je vyjádřena ve výši základního kapitálu, a které splňuje podmínky kladené na vklady zákonem. Společník spojuje s převzetím povinnosti splatit vklad vznik jeho účasti na společnosti nebo posílení jeho pozice uvnitř společnosti. Tato charakteristika ovšem neplatí bezvýhradně, neboť typicky u veřejné obchodní společnosti a u komplementářů v komanditní společnosti takové propojení mezi vkladem a podílem není, vzhledem k tomu, že vklady do této společnosti (resp. komplementářů) nejsou povinné.

3. Vklad jako součást základního kapitálu

Ustanovení § 58 odst. 1 ObchZ označuje v legální definici základní kapitál společnosti jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti, a tím tedy stanoví i sepjetí vkladů a základního kapitálu této společnosti. Zákon zde nerozlišuje mezi vklady poskytnutými společností při jejím vzniku

³ Forejt, A.: Obchodní společnosti. Praha: Prospektum. 1992, s. 20;

nebo za trvání společnosti, proto je výše základního kapitálu dána všemi vklady bez ohledu na okamžik, kdy byly společnosti poskytnuty.

V praxi se někdy nesprávně dovozuje, že vklady poskytnuté společnosti musí být uchovávány ve stejné podobě, jakou měli v době vzniku společnosti (popř. v době zvýšení základního kapitálu společnosti). A pokud byl tedy vklad tvořen peněžitými vklady, musí být částka k dispozici na bankovním účtu společnosti, v případě vkladů nepeněžitých, pak tyto věci nelze zcizovat. Základní kapitál ovšem není určitá majetková hodnota, kterou společník (popř. budoucí společník) převádí na společnost, ale pouze její peněžní vyjádření (účetní hodnota), z čehož plyne mylnost uvedených závěrů. Majetek, který společnost získala vklady společníků, může volně užívat k zajišťování své činnosti, a to ode dne jejich splacení, popř. ode dne vzniku společnosti, nestanoví-li zákon jinak. Pokud jde o peněžité vklad do základního kapitálu společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, ty může společnost používat až po zápisu základního kapitálu do obchodního rejstříku (§ 109 odst. 3, § 163a odst. 4 a § 204 odst. 2 ObchZ).

Změny velikosti vkladů společníků, popř. nové vklady, se vždy odrazí ve změně velikosti základního kapitálu. Ustanovení § 58 odst. 1 ObchZ má obecnou povahu a vztahuje se proto na všechny formy obchodních společností.

Zákon č. 370/2000 Sb., nově stanovil, že základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny. Pokud se tedy společník, popř. budoucí společník, zaváže splatit peněžitý vklad v jiné než české měně, musí být vždy přepočten na měnu českou.

Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník v citovaném ustanovení výslovně hovoří o vkladech společníků „do základního kapitálu“, je možné dovodit, že společníci obchodní společnosti mohou poskytnout také vklady mimo základní kapitál. Tyto vklady obchodní zákoník označuje různými pojmy, např. emisní ážio (§ 67, § 111 ObchZ) nebo příplatky (§ 67, § 121 ObchZ) a jsou poskytovány ve prospěch vlastního kapitálu společnosti. mop. § 52/9

Ovšem ne všechny obchodní společnosti mají povinnost vytvářet základní kapitál. Ustanovení § 58 odst. 2 ObchZ stanoví tuto povinnost pouze pro komanditní společnost,

⁴ Pokorná J. in Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 20;

společnost s ručením omezeným a akciovou společností. Podle poslední věty citovaného ustanovení se zapisuje výše základního kapitálu do obchodního rejstříku, stanoví-li tak zákon. Tuto povinnost zákon předepisuje pouze u společnosti s ručením omezeným (§ 36 písm. c) ObchZ) a akciové společnosti (§ 36 písm. d) ObchZ), neboť u těchto (kapitálových) společností je základní kapitál významnou charakteristikou, která deklaruje třetím osobám rozsah, v němž je majetek společnosti financován z jejích vlastních zdrojů, což také nepřímo poukazuje na platební schopnosti společnosti. Vzhledem k tomu, zákon předepisuje také minimální vklady popř. minimální základní kapitál u těchto společností (blíže kapitola 5.).

U veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti je ochrana třetích osob vstupujících do právních vztahů se společností zajištěna přítomností neomezeně ručících společníků, resp. povinným vkladem komanditisty (blíže kapitola 5.).

4. Vklad jako závazková povinnost společníka

Dalším významem pojmu vklad, který je uveden v obchodním zákoníku, a již byl uveden v úvodní kapitole je vklad v závazkovém slova smyslu. V uvedeném závazkovém vztahu přebírá společník, popř. budoucí společník povinnost poskytnout vklad ve lhůtách (blíže kapitola 8.1.) a výši určené společenskou smlouvou nebo jiným úkonem, z něhož závazek vzniká, společnost má právo požadovat na něm předmět vkladu (splacení vkladu) a povinnost předmět vkladu přijmout. Uvedená práva a povinnosti společníka a společnosti tvoří obsah vkladového závazku.

Povinnost společníka popř. budoucího společníka splatit vklad společnosti popř. budoucí společnosti je založena v právní skutečnosti volní, tedy vždy zde půjde o projevy vůle společníků, kteří se zavazují zvýšit svůj vklad za trvání společnosti, nebo budoucích společníků při procesu zakládání společnosti nebo převzetí závazku osobami, které se nově stávají společníky již existující společnosti. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že tento závazek může vzniknout na základě právních skutečností, které předcházení vzniku obchodní společnosti, nebo v procesu zvyšování základního kapitálu již existující společnosti. Těmito právními skutečnostmi mohou být (i) společenská smlouva, která je nejběžnějším titulem při zakládání veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným; (ii) zakladatelská listina, to v situaci, že společnost je zakládána jediným

zakladatelem; (iii) zakladatelská smlouva, ve které se zavazují zakladatelé akciové společnosti splatit své vklady společnosti; (iv) prohlášení upisovatelů v listině upisovatelů při zakládání akciové společnosti nebo zvyšování jejího základního kapitálu na základě veřejné nabídky akcií, zde jsou upisovatelé osoby odlišné od zakladatelů akciové společnosti; (v) dohoda akcionářů podle § 205 ObchZ pokud dosavadní akcionáři upisují akcie při zvyšování základního kapitálu akciové společnosti; a (vi) prohlášení společníků společnosti s ručením omezeným o převzetí nových vkladů. (§ 143 ObchZ). 113/6

Existence vkladového závazku je podmínkou vzniku kapitálových společností a komanditní společnosti (vkladovou povinnost zde přebírá pouze komanditista), naopak při zakládání veřejné obchodní společnosti nemusí vkladový závazek vůbec vzniknout.

Předmět vkladu (blíže kapitola 6.) přechází do majetku společnosti, ovšem sama společníkovi žádné protiplnění neposkytuje. I když společník nabývá podíl na společnosti, někteří autoři odmítají označovat takové nabytí za protiplnění poskytované společností,⁵ neboť společník nabývá podílu nezávisle na splnění vkladové povinnosti a nesplnění této povinnosti může vést pouze k zániku účast společníka na společnosti. Ovšem např. Dědič J. hovoří o podílu na společnosti jako o „majetkové hodnotě, kterou získává společník od společnosti jako protiplnění za převzetí vkladu a splacení vkladu.“⁶ 2012

Vkladový závazek zaniká primárně splněním, o kterém obchodní zákoník hovoří jako o splacení vkladu (blíže kapitola 8.), které se liší v závislosti na předmětu vkladu a na tom, zda je vklad splácen před vznikem společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu společnosti (viz níže).

Jako jiný způsob zániku vkladového závazku uvádí Pokorná J. např. dohodu vkladatele a společnosti o zániku vkladového závazku před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, po zápisu zvýšení základního kapitálu může zaniknout vkladová povinnost pouze snížením základního kapitálu podle ustanovení obchodního zákoníku.⁷

5. Základní kapitál a vklady do jednotlivých obchodních společností

⁵ Pokorná, J. in Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J., a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 30;

⁶ Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 408;

⁷ Pokorná, J. in Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J., a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 34;

Jak již bylo uvedeno výše, souhrn vkladů společníků v jejich číselném vyjádření tvoří základní kapitál obchodní společnosti a vklady představují zdroje financování potřeb společnosti, což vyplývá z ustanovení § 58 odst. 1 ObchZ. Níže jsou proto uvedena základní zákonná pravidla týkající se sepjetí základního kapitálu a vkladů do jednotlivých obchodních společností.

5.1. Veřejná obchodní společnost

Obchodní zákoník nestanoví pro veřejnou obchodní společnost povinnost vytvářet základní kapitál ani povinnost pro společníky vnášet do společnosti vklad. Přesto pro případ, že se společníci ve společenské smlouvě (při založení společnosti) nebo změnou společenské smlouvy (za doby existence společnosti) dohodnou na povinnosti vložit do společnosti nějaký vklad, stanoví obchodní zákoník základní povinnosti společníků související s povinnostmi společníků splatit takový vklad (§ 80 ObchZ). Zákon v tomto ustanovení předpokládá vznik vkladové povinnosti společníka pouze v případě vzniku společnosti nebo pokud do společnosti přistupuje nový společník, neboť stanoví „*Společník je povinen splatit svůj vklad (), jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku své účasti ve společnosti*“. Vzhledem k dispozitivnosti ustanovení o vkladech do veřejné obchodní společnosti, praxe i teorie dovozuje, že je možné převzít vkladovou povinnost i kdykoli během existence společnosti, např. současný společník se může zavázat k dalšímu vkladu do společnosti.⁸ Tato úprava vkladové povinnosti obchodním zákoníkem je pouze rámcová a velice stručná a pro praktickou realizaci této povinnosti by bylo dále žádoucí, aby společenská smlouva stanovila (dohodnou-li se společníci na vkladové povinnosti) nejen předmět vkladu a jeho hodnotu (popř. způsob ocenění), ale i lhůtu, v níž jsou společníci povinni vklad splatit, neboť lhůta uvedená výše není dostatečně konkrétní a byly by podle ní poměrně těžko vymahatelné následky spojené s prodlením v plnění převzaté vkladové povinnosti; může být také dohodnuta povinnost společníků hodnotu vkladů zvýšit či doplnit.

Ovšem názorová shoda neexistuje na výklad ustanovení § 80 odst. 3 ObchZ, které stanoví možnost společníka vkládat do společnosti i více vkladů. Na příklad Dědič J. hovoří o možnosti poskytnout společnosti vklad opakovaně, ovšem za předpokladu, že stále existuje

pouze jediný vklad společníka, který se zvyšuje o každý další vklad;⁹ nebo Dvořák T., který hovoří o nepřesnosti tohoto ustanovení a vysvětluje jej jako možnost poskytnout další „vklad“, který nazývá doplňkem k dosavadnímu vkladu, nikoli vkladem;¹⁰ oproti těmto názorům stojí např. komentář Štenglové I., která připouští možnost existence více vkladů ve společnosti,¹¹ shodný je také názor Bartoškové M.¹² Pokorná J. připouští možnost existence více vkladů do veřejné obchodní společnosti a vysvětluje tuto právní úpravu s ohledem na zdaňování zisku společnosti, neboť společnost sama svůj zisk nezdaňuje, ale rozdělený zisk se zdaňuje jako příjem společníka. Proto musí společnost získávat prostředky pro svůj další rozvoj mimo jiné zpětnými vklady společníků, které se pro účely výpočtu výše podílu společníka na společnosti sčítají.¹³ Důvodová zpráva k novelizovanému § 80 ObchZ (zákonem č. 370/2000 Sb.) navíc výslovně hovoří o možnosti společníka veřejné obchodní společnosti poskytnout do základního kapitálu (dříve jmění) více vkladů. Pro možnost existence více vkladů hovoří i to, že se vklady ani výše jejich splacení nezapisují do obchodního rejstříku a převzetí vkladové povinnosti je ve veřejné obchodní společnosti pouze na vůli společníků. Existenci více vkladů jediného společníka ve veřejné obchodní společnosti lze tedy na základě výše uvedeného připustit, přičemž tyto vklady se budou pro účely výpočtu podílu sčítat, neboť ani ve veřejné obchodní společnosti nemůže mít společník více podílů než jeden.

Může být sporné, zda lze uložit vkladovou povinnost pouze všem společníkům (popř. budoucím společníkům) nebo jen některým. Z dispozitivnosti ustanovení o vkladech do veřejné obchodní společnosti vyplývá, že je možné, aby společenská smlouva uložila tuto povinnost jen některým z nich, popř. v různé výši.

Pokud se společníci veřejné obchodní společnosti dohodnou ve společenské smlouvě na povinnosti splatit vklady (ať už peněžité či nepeněžité) před vznikem, musí smlouva

⁸ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2002, s. 759;

⁹ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2002, s. 762;

¹⁰ Dvořák, T.: Veřejná obchodní společnost. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 115;

¹¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10., podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 291;

¹² Bartošková, M.: Veřejná obchodní společnost po novele obchodního zákoníku. Obchodní právo. 2001, č. 5;

¹³ Pokorná J. in Eliáš, K., Bartošková, M., Pokorná, J., a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 104-105; *stejně* Pokorná J. in Koblíha, I., Kalfus, J., Kovařík,

obsahovat určení osoby, která je správcem vkladů (§ 60 odst. 1 ObchZ), neboť ustanovení § 60 ObchZ o správě vkladů před vznikem společnosti se jako ustanovení obecné užije na všechny obchodní společnosti, mají-li být vklady splaceny před vznikem společnosti.

Výše vkladu společníka, jeho splacení ani základní kapitál veřejné obchodní společnosti se nezapisuje do obchodního rejstříku.

5.2. Komanditní společnost

Komanditní společnost vytváří povinně základní kapitál, zároveň alespoň jeden společník musí být v postavení komanditisty se zákonnou povinností vkladu o minimální výši 5 000 Kč, maximální výše není zákonem upravena (§ 97a ObchZ). Ustanovení § 97a ObchZ vložila do obchodního zákoníku novela provedená zákonem č. 370/2000 Sb. V praxi totiž vznikaly výkladové problémy, která ustanovení o vkladech společníků společnosti s ručením omezeným jsou aplikovatelná na vklady komanditistů. Zejména šlo o aplikaci ustanovení § 109 odst. 1 ObchZ o minimální výši vkladů, ustanovení § 111 ObchZ o povinnosti splácet část peněžitých vkladů před zápisem do obchodního rejstříku a ustanovení § 113 ObchZ o lhůtě pro splacení vkladů.¹⁴ Od 1.1.2001, kdy novela nabyla účinnosti, nelze tedy na výši vkladu komanditisty použít ustanovení § 109 odst. 1 ObchZ, neboť minimální výše vkladu komanditisty je explicitně stanovena novým ustanovením. Přestože není zákonem stanovena minimální výše základního kapitálu komanditní společnosti, z výše uvedeného lze dovodit, že tato minimální částka se kryje s minimálním vkladem komanditisty, tedy 5 000 Kč.

Ovšem již neexistuje názorová shoda v otázce počtu vkladů komanditisty, neboť například Dvořák T. aplikuje ustanovení § 80 odst. 3 ObchZ ve spojení s § 93 odst. 4 ObchZ a hovoří o dalších „vkladech“ pouze jako o doplácích a odmítá označení takového doplatku jako vklad.¹⁵ Také Pokorná J. aplikuje na vklad komanditisty ustanovení § 80 odst. 3 ObchZ.¹⁶ Zatímco jiní autoři, aplikují právní úpravu postavení společníků společnosti s ručením omezeným pro komanditisty, z čehož vyplývá, že každý komanditista může mít pouze jediný

Z., Kozel, R., Krofta, J., Pokorná, J., Svobodová, Y.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 254;

¹⁴ Bartošíková, M., Komanditní společnost. Obchodní právo 1999, č. 8; Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Právnícké osoby jako podnikatelé. 2. vydání. Praha: C.H.Beck 1998, s. 94;

¹⁵ Dvořák, T.: Komanditní společnost. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 105;

¹⁶ Pokorná J. in Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 144;

vklad do základního kapitálu a jeden podíl ve společnosti.¹⁷ Souhlasím s názorem později uvedeným, zejména protože se domnívám, že vkladová povinnost komanditisty je otázkou právního postavení tohoto společníka a je tedy nutné použít ustanovení o společnosti s ručením omezeným. Další důvod proč se přiklonit k názoru, že komanditista má pouze jediný vklad do základního kapitálu, je povinnost zapisovat výši vkladu každého komanditisty do obchodního rejstříku stanovená v § 36 písm. b) ObchZ „() výše vkladu každého komanditisty a rozsah jeho splacení“; zákon tedy hovoří o výši vkladu v jednotném čísle, nikoli o výši vkladů komanditisty.

Vkladovou povinnost nemají tedy všichni společníci komanditní společnosti, ale pouze ti v postavení komanditistů. Určení, kteří ze společníků jsou komplementáři a kteří komanditiské, je obligatorní náležitostí společenské smlouvy. Ovšem komplementáři mohou vkladovou povinnost dobrovolně převzít ve společenské smlouvě také. Minimální ani maximální výše vkladů komplementářů není zákonem stanovena, a tak její stanovení záleží pouze na dohodě společníků ve společenské smlouvě. Není proto vyloučeno, aby se komplementáři zavázali ke vkladové povinnosti v různé výši, ale také pouze někteří z nich.

Výše základního kapitálu se do obchodního rejstříku nezapisuje, neboť práva třetích osob jsou v tomto případě zajištěna neomezeným ručením komplementářů za závazky společnosti, na rozdíl od výše a rozsahu splacení vkladu komanditisty, který musí být do rejstříku povinně zapsán (§ 36 písm. b) ObchZ).

5.3. Společnost s ručením omezeným

U společnosti s ručením omezeným stanoví obchodní zákoník nejen minimální výši vkladu každého společníka, která činí 20 000 Kč (§ 109 odst. 1 ObchZ), ale i minimální výši povinně vytvářeného základního kapitálu, a to 200 000 Kč (§ 108 odst. 1 ObchZ) nebo 100 000 Kč u společností vzniklých před 1.1.2001. Maximální výše základního kapitálu ani vkladu společníka není zákonem omezena. Přestože zákon stanoví minimální výši vkladu společníka, nelze toto ustanovení vykládat izolovaně ale nutně ve spojení s § 58 odst. 1, § 105 odst. 1 a § 108 odst. 1 ObchZ. Z citovaných ustanovení vyplývá, že minimální vklad

¹⁷ Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. 2. díl. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2002. s. 895; a Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 334;

společníka je závislý také na počtu společníků dané společnosti, součet jejichž vkladů do základního kapitálu musí dosáhnout alespoň částky 200 000 Kč (resp. 100 000 Kč, viz výše),¹⁸ dále je nutné pamatovat na povinnost vyjádřit vklad do základního kapitálu v české měně (§ 58 odst. 1 ObchZ) a také povinnost stanovit výši vkladu tak, aby byla dělitelná tisícem beze zbytku (§ 109 odst. 2 druhá věta ObchZ).

Podle ustanovení § 109 odst. 2 ObchZ se může každý společník podílet na základním kapitálu pouze jediným vkladem. Pokud se tedy společník podílí na zvyšování základního kapitálu společnosti podle § 143 nebo § 144 ObchZ, nevzniká mu nový vklad do základního kapitálu, ale zvyšuje se jeho původní vklad do základního kapitálu, popř. i jeho obchodní podíl. Tomu také odpovídá změna ustanovení § 143 s účinností k 1.1.2001, když toto ustanovení nadále používá pojem „převzetí závazku ke zvýšení vkladu“ na rozdíl od dřívější úpravy o převzetí závazku k novému vkladu.

Výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, stejně tak i výše vkladu každého společníka a rozsah jeho splacení, se zapisují do obchodního rejstříku (§ 36 písm. c) ObchZ).

5.4. Akciová společnost

Společníkem akciové společnosti je podle ustanovení § 155 odst. 1 ObchZ akcionář a vztahují se na něj tedy všechna ustanovení obecné úpravy obchodních společností (§§ 56 až 75b ObchZ), která se týkají společníků, pokud zvláštní právní úprava o akciové společnosti nestanoví něco jiného. Obchodní zákoník na rozdíl od právní úpravy společnosti s ručením omezeným nijak neomezuje počet akcionářů, ovšem jediným zakladatelem akciové společnosti nemůže být fyzická osoba. To nevylučuje, aby se za trvání akciové společnosti stala fyzická osoba jediným akcionářem.¹⁸

Minimální výši základního kapitálu akciové společnosti stanoví obchodní zákoník v závislosti na postupu založení této společnosti. Pokud je akciová společnost založena bez veřejné nabídky akcií musí její základní kapitál činit alespoň 2 000 000 Kč, zatímco základní

¹⁸ Poněkud nekonzistentní ustanovení § 162 ObchZ, které dovoluje spojení všech akcií v rukou jedné osoby, překonává zákaz založení akciové společnosti jediným zakladatelem, který je v rozporu s evropským právem, neboť Dvanáctá směrnice se vztahuje i na akciové společnosti, pokud členský stát jednočlennou akciovou společnost povolí;

kapitál akciové společnosti založené s veřejnou nabídkou akcií musí činit alespoň 20 000 000 Kč, pokud zvláštní předpis nestanoví vyšší částku (např. zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, také zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu - např. burza, organizátor mimoburzovního trhu nebo centrální depozitář).

Základní kapitál akciové společnosti je dán součtem jmenovitých hodnot všech akcií vydaných společností. Z toho je možné dovodit, že výše vkladu do základního kapitálu je v akciové společnosti vyjádřena jmenovitou hodnotou akcií. Minimální výši vkladu lze nepřímou dovést z jmenovité hodnoty akcií, pokud ovšem zakladatelská smlouva nestanovila, že minimální vklad musí odpovídat více než jedné akcií. Výše vkladů společníků akciové společnosti ani rozsah jejich splacení se nezapisuje do obchodního rejstříku. Pouze pokud dojde ke koncentraci všech akcií v rukou jediného akcionáře, stanoví obchodní zákoník povinnost zapsat tuto osobu do obchodního rejstříku.

Pokud má být akciová společnost založena veřejnou nabídkou, nelze splácet emisní kurs upsaných akcií nepeněžitými vklady. Toto ustanovení (§ 165 odst. 2 ObchZ) je nutné podle § 204 odst. 1, § 207 odst. 5 a § 209a odst. 5 ObchZ přiměřeně aplikovat i na zvýšení základního kapitálu upisováním akcií, na podmíněné zvýšení základního kapitálu a na kombinované zvýšení základního kapitálu. Při zakládání akciové společnosti je zákaz splácení emisního kurzu akcií upsaných na základě veřejné nabídky nepeněžitými vklady obsažen i v § 163 odst. 2 písm. d) ObchZ, ovšem pouze jako povinná náležitost zakladatelské smlouvy a veřejné nabídky akcií.

5.5. Evropská společnost

Ustanovení § 56 odst. 1 ObchZ zařazuje mezi obchodní společnosti i evropskou společnost. Její právní úprava se primárně řídí právem Evropských společenství, zejména Nařízením o SE, které je přímo aplikovatelné v jednotlivých členských státech ode dne účinnosti, tj. od 8. října 2004. Nařízení doplňuje směrnice Rady č. 2001/86/ES a Zákon o SE, který nabyl účinností dne 14. prosince 2004.

Evropská společnost se řídí primárně Nařízením o SE a svými stanovami, pokud je to v Nařízením o SE výslovně stanoveno. Teprve v otázkách, kterým nařízením nevěnuje pozornost

vůbec nebo obsahuje jen jejich částečnou úpravu, lze aplikovat prameny tuzemského (českého) práva – a to nejprve Zákon o SE a následně je možné použít právní předpisy o akciových společnostech a stanovy společnosti podle práva státu, kde má společnost sídlo.

Evropská společnost může být založena pouze prostřednictvím fúze, jako holdingová SE, dceřinná SE nebo může vzniknout přeměnou z akciové společnosti, není tedy možné založení tzv. „na zelené louce“ a splácení vkladů před jejím vznikem.

Způsob financování evropské společnosti se neliší od běžné akciové společnosti. Evropská společnost také povinně vytváří základní kapitál, který je rozvržen na akcie (čl. 1 odst. 2 Nařízení o SE) a musí být vyjádřen v euro (čl. 4 odst. 1 Nařízení o SE). Výše základního kapitálu evropské společnosti je stanoven nařízením v minimální výši alespoň 120 000 eur. Výjimky z takto stanovené výše základního kapitálu může stanovit národní právo pro akciové společnosti podnikající v určitém oboru, ale pouze pokud tento základní kapitál převyšuje částku 120 000 eur (čl. 4 odst. 2 a 3 Nařízení o SE). Nařízení o SE umožňuje členským státům, které dosud nevstoupily do třetí fáze evropské hospodářské a měnové unie, tj. přijetím jednotné měny euro, aby předepsaly evropským společnostem se sídlem na jeho území, uvádět základní kapitál v peněžních jednotkách národní měny. Této možnosti Česká republika využila a Zákon o SE stanoví v § 66 tuto povinnost, aniž by tím ovšem byla dotčena možnost evropské společnosti uvádět údaj o základním kapitálu souběžně také v eur.

Evropská společnost se sídlem v České republice je povinně zapisována do obchodního rejstříku s uvedením stejných náležitostí jako u českých obchodních společností (zákon zde má zřejmě na mysli akciové společnosti) s uvedením dalších údajů, které stanoví zákon o evropské společnosti (čl. 12 Nařízení o SE ve spojení s § 8 Zákona o SE).

Na základě ustanovení čl. 5 Nařízení o SE platí pro základní kapitál evropské společnosti se sídlem v České republice, jeho zachování a změny, a rovněž pro její akcie, dluhopisy a ostatní podobné cenné papíry předpisy, které se jinak vztahují na akciové společnosti založené podle českého práva.

5.6. Evropské hospodářské zájmové sdružení

Evropské hospodářské zájmové sdružení (dále jen „EHZS“) prohlašuje § 56 odst. 1 ObchZ také za obchodní společnost. Základem právní úpravy EHZS je Nařízení o EHZS,

kteří je účinné na území České republiky ode dne vstupu České republiky do Evropské unie, tj. od 1. května 2004.

Podstatou této právní formy je sdružení členů EHVS se sídlem na území různých členských států, jehož účelem není dosahování zisku, nýbrž usnadnění podnikatelské činnosti svých členů a v tomto smyslu tak EHVS plní převážně pomocnou, subsidiární funkci.

Způsob financování EHVS není upraven žádným kogentním ustanovením Nařízení o EHVS. EHVS je možné založit i bez vytvoření vlastního kapitálu. Takto je v praxi založeno asi 95 % sdružení.¹⁹

Na EHVS se podle § 1 odst. 1 Zákona o EHVS, použijí ustanovení obchodního zákoníku upravující obchodní společnosti (tedy §§ 56 – 75b ObchZ) a ustanovení o veřejné obchodní společnosti (§§ 76 – 92e ObchZ), pokud nejsou některé otázky řešeny Nařízením o EHVS ani tímto zákonem. Pokud Nařízení o EHVS obsahuje vlastní právní úpravu, bude na to v textu dále upozorněno.

Z výše uvedeného vyplývá, že Sdružení nemá povinnost vytvářet základní kapitál a ani společníci (účastníci) nemají vkladovou povinnost. Na základě ustanovení čl. 17 odst. 2 písm. e) Nařízení o EHVS je možné, aby členové na základě rozhodnutí přijatého všemi členy EHVS převzali povinnost platit pravidelné členské příspěvky, které jsou také nejčastější formou financování činnosti tohoto sdružení. Rozsah financování jednotlivých členů není významný pro podíl na samotném sdružení, neboť každý z členů má pouze jeden hlas a podíly na případném zisku jsou shodné. Smlouva o sdružení může však obsahovat jiné pravidlo, ovšem - pokud se týká hlasování - pouze za předpokladu, že žádný ze členů nezíská většinu hlasů, odlišné rozložení podílů na zisku není nijak omezené (čl. 21 odst. 1 Nařízení o EHVS).

6. Předmět vkladu

Vklad je možné chápat také jako předmět plnění, který se společník (budoucí společník) zavazuje poskytnout společnosti. Z tohoto hlediska lze vycházet při následném rozčlenění vkladů podle jejich právní povahy na jednotlivé druhy, kde základními skupinami jsou vklady peněžité a nepeněžité.

¹⁹ Dědič, J., Čech, P.: Evropské právo společností. 1. vydání. Praha: Polygon. 2004, str. 149;

Předmětem vkladu může být pouze ta majetková hodnota, která je představována penězi (peněžitý vklad) nebo jinou majetkovou hodnotou, než jsou peníze (nepeněžitý vklad). O peněžitý vklad se jedná pouze v případě, kdy jsou předmětem vkladu peníze jako platidlo, přičemž není významné, zda se jedná o českou nebo cizí měnu.

V původním znění § 59 odst. 2 ObchZ („*Má-li být část základního jmění společnosti vytvořena nepeněžitým vkladem* (.“)) vyvstávaly v praxi pochybnosti, zda může být základní jmění tvořeno pouze nepeněžitými vklady, nebo zda musí být vždy tvořeno alespoň z minimální části peněžitým vkladem. Praxe dospívala k závěru, že takovému postupu (tvorbě základního jmění pouze z nepeněžitých vkladů) nic nebrání. Zákonem č. 142/1996 Sb., který novelizoval obchodní zákoník k 1.7.1996, zákonodárce nahradil celý předmětný odstavec novým zněním. Podle současného znění § 59 ObchZ není tedy pochyb o tom, že základní kapitál obchodní společnosti může být tvořen pouze peněžitými vklady, nepeněžitými vklady nebo jejich kombinací.

Ve své původní podobě označoval obchodní zákoník za nepeněžitý vklad jakoukoli penězi ocenitelnou hodnotu, bez bližší specifikace nebo omezení, která by stanovila, co nepeněžitým vkladem být nemůže. Již v počátcích aplikace tohoto znění ustanovení o vkladech do obchodních společností bylo jasné, že bude nutné stanovit, co může (respektive nemůže) být nepeněžitým vkladem do společnosti, neboť docházelo k pokusům o vklad věcí, které nebylo možné reálně ocenit (např. vědomosti určité osoby), nebo je nebylo možno převést na společnost nebo k nim zřídit právo užívání ve prospěch společnosti.²⁰ Z těchto důvodů zákonodárce postupně zpřesňoval právní úpravu toho, co je způsobilým předmětem nepeněžitého vkladu. Současná právní úprava tedy stanoví určitá kritéria, která musí předměty nepeněžitých vkladů splňovat.

Lze shrnout, že vkladem mohou být především ty hodnoty, které jsou způsobilé být předmětem právních vztahů podle § 118 ObčZ, musí se tedy jednat o věci (peníze jsou také věc v právním smyslu),²¹ a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty, dále byty a nebytové prostory jako jednotky podle § 1 zákona č. 72/1994 Sb., ve

²⁰ Barošiková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 36 - 37;

znění pozdějších předpisů. Byť ovšem bude způsobilým vkladem pouze výjimečně, vzhledem k požadavku jeho využitelnosti ve vztahu k předmětu podnikání společnosti (viz níže – kapitola 6.2.). Hodnoty, které nejsou způsobilé být předmětem soukromoprávních vztahů, nemohou být ani vkladem.

Další podmínkou je i účel vkladu (§ 59 odst. 1 ObchZ) – hodnoty poskytnuté společnosti společníkem (budoucím společníkem) za jakýmkoli jiným účelem nebo bez účelu, nemohou být vkladem a nemohou být ani dodatečně za vklad prohlášeny, neboť v době poskytnutí neměla osoba úmysl „nabýt nebo zvýšit svoji účast na společnosti“.

6.1. Peněžité vklady

Nejobvyklejší formou vkladu do obchodní společnosti bývají peněžité vklady, a to zejména peněžité vklady splácené v tuzemské měně. Peněžitý vklad představuje určitá peněžitá částka, kterou společník vkládá do společnosti.

Jestliže je předmětem vkladu peněžitá pohledávka, směnka nebo šek, nejde o peněžitý vklad, nýbrž o vklad nepeněžitý. Peněžitým vkladem by mohla být směnka nebo šek pouze tehdy, pokud by zajišťovaly splnění peněžitého závazku společníkovi (budoucímu společníkovi), resp. jejich prostřednictvím by se peněžitý závazek společníka plnil.²²

Společník (popř. budoucí společník) se může zavázat ke splacení vkladu v jiné než české měně, v takovém případě je nutné tuto měnu přepočítat na české koruny, neboť § 58 odst. 1 ObchZ stanoví povinnost vyjádřit základní kapitál v jednotkách české měny a vzhledem k tomu, že vklady jsou vždy součástí základního kapitálu, musí tuto povinnost splňovat i vklady (k přepočtu cizí měny viz kapitola 7.1.). Vzhledem k postupné liberalizaci devizového režimu, který vedl k plné vnitřní i vnější směnitelnosti neplatí již omezení (zejména zrušené §§ 11 – 17 DevZ) pro společníky (budoucí společníky) při vkládání peněžní prostředků v cizí měně do společnosti (např. Eliáš K.²³).

6.2. Nepeněžité vklady

²¹ Judikatura Nejvyššího soudu, např. 3 Cdon 1117/96; nebo Eliáš, K.: Vklady do obchodních společností. Právník 1994, č. 5;

²² Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Polygon. 1. díl. 2002, s. 358;

²³ Eliáš, K.: Obchodní společnosti. Praha: C. H. Beck. 1994;

Obchodní zákoník obsahuje vymezení majetkových hodnot, které obecně mohou být nepeněžitým vkladem, a to jednak pozitivně, jednak negativně. Dále pak výslovně pojmenovává některé v úvahu přicházející předměty vkladu (podnik nebo jeho část, pohledávka, zřízení či převedení práva užívání a požívání, nemovitost – i tyto vklady ovšem musí splňovat podmínky ocenitelnosti a hospodářské využitelnosti). Musí se tedy jednat o majetkové hodnoty, jež nespočívají v poskytování služeb nebo provedení práce (§ 59 odst. 2 druhá věta), jsou převoditelné na společnost nebo k nim lze zřídit majetkové právo ve prospěch společnosti, jejich hospodářská hodnota je zjistitelná (jsou ocenitelné v penězích), a jsou hospodářsky využitelné ve vztahu k předmětu podnikání společnosti.

Požadavek „zjistitelnosti“ hospodářské hodnoty vkladu vyplývá z článku 7 Druhé směrnice. Na tomto místě je nutné připomenout, že Druhá směrnice se podle Smlouvy o přistoupení vztahuje v České republice pouze na akciovou společnost. Hodnota nepeněžitého vkladu se podle § 59 odst. 3 ObchZ stanoví buď na základě posudku znalce (společnost s ručením omezeným, akciová společnost), nebo dohodou společníků ve společenské smlouvě (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost). K oceňování vkladů blíže kapitola 7.

Zákon č. 142/1996 Sb. vložil do § 59 odst. 2 ObchZ zákaz poskytování společnosti vkladů týkajících se provedení práce nebo poskytnutí služeb. Jde o doslovné převzetí zákazu formulovaného v čl. 7 Druhé směrnice, která stanoví „*součástí těchto (tvořících základní kapitál) aktiv nemohou být závazky provedení prací nebo poskytnutí služeb*“. Účelem tohoto ustanovení Druhé směrnice je bránit vzniku fiktivních vkladů, které by byly jen velice obtížně ocenitelné znaleckým posudkem, zároveň služby a práce nespĺňují požadavek, aby předmětem vkladu byl majetek. Není tedy možné vkládat hodnoty, které spočívají ve využití fyzických či duševních schopností či znalostí fyzické osoby - společníka, popř. třetích osob, např. závazky vykonávat pro společnost odborné poradenské činnosti, závazky k osobní účasti na realizaci předmětu podnikání. Nejsou možné ani závazky právnické osoby – společníka – provádět pro společnost práce nebo jí poskytovat služby v rámci svého předmětu podnikání. Druhá směrnice však zakazuje vklady v činnosti jenom v akciových společnostech, kdežto náš zákon

zcela obecně. Takový rozsah omezení je asi zbytečný. Zejména pro osobní společnosti je možno doporučit uvolnění.²⁴

Požadavek na převoditelnost předmětu vkladu vyplývá z podstaty věci, neboť společník se zavazuje vložit majetek do společnosti. Tento majetek musí být tedy „vložitelný“ do společnosti, tedy že se může stát majetkem jiné osoby (společnosti). Obchodní zákoník hovoří o tomto zcizovacím úkonu jako o splácení vkladu (viz kapitola 8.).

Zákonem č. 370/2000 Sb. s účinností k 1.1.2001 byl pojem hospodářské využitelnosti upřesněn a nadále je možné vkládat pouze takové hodnoty, které jsou využitelné ve vztahu k předmětu podnikání společnosti (dříve „hodnota, kterou může společnost hospodářsky využít“). Omezení nepeněžitých vkladů jejich využitelností v předmětu podnikání společnosti Druhá směrnice nevyžaduje. V tom je česká právní úprava přísnější. Zpravidla půjde o využitelnost při podnikatelské činnosti společnosti, např. ve výrobním procesu, obchodní činnosti nebo při poskytování služeb. Hospodářskou využitelnost nelze chápat pouze jako možnost předmět vkladu prodat nebo využít poskytnuté právo a získané peníze využít k podnikání společnosti – takový postup nepochybně zákonné podmínce využitelnosti předmětu vkladu ve vztahu k předmětu podnikání nevyhovuje. Ovšem pokud by se jednalo o společnost, jejíž předmětem podnikatelské činnosti je živnost spočívající v prodeji zboží (např. zprostředkování obchodu a služeb, velkoobchod apod.) byl by nepeněžitý vklad spočívající ve zboží určeném k následnému prodeji možný. Obchodní zákoník při stanovení požadavku hospodářské využitelnosti předmětu vkladu sledoval harmonizaci s Druhou směrnicí, ovšem opět (jako i v jiných případech) došlo k rozšíření aplikace tohoto požadavku, neboť Druhá směrnice vztahuje tento požadavek pouze na akciové společnosti.²⁵

Nejednotně vykládanou otázkou je hospodářská využitelnost vkladu spočívajícího v cenných papírech či peněžité pohledávce. Dědič J. z požadavku hospodářské využitelnosti nepeněžitých vkladů ve vztahu k předmětu podnikání společnosti dovozuje, že peněžitou pohledávku jako nepeněžitý vklad lze vložit pouze do těch společností, předmětem jejichž

²⁴ Návrh nového obchodního zákona (blíže kapitola 12.) výslovně připouští tyto vklady do veřejné obchodní společnosti se souhlasem všech společníků, jestliže to povoluje společenská smlouva;

²⁵ Osnova návrhu obchodního zákoníku opět toto rozšíření řeší a vztahuje nadále podmínku hospodářské využitelnosti pouze na akciovou společnost, tak jak to požaduje Druhá směrnice;

podnikání je vymáhání pohledávek nebo obchodování s nimi. Stejně dovozuje, že akcie lze vložit pouze do společnosti, jejíž předmětem podnikání je obchodování s akciemi či správa (obhospodařování) majetkových účastí.²⁶ Štenglová I. ovšem zastává poněkud odlišný názor, když dovozuje výjimku z daného ustanovení pro peněžitou pohledávku pokud její hodnota stanovená znaleckým posudkem nebude rovna nule, bude ji nutno vždy považovat za způsobilý předmět vkladu, neboť ji lze stěží přiřknout jiný režim, než jaký má vklad v penězích. Obdobnou povahu jako vklad pohledávky má podle názoru Štenglové I. Také vklad cizí směnky, která zavazuje osobu odlišnou od společníka (budoucího společníka) zaplatit směnečný peníz.²⁷ K názoru Štenglové I. se přiklání i Bartošiková M.²⁸ Je tedy otázkou právního posouzení (a to zejména rejstříkového soudu), zda považovat peněžitou pohledávku za způsobilý předmět vkladu bez požadavku na její hospodářskou využitelnost, jak je požadována pro vklady nepeněžité.²⁹

6.2.1. Movité věci

Pojem věc občanský zákoník nedefinuje, ovšem občanskoprávní teorie i praxe vymezují věc v právním slova smyslu tradičně většinou jako ovladatelný hmotný předmět nebo přírodní sílu (energii vodní, parní, sluneční, elektrickou, jadernou), které obojí slouží potřebám lidí.³⁰ Ovladatelnost musí být posuzována objektivně a záleží tedy na tom, zda je v mezích lidských možností ji ovládat. Stejně tak musí být posuzována užitečnost věci. Občanský zákoník ve svém § 119 odst. 1 rozděluje věci na movité a nemovité, přičemž nevymezuje pojem movité věci, zatímco taxativně stanoví, že nemovitostmi jsou podle § 119 odst. 2 ObčZ pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Všechny ostatní věci jsou movité.

Podle § 5 odst. 2 ObčZ patří mezi věci v právním slova smyslu i podnik, a to jako věc hromadná. To, že podnik je věcí, znamená i, že k podniku existuje vlastnické právo. Vkladem

²⁶ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1.díl. 1. vydání. Praha: Polygon, s. 364;

²⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 187;

²⁸ Bartošiková, M.: K některým stále sporným otázkám založení a vzniku obchodních společností. Bulletin Advokacie. 2005, č. 5;

²⁹ Možný posun v této sporné otázce přináší osnova nového obchodního zákona, která výslovně nezařazuje pohledávky do skupiny vkladů peněžitých či nepeněžitých. Zřejmě pod vlivem vývoje diskusí u Evropského soudu, ze kterých lze dovodit, že by se měla spíš považovat za předmět peněžitého vkladu. Zákon pouze stanoví, že na převod pohledávky se přiměřeně použijí ustanovení o.z. o cesi.

může být také část podniku, která tvoří jeho samostatnou organizační složku (blíže kapitola 6.2.3.).

6.2.2. Nemovitosti

Jak bylo uvedeno výše občanský zákoník prohlašuje za nemovitosti pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem.

Za pozemek prohlašuje § 27 písm. a) KatZ část zemského povrchu, která je oddělena od sousedních částí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popř. rozhraní způsobu využití pozemků. Pozemky se evidují v katastru nemovitostí v podobě parcel s geometrickým a polohovým určením, jsou zobrazeny v katastrální mapě a označeny parcelními čísly. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu³¹ může pozemek jako samostatný předmět občanskoprávních vztahů zahrnovat i více parcel nebo být pouze částí parcely a není tedy správný názor, že věci v právním slova smyslu je pozemek pouze tehdy, je-li označen parcelním číslem a odpovídá-li mu mapové zobrazení s uvedením druhu a výměry v operátech katastru nemovitostí.

Nemovitosti je možné rozdělit na základě KatZ na nemovitosti evidované v katastru nemovitostí a neevidované, což má dále vliv na způsob splácení a nabytí vlastnického práva společností k nemovitosti jako předmětu vkladu. Které nemovitosti se evidují v katastru nemovitostí upravuje § 2 KatZ.

6.2.3. Podnik

Ustanovení § 59 odst. 5 ObchZ výslovně umožňuje vklad podniku nebo jeho části. Předmětem vkladu je v tomto případě podnik ve smyslu § 5 ObchZ jako věc hromadná. Platný občanský zákoník pojem hromadná věc nepoužívá, ani nemá pro tyto případy zvláštní právní úpravu. Nicméně však pojem věci hromadné nevylučuje. Vkladem může být podnik ale i jeho část, která tvoří jeho samostatnou organizační složku (§ 487 ObchZ). Není proto vkladem částí podniku vklad pozemku nebo stavby, přestože jsou součástí tohoto podniku.

Podnik je v § 5 odst. 1 ObchZ definován jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které

³¹ např. 20 Cdo 20/99 ze dne 30. ledna 2001, 22 Cdo 837/98 ze dne 17. listopadu 1999, 2 Cdo 180/96 ze dne 27. března 1997

patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Hmotnými složkami podnikání jsou zejména věci používané k podnikání (pozemky, budovy, stroje a jiná výrobní zařízení, materiál a jiné věci), osobní složkou podnikání je především lidská činnost (např. počet, struktura, kvalifikace a zkušenosti zaměstnanců, ale i jiných osob podílejících se na podnikání). Nehmotná složka podnikání je tvořena zejména pohledávkami, právy z duševního a průmyslového vlastnictví, know-how, obchodní firmou, obchodním tajemstvím, dobrou pověstí, klientelou, umístěním podniku, prodejností výrobků atd. Podnik, jak je definován v § 5 ObchZ, neobsahuje závazky, a proto obchodní zákoník v § 476 u smlouvy o prodeji podniku uvádí, že se kupující zavazuje převzít závazky prodávajícího související s podnikem. Hodnota podniku (nebo jeho části) je pak dána souhrnem ohodnocení všech jeho složek.

Ustanovení § 59 odst. 5 ObchZ stanoví povinnost přiměřeně použít ustanovení o smlouvě o prodeji podniku (§§ 476 – 488a ObchZ). Vedle této právní úpravy je ovšem třeba použít také ustanovení § 67a ObchZ, který byl ke dni 8.3.2006 novelizován zákonem č. 56/2006 Sb. Nadále musí být udělen souhlas společníků nebo valné hromady ke vkladu podniku nebo jeho části (resp. ke smlouvě, na jejímž základě dochází k převodu podniku nebo jeho části).

Souhlas musí být k uzavření smlouvy, na jejímž základě má dojít k převodu (vkladu) podniku, udělen jak společníky (valnou hromadou) společnosti, která je společníkem (nebo budoucím společníkem), ale i společníky (valnou hromadou) společnosti, které má být podnik nebo jeho část poskytnut jako vklad. Je-li vkládán podnik nebo jeho část do již existující společnosti, je (vedle postupu podle § 67a ObchZ) třeba také dodržet postup pro zvyšování základního kapitálu společnosti nepeněžitým vkladem.

6.2.4. Pohledávky

Na základě ustanovení § 59 odst. 6 ObchZ může nepeněžitý vklad nebo jeho část spočívat v převodu pohledávky. Pohledávku chápe naše soukromé právo jako „*právo věřitele na plnění od dlužníka*“ (§ 488 ObčZ), tedy jakékoli plnění. Předmětem vkladu může být jak

nebo jinou

pohledávka peněžítá tak i nepeněžítá,³² jak splatná, tak nesplatná, ale i teprve budoucí. Podmínkou je, že jde o určitou a existující, popř. podmíněně existující pohledávku proti konkrétnímu dlužníkovi, a zákon postoupení takové pohledávky nevyklučuje. Obecně lze postoupit i pohledávku promlčenou, ovšem objevují se názory, že promlčená pohledávka je ve své podstatě neocenitelnou hodnotou, neboť záleží pouze na dlužníkovi, kdy a zda uplatní námitku promlčení a učiní tím pohledávku zcela bezcennou.³³ Bez pochyb ovšem nelze postoupit pohledávku, která zanikla v důsledku prekluze nebo jakýmkoliv jiným způsobem (splněním, započtením, prominutím dluhu apod.). Dále je nutné upozornit, že se bude vždy jednat o nepeněžitý vklad (musí tedy splňovat veškeré podmínky stanovené pro nepeněžité vklady) s výjimkou, kterou dovozuje teorie pro peněžité pohledávky, které nemusí splňovat podmínku hospodářské využitelnosti k předmětu podnikání společnosti, neboť „jim lze stěžiči co do způsobilosti být předmětem vkladu přiřknout jiný režim, než jaký má vklad v peněžích.“³⁴

Předmětem vkladu nemohou být pohledávky, které nelze postoupit. Jde o pohledávky, které zajikají nejpozději smrtí věřitele (např. právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění, právo na peněžité zadostiučinění) nebo jejichž obsah by se změnou věřitele změnil (účelem je ochrana dlužníka, aby se postoupením nezhoršilo jeho postavení, neboť na samotné postoupení nemá dlužník vliv), dále pohledávky, které nemůžou být postiženy výkonem rozhodnutí (§§ 317 – 319 OSŘ), a na závěr ani pohledávky, jejichž postoupení by odporovalo dohodě mezi společníkem a jeho dlužníkem.

Vzhledem k tomu, že pohledávka je nepeněžitým vkladem, musí být oceněna nezávislým znalcem (§ 59 odst. 3 ObchZ), i když půjde o pohledávku peněžitou. K ručení za dobytost pohledávky viz kapitola 8.3.2.3.

Novelou obchodního zákoníku, zákonem č. 370/2000 Sb., byl zakázán nepeněžitý vklad spočívající v pohledávce vůči společnosti (§ 59 odst. 8 ObchZ). Nicméně novela umožnila

³² např. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 191;

³³ Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 38;

³⁴ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 187;

započtení takové pohledávky proti pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního kursu, pokud tak stanoví zákon.

Obchodní zákoník výslovně umožňuje započtení těchto pohledávek v rámci procesu zvyšování základního kapitálu (nikoli při založení společnosti) u společnosti s ručením omezeným (v § 108 odst. 2 a § 145 ObchZ) a akciové společnosti (např. § 163 odst. 3 ObchZ). Proto může být sporné, zda je možné započtení pohledávek společníků veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti proti pohledávce společnosti. Dvořák T. odmítá možnost započtení těchto pohledávek v komanditní společnosti i veřejné obchodní společnosti.³⁵ Dědič J. naopak připouští takové započtení ve všech případech, kdy tak stanoví občanský zákoník s výjimkami podle obchodního zákoníku v obecné úpravě započtení pohledávek (§§ 580 a 581 ObčZ, §§ 358 – 364 ObchZ).³⁶ Tento názor zastává zejména z důvodů dobrovolnosti vkladů společníků těchto obchodních společností. Otázku kapitalizace pohledávek v komanditní společnosti poměrně nedávno vyřešil Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 18.1.2005,³⁷ ve kterém zahrnuje do právního postavení komanditisty ve společnosti i otázku výše vkladu (a tedy i jeho zvýšení) komanditisty a následně připouští přiměřenou aplikaci § 108 odst. 2 ObchZ, tedy možnost započtení pohledávky vůči společnosti stanovenou zákonem (§ 59 odst. 8 ObchZ).

Zákon ve zmiňovaném ustanovení (§ 59 odst. 8 ObchZ) umožňuje započtení proti pohledávce na splacení vkladu nebo emisního kursu akcií. V praxi je někdy sporné, zda je možné započítat pohledávku společníka proti pohledávce společnosti s ručením omezeným na splacení emisního ážia. Tedy zda je povinnost splatit emisní ážio součástí pohledávky na splacení vkladu. Dědič J. je toho názoru, že je výše pohledávky na splacení vkladu dána jak částkou vkladu do základního kapitálu tak i emisním ážiem.³⁸ S možností započtení proti pohledávce na emisní ážio souhlasí i Štenglová I.³⁹ U akciové společnosti není pochyb, že emisní ážio je součástí emisního kursu akcií, neboť pokud je emisní kurs vyšší než jmenovitá

³⁵ Dvořák, T.: Komanditní společnost. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 110;

³⁶ Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. 2. díl. 1. vydání. Praha: Prospektum. 2002. s. 388;

³⁷ Nejvyšší soud České republiky, rozhodnutí ze dne 18.1.2005 č.j. 29 Odo 224/2004;

³⁸ Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. 2. díl. 1. vydání. Praha: Prospektum. 2002. s. 389;

³⁹ Bartošiková M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 169;

hodnota akcií tvoří rozdíl mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcie emisní ážio, které je tedy součástí emisního kurzu akcie.

6.2.5. Jiné hodnoty ocenitelné penězi

6.2.5.1. Nehmotné statky

Mezi jiné hodnoty ocenitelné penězi, které jsou způsobilé být nepeněžítým vkladem, řadíme např. tzv. nehmotné statky. Společník (budoucí společník) tedy plní svou vkladovou povinnost převedením vlastnického (absolutního) práva k nehmotnému statku společnosti (nejde zde tedy o zřízení nebo převedení práva na jeho užívání nebo požívání). Takto lze vložit nejenom chráněné nehmotné statky, jako jsou např. patent, průmyslový vzor, užitný vzor, či ochranou známku, ale i nechráněné nehmotné statky, např. know-how, obchodní tajemství atd.

Na základě PatZ může majitel patentu (tj. původce, kterému byla Úřadem průmyslového vlastnictví vydána patentová listina) převést **patent** písemnou smlouvou, která nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do patentového rejstříku (§ 15 PatZ). Lze také převést právo podat patentovou přihlášku, před přihlášením patentu u Úřadu (§ 8 odst. 1 PatZ). V této souvislosti je nutné také zmínit **Evropský patent** (od 1.7.2002 je Česká republika členskou zemí Mnichovské úmluvy o Evropském patentu ze dne 7.10.1977), který může existovat vedle patentu národního a řídí se právní úpravou národního zákonodárství (právem státu, který je v přihlášce určen), je tedy také převoditelný na základě písemné smlouvy a registračním úřadem je Evropský patentový úřad. **Průmyslový vzor** je možné převést obdobně jako patent, tedy písemnou smlouvou, která nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do rejstříku průmyslových vzorů (§ 30 odst. 1 PrůmZ). Právní nástupce (společnost) se nemůže dovolávat práv ze zapsaného průmyslového vzoru do doby, než bude převod v rejstříku vyznačen. Od 1.5.2004 dopadají na naše území i práva ze vzorů podle právní úpravy Společenství a to zejména Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12.12.2002 o (průmyslových) vzorech Společenství, které jsou zapisovány do rejstříku vedeného Úřadem pro harmonizaci vnitřního trhu. I **vzor Společenství** může být předmětem vkladu a to na základě převodu podle čl. 28 uvedeného Nařízení (právní nástupce – společnost – může uplatňovat práva vyplývající ze zápisu vzoru Společenství až po zápisu převodu v rejstříku). Převést je možné také **právo**

k topografii polovodičových výrobků (§ 4 zákona č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků) s tím, že účinky ochrany lze vůči třetím osobám uplatnit až po zápisu topografie do rejstříku (§ 10 odst. 2 zákona č. 529/1991 Sb.).

Majitel ochranné známky může **ochranou známku** převést na společnost písemnou smlouvou, a to pro všechny výrobky či služby, pro které je zapsána, nebo pro jejich část. Ke splacení tohoto předmětu vkladu dochází již samotným uzavřením písemné převodní smlouvy; vůči třetím osobám účinky převodu však nastávají až formálním zápisem do rejstříku. Žádost o zápis převodu do rejstříku může podat jak společník, tak i společnost jako nabyvatel práv k ochranné známce. U **mezinárodních ochranných známek** je možné vedle částečného převodu mezinárodní ochrannou známku převést jen pro některé státy, ve kterých tato ochranná známka platí. Pro ostatní státy zůstává známka zapsána a chráněna pro původního vlastníka (společníka). Zbývá dodat, že i **evropská ochranná známka** upravená Nařízením Rady ES č. 40/1994, o ochranné známce Společenství, může být předmětem vkladu do obchodní společnosti. Vzhledem k její jednotné povaze může být převedena pouze pro území celého Společenství.

Také držitel šlechtitelských práv (**šlechtitelské osvědčení**) může ochranná práva k chráněné odrůdě převést písemnou smlouvou na jinou osobu (§ 24 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám). Smlouva o převodu ochranných práv k chráněné odrůdě nabývá účinnosti dnem zápisu do rejstříku chráněných odrůd, který vede Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Z povahy některých předmětů průmyslové právní ochrany plyne, že práva k nim nejsou převoditelná a že ani nelze přenechat licenční smlouvu jinému právo na jejich využití. V tomto směru je typickým příkladem právo na **označení původu** a **zeměpisné označení**, neboť právo užívat je není omezeno pouze na uživatele nebo další uživatele označení původu zapsané v rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví. Právo užívat má každá osoba splňující podmínky stanovené v § 8 odst. 2 OZO bez nutnosti jakékoliv úřední registrace, tzn. kdo vyrábí, zpracovává a připravuje zboží s odpovídající kvalitou či vlastnostmi na vymezeném území. Jelikož žadatel o zápis do rejstříku se nestává výlučným majitelem práv, nelze zapsané označení původu převést ani poskytnout na něj licenci.

Je nesporné, že **obchodní tajemství** je svou právní povahou nehmotným statkem, respektive jinou majetkovou hodnotou podle § 118 ObčZ, která patří k podniku (přechází spolu s podnikem), neboť tvoří nehmotnou složku podnikání. Obchodním tajemstvím nejsou veškeré informace (dokumenty), které podnikatel utajuje, ale pouze ty, které splňují vymezení v § 17 ObchZ. Musí se tedy jednat o skutečnosti mající znaky obchodní, výrobní nebo technické povahy, které souvisejí s podnikem, mají skutečnou nebo alespoň potencionální materiální či nemateriální hodnotu, tato skutečnost nesmí být v příslušných obchodních kruzích běžně dostupná a podnikatel její utajení odpovídajícím způsobem zajišťuje. Obchodní tajemství je majetkem, k němuž má podnikatel absolutní právo chráněné vůči třetím osobám na základě § 20 ObchZ (kromě toho je obchodnímu tajemství poskytována ochrana relativní ustanoveními nekalosoutěžního práva - § 51 ObchZ) a je převoditelné za podmínek stanovených v § 18 ObchZ, a to v rámci prodeje podniku, jeho části nebo samostatně. Někteří autoři (např. Dědič J.⁴⁰) nesouhlasí s možností převádět obchodní tajemství samostatně, neboť jde o nehmotný statek, který patří k podniku (§ 17 první věta ObchZ).

Vymezení pojmu **know-how** není příliš snadné, možná i z toho důvodu vymezují dosavadní práce spíše, co všechno je možné si pod tímto pojmem představit, než samotný pojem. Některá vymezení uvádí například, že se jedná o: (i) Souhrn vědomostí, odborných znalostí a zkušeností při výrobním postupu a při technickém provádění výroby určitého výrobku může být označen jako know-how (Mezinárodní obchodní komora v roce 1957); nebo (iii) Know-how tvoří souhrn nepatentovaných a nepatentovatelných technických poznatků, znalostí a zkušeností umožňujících nejúčelnější a nejefektivnější využití různých technických řešení ve výrobě (Doc. Dr. Otto Kunc CSc.).⁴¹

K pojmu know-how se vyjádřil také Vrchní soud v Praze svým rozhodnutím:⁴² *Know-how lze zařadit mezi nehmotné statky, přičemž jím je nutné rozumět přinejmenším výrobně-technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, které umožňují vytvořit takový výsledný produkt, který by bez nich být vytvořen nemohl, a které jsou v daném okamžiku výjimečné.*

⁴⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon. 2002, s. 119;

⁴¹ Čada, K.: Obchodní tajemství a know-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví. 1997, s. 30 a násl.;

⁴² Vrchní soud v Praze, č.j. 7 Cmo 363/96-90 ze dne 20. 9. 1996;

Jako takové lze považovat know-how za penězi ocenitelnou hodnotu ve smyslu § 59 odst. 1 ObchZ. Úkolem odborného odhadu je odpovědět na otázku, čím je know-how tvořeno, co ho představuje a jako má podle názoru odborníka – znalce hodnotu. Otázka, zda se jedná o know-how v technickém smyslu, je rovněž otázkou znaleckou, zda se jedná o know-how jak nepeněžitý vklad do základního jmění společnosti, je však již otázkou právní, kterou znalec nemůže řešit. Takovou právní otázku je oprávněn řešit soud v rámci zkoumání, zda to, co je navrhovatelem za know-how označované, skutečně daným poznatkem je. V daném případě mezi položkami tvořícími know-how, a tím i vklad do předmětné společnosti je i položka kvalifikace zaměstnanců. Podle názoru soudu však kvalifikace zaměstnanců není know-how sama o sobě, a tudíž ho nemůže ani spolutvořit.

Obchodní zákoník výslovně připouští možnost splnit vkladovou povinnost společníka vložením know-how, když vyžaduje předání dokumentace, „pokud je nepeněžitým vkladem know-how“ (§ 60 odst. 2 ObchZ).

6.2.5.2. Cenné papíry

Podle § 1 odst. 2 ZCP se na cenné papíry vztahují ustanovení o movitých věcech, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak. Podle demonstrativního výčtu (§ 1 odst. 1 ZCP) patří mezi cenné papíry zejména akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, podílové listy, dluhopisy, investiční kupóny, kupóny, opční listy, směnky, šeky, náložné listy, skladištní listy a zemědělské skladní listy. I cenný papír musí být využitelný ve vztahu k předmětu podnikání společnosti. U cenných papírů na peněžitě plnění lze dovodit splnění této podmínky ze zákona obecně.⁴³

6.2.5.3. Spoluvlastnické a obchodní podíly

Předmětem nepeněžitého vkladu může být také **spoluvlastnický podíl**. Pokud je věc ve společném jmění manželů, je možné tuto věc vložit pouze se souhlasem obou manželů, neboť se nebude jednat o tzv. obvyklou správu majetku (§ 145 odst. 1 ObčZ), kterou je oprávněn vykonávat každý z manželů samostatně. Správou majetku se v teorii i v praxi obvykle rozumí hospodaření a disponování s majetkem (např. běžné opravy, pravidelné platební povinnosti domácnosti, obstarání běžného chodu domácnosti). Rámec obvyklé správy přesahují takové

právní úkony, které mění podstatu majetku nebo se snižuje jeho hodnota významným způsobem, kterým vklad věci ve společném jmění manželů do společnosti jistě je. Protože zákon nestanoví žádné další náležitosti pro udělení tohoto souhlasu ani nepředepisuje jeho formu, může být udělen jak výslovně, tak mlčky (§ 35 odst. 1 ObčZ), a to jak před právním úkonem, tak i dodatečně. Z hlediska právní jistoty lze vždy doporučit předchozí a výslovné udělení souhlasu. Také nelze vložit spoluvlastnický podíl, pokud je podílové spoluvlastnictví vázáno na jiný právní vztah (např. vlastnictví bytu).

Pokud se osoba (budoucí společník) rozhodne vložit majetek do společnosti jako nepeněžitý vklad, má povinnost respektovat zákonné předkupní právo podle § 140 ObčZ, neboť převodem spoluvlastnického podílu ve smyslu § 140 ObčZ se rozumí i vklad tohoto podílu do obchodní společnosti,⁴⁴ a nabídnout svůj spoluvlastnický podíl ostatním společníkům (všem). Občanský zákoník ve zmiňovaném ustanovení upravuje také výjimku, za jejíhož splnění nevzniká spoluvlastníkovi povinnost nabídnout podíl ostatním spoluvlastníkům, a to pokud jde o převod osobě blízké (§ 116, 117 ObčZ). Na tomto místě je nutné zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu,⁴⁵ který prohlašuje za osobu blízkou také společnost s ručením omezeným, pokud je spoluvlastník zároveň jejím společníkem. Nejvyšší soud aplikuje § 116 ObčZ na základě analogie zákona podle § 853 ObčZ a dospívá k výše uvedenému závěru na základě § 105 odst. 1 ObchZ (základní jmění společnosti je tvořeno předem stanovenými vklady společníků), § 106 odst. 1 ObchZ (společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem, společník ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného do obchodního rejstříku), § 123 odst. 1 ObchZ (společníci mají nárok na podíl ze zisku v poměru odpovídajícím jejich splaceným vkladům, nestanoví-li společenská smlouva jinak) – fyzická osoba jako společník se podílí na vytvoření základního jmění společnosti, ručí za závazky společnosti ve shora uvedeném rozsahu a podílí se na zisku společnosti – a kvalifikuje popsáný vztah jako vztah obdobný vztahu rodinnému ve smyslu § 116 ObčZ. Je otázkou zřejmě otázkou dalšího rozhodování soudů, aby určily, které ze zbylých obchodních společností mohou být považovány za osoby blízké svým

⁴³ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: *Akciové společnosti*, 5., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 40;

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. dubna 2001 sp. zn. 22 Cdo 1143/2000;

autobky

společníkům ve smyslu § 116 ObčZ. Lze předpokládat, že jimi nebudou akciové společnosti, vzhledem k tomu, že akcionáři těchto společností neručí za závazky společnosti (§ 154 ObchZ), což Nejvyšší soud považoval za jeden z předpokladů k existenci vztahu podle § 116 ObčZ.

Mezi jiné majetkové hodnoty lze zařadit jako předměty vkladů také obchodní **podíl** ve společnosti s ručením omezeným a podíl komanditisty. Podmínka hospodářské využitelnosti bude zřejmě splněna u podílů pouze výjimečně, zejména v případě budování např. koncernu nebo vytváření podmínek pro získání kontroly nad určitými činnostmi (které nemůže zajišťovat společnost vlastní činností) potřebnými k realizaci předmětu podnikání společnosti. Lze si představit i vklad obchodního podílu do společnosti, předmětem jejíhož podnikání je např. správa (obhospodařování) majetkových účastí.⁴⁶

6.2.5.4. Právo užívání a požívání

Nepeňžitým vkladem do obchodní společnosti mohou být nejen absolutní majetková práva, ale také vklady spočívající ve zřízení nebo převedení práva užívání (§ 59 odst. 7 ObchZ). Právem užívání rozumíme právo cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu užívat k vlastní potřebě. Právo požívání není v českém právním řádu definováno, ovšem v souladu s právní naukou je třeba jím rozumět nejen oprávnění cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu užívat, ale i ponechávat si plody (užitky) z ní.

O převod užívacího (požívacího) práva jde tehdy, pokud společník (budoucí společník) není vlastníkem věci nebo majitelem nehmotného statku, ale sám má jen právo užívací. U práva užívacího poskytnutého na základě licence by mohlo jít o převod licence nebo o poskytnutí sublicence, pokud je takový postup zákonem nebo smlouvou připuštěn. Není-li společník (budoucí společník) vlastníkem věci nebo majitelem práv, ke kterým právo užívání nebo požívání převádí, je nutný také souhlas vlastníka či majitele, pokud zákon nestanoví něco jiného.

⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 2004, sp. zn. 22 Cdo 1836/2003;

⁴⁶ Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon. 2002, s. 364;

Na společnost nepřechází spolu s výše uvedeným vkladem povinnost (závazek) platit za toto užívání. Taková povinnost by musela být převedena postupem pro převod závazků a výše tohoto závazku by se musela projevit i v ocenění vkladu.

V praxi ani právní teorii nepanuje shoda na otázku, zda může být způsobilým vkladem pouze zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou, nebo také na dobu neurčitou. Prosazuje se spíše názor, že je možné vložit tyto hodnoty pouze na dobu určitou. Důvodem k tomu je zejména požadavek zákona na zjistitelnost hospodářské hodnoty vkladu, která je značně ztížena (nikoli znemožněna - viz ocenitelnost věcných břemen) v případě vkladů práv na dobu neurčitou. Tento závěr lze také zřejmě dovodit z ustanovení § 59 odst. 7 ObchZ, který řeší úhradu újmy vzniklé při zániku „*práva užívání nebo požívání na dobu určitou*“, ale již se v žádném ustanovení nevěnuje otázce úhrady takové újmy v případě zániku některého z těchto práv zřízených na dobu neurčitou.⁴⁷ Jiní autoři jsou toho názoru, že z ustanovení obchodního zákoníku nelze jednoznačně dovodit, zda předmětem vkladu do obchodní společnosti může být pouze zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou, ovšem z povahy věci vyplývá, že pokud půjde o vklad tohoto práva na dobu neurčitou půjde vždy o vklad ve formě věcného břemene, neboť pouze takové právo půjde zpravidla ocenit, jak to předepisuje § 59 odst. 3 ObchZ.⁴⁸ Tuto otázku tak bude muset v budoucnu zřejmě vyřešit soudní judikatura.

Právo užívání (usus) či požívání (ususfructus) může být zřízeno nebo převedeno jak k věci, např. nebytovému prostoru nebo pozemku, věci movité, tak i k jiné majetkové hodnotě, např. nehmotným statkům (vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru, ochranné známce, autorským právům, know-how apod.).

6.2.5.5. Věcná břemena

Právo užívání k věcem nemovitým může být zřízeno jako právo odpovídající věcnému břemeni, tedy jako forma omezení práva vlastníka nemovité věci, který je povinen něco trpět,

⁴⁷ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti. 5., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 38 nebo Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: Polygon 2002, s. 361, stejně Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 61;

⁴⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s.192;

něčeho se zdržet nebo něco konat, ve prospěch společnosti. Právo odpovídající věcnému břemeni je způsobilým předmětem vkladu, pokud jej lze zřídit ve prospěch společnosti a pokud jej společnost může hospodářsky využít vzhledem k předmětu podnikání. Věcným břemenem, které bude nezpůsobilé být nepeněžitým vkladem budou zejména věcná břemena opravňující určitou osobu bez jakékoli spojitosti s vlastnictvím nějaké jiné nemovitosti. Neboť je toto oprávnění ryze osobní povahy, jehož vznik a zánik souvisí pouze s konkrétní oprávněnou osobou, není převoditelné a nepřechází ani na právní nástupce. (Právní úprava věcných břemen je obsažena v §§ 151n – 151p ObčZ).

Právo odpovídající věcnému břemeni je možné ve prospěch společnosti zřídit na základě písemné smlouvy, jejíž náležitosti musí odpovídat již zmíněné právní úpravě o věcných břemenech. Ovšem k nabytí práva odpovídajícího věcným břemenům je nutný vklad do katastru nemovitostí.

6.2.5.6. Věcné právo předkupní

Povaze věcného břemene se přibližuje věcné předkupní právo. Podle ustanovení § 603 odst. 2 ObčZ lze předkupní právo sjednat i jako věcné právo, které působí i vůči právním nástupcům povinného (zákonné předkupní právo má podle § 140 ObčZ věcnou povahu přímo ze zákona). Stejně jako věcná břemena nastávají účinky věcného předkupního práva až zápisem do katastru nemovitostí. Z čehož vyplývá, že může být zřízeno pouze k nemovitosti vedené v tomto registru. Společník tedy může jako předmět vkladu vložit do společnosti (věcné) předkupní právo k nemovitosti, opět za splnění podmínky hospodářské využitelnosti vzhledem k předmětu podnikání společnosti.

6.3. Omezení vkladů

Omezení předmětů způsobilých být vkladem do společnosti stanoví obchodní zákoník jak pozitivní definicí vkladů (blíže kapitola 6.), tak i negativním vymezením, když stanoví, že vkladem nesmějí být majetkové hodnoty spočívající v poskytování služeb nebo provedení práce (blíže kapitola 6.). Určitá omezení nepeněžitých vkladů mohou vyplývat také ze zvláštních právních předpisů nebo jiných ustanovení obchodního zákoníku. Např. nezpůsobilým předmětem vkladu je firma, která může být převáděna pouze s podnikem (§ 11 odst. 4 ObchZ), nebo na zapsané označení původu podle zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně

označení původu a zeměpisných označení, nemůže být poskytnuta licence, neboť podle harmonizované právní úpravy se žadatel o zápis do rejstříku označení původu nestává výlučným majitelem práv.

Předmětem omezené dispozice mohou být také obchodní podíly a akcie. Obchodní podíl ale i akcie mohou být například ve spoluvlastnictví více osob (§ 114 odst. 3 ObchZ, § 156 odst. 9 ObchZ), potom je třeba použít obdobně ustanovení o předkupním právu ostatních spoluvlastníků (§ 140 ObčZ). Nebo může být převod obchodního podílu omezen povinností získat souhlas valné hromady k takovému převodu na jiného společníka nebo na třetí osobu (§ 115 ObchZ). Také převoditelnost akcií na jméno může být omezena a to stanovami akciové společnosti (§ 156 odst. 4 ObchZ), naopak akcie na majitele jsou převoditelné neomezeně.

O zvláštních požadavcích stanovených § 67a ObchZ pro smlouvu, na základě které dochází k převodu podniku, jsem se již zmínila v kapitole 6.2.3. Omezení možnosti vložit do společnosti pohledávku je upraveno příslušnými ustanoveními občanského zákoníku a blíže je o něm pojednáno v kapitole 6.2.4.

Nepeněžitým vkladem nemohou být ani veřejnoprávní oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti, ledaže by zvláštní právní předpis stanovil jeho samostatnou převoditelnost.

S účinností od 1.1.2001 nelze již jako nepeněžitý vklad vkládat do společnosti pohledávku za společností (§ 59 odst. 8 ObchZ). Tato pohledávka může být započtena proti pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního kursu akcií, pokud tak stanoví zákona (§108 odst. 2, § 163 odst. 3 ObchZ).

Je nutné také upozornit na omezenou možnost poskytovat majetkové vklady ve vlastnictví České republiky Zákonem o majetku ČR zejména ustanoveními § 28 – § 30. Česká republika může na základě ustanovení tohoto zákona založit akciovou společnost (jinou obchodní společnost stát založit nemůže, ani se nemůže podílet na jejím založení – výjimkou je Česká konsolidační agentura, která může – vždy s předchozím souhlasem vlády - založit jak akciovou společnost, tak i jinou obchodní společnost, nebo se podílet na jejím založení a

vkládat majetek do obchodních společností),⁴⁹ vkládat majetek do obchodních společností a nakládat s těmito majetkovými účastmi pouze s předchozím souhlasem vlády. Jménem státu funkci zakladatele akciové společnosti pak vykonává a majetek do takové společnosti vkládá ministerstvo. Cenné papíry za úplatu mohou ve prospěch České republiky nabývat pouze ministerstva, a to s předchozím souhlasem vlády. Ostatní organizační složky (výčet organizačních složek státu obsahuje § 3 Zákona o majetku ČR) nemohou ve prospěch státu nabývat za úplatu ani cenné papíry, ani majetkové účasti v jiných obchodních společnostech než akciových (§ 12 Zákona o majetku ČR).

Pokud má být společníkem (zakladatelem) obchodní společnosti obec nebo kraj, zákon ukládá rozhodování o těchto záležitostech zastupitelstvu obce / kraje v samostatné působnosti (§ 35 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích; a § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích). Statutární město může svěřit statutem za podmínek v něm stanovených městskému obvodu a městské části rozhodování o majetkové účasti na podnikání jiných právnických osob. Rozhodování o majetkové účasti hlavního města Prahy na podnikání jiných osob rozhoduje zastupitelstvo nebo rada hlavního města Prahy v závislosti na hodnotě této majetkové účasti (zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze).

7. Oceňování vkladů

7.1. Peněžité vklady

Oceňování peněžitých vkladů nepůsobí žádné výraznější potíže, neboť výše vkladu je vždy dána nominální výší částky, kterou se společník zavazuje vložit do společnosti. Obchodní zákoník ve svém § 59 odst. 1 (věta první) hovoří o peněžitém vkladu jako o „*souhrnu peněžních prostředků*“.

Pokud se společník (budoucí společník) zaváže ke splacení vkladu v jiné než české měně, je nutné tuto měnu přepočítat na české koruny (blíže kapitola 6.1.) V této situaci může vzniknout problém jakým kursem měnu přepočíst. Jestliže se splácí vklad za trvání

⁴⁹ Plíva, S.: Hospodaření s majetkem státu. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s.165-166;

společnosti, použije se kurz ke dni splacení vkladu⁵⁰, což je den připsání částky (vkladu) na speciální účet zřízený pro tento účel správcem vkladu (§ 339 odst. 2 ObchZ).

Pokud ovšem je vklad splácen před vznikem společnosti, může být sporné, zda má být použit kurs v den splacení vkladu (připsání na účet u banky) nebo až den vzniku společnosti, neboť až od této doby může společnost s peněžními prostředky disponovat. Přikláním se spíše k první variantě, neboť to, kdy následně společnost vznikne, není v moci společníka ovlivnit.

7.2. Nepeněžitě vklady

Hodnota nepeněžitě vkladu musí být uvedena ve společenské smlouvě, zakladatelské smlouvě nebo zakladatelské listině. Obchodní zákoník navíc stanoví povinnost uvádět hodnotu nepeněžitě vkladu také v pozvánce na valnou hromadu, která má rozhodnout o zvýšení základního kapitálu (§ 202 odst. 4 písm. b) ObchZ), v rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu (§ 143 odst. 3 písm. c) a § 203 odst. 2 písm. h) ObchZ), v prohlášení o převzetí vkladu (§ 109 odst. 3 ObchZ), a v dohodě o rozsahu účasti akcionářů na zvýšení základního kapitálu (§ 205 odst. 3 ObchZ).

Od hodnoty nepeněžitě vkladu je nutné striktně odlišovat výši vkladu, protože určení její výše je věcí smluvní volnosti, při dodržení podmínek obchodního zákoníku, které stanoví minimální výši vkladů společníků společnosti s ručením omezeným a komanditistů komanditní společnosti.

Hodnota nepeněžitě vkladu se stanoví buď posudkem nezávislého znalce, nebo dohodou společníků ve společenské smlouvě. Podle posudku nezávislého znalce musí být stanovena hodnota nepeněžitě vkladu do společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (§ 59 odst. 3 ObchZ).

Povinnost stanovení hodnoty nepeněžitě vkladu na základě posudku nezávislého znalce byla do obchodního zákoníku ve své současné podobě začleněna zákonem č. 370/2000 Sb., s účinností ke dni 1.1.2001. Jedná se o striktní požadavek obsažený v čl. 10 Druhé směrnice, která se ovšem, jak již bylo řečeno, vztahuje pouze na akciové společnosti. Na počátku účinnosti tohoto ustanovení nebylo zcela jasné, zda nepostačí jmenování znalce ze seznamu znalců vedeného příslušným soudem, nebo zda je nutné jmenování znalce soudem

⁵⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1.díl. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002, s. 358;

(popř. jiným orgánem ve správním řízení) ke každému jednotlivému ocenění nepeněžitého vkladu. Na přímý dotaz bylo sděleno Evropským společenstvím, že musí jít o individuální jmenování znalce v každém jednotlivém případě. České právo nicméně nevyužilo možnosti dané čl. 10 odst. 4 Druhé směrnice, který umožňuje upustit od znaleckého posudku na ocenění vkladu, pokud je 90 % jmenovité hodnoty všech akcií vydaných jako protiplnění za nepeněžitý vklad vložený jednou nebo více společnostmi a pokud jsou splněny tyto požadavky dále uvedené v tomto ustanovení.

Věcně příslušným soudem v prvním stupni pro jmenování tohoto znalce je krajský soud, a to podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. c) OSŘ (popř. § 9 odst. 3 písm. b) OSŘ při zvyšování základního kapitálu společnosti), které určuje, že ve věcech vyplývajících z právních vztahů, které souvisejí se zakládáním obchodních společností, rozhodují jako soudy prvního stupně krajské soudy. Krajské soudy byly věcně příslušné i v době, kdy výše uvedená ustanovení OSŘ neplatila a to na základě ustálené judikatury.⁵¹ Místně příslušným soudem je obecný soud navrhovatele. Podle § 85a OSŘ je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka, je-li pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka. Pro stanovení místně příslušného soudu se tedy použije úprava § 85 OSŘ.

Řízení o jmenování znalce je zvláštním druhem nesporného řízení, které musí být zahájeno na návrh osoby (bez návrhu jej zahájit nelze), o níž to stanoví zákon. Návrh na jmenování znalce podává před vznikem společnosti její zakladatel nebo budoucí zakladatel (osoba, která má vložit do společnosti nepeněžitý vklad). Pokud má být oceněn nepeněžitý vklad do již existující společnosti podává návrh na jmenování znalce vždy společnost. Zákon v uvedeném ustanovení také upravuje okruh účastníků řízení o jmenování znalce, tím jsou navrhovatel a znalec. Přestože může (ale nemusí) navrhovatel soudu navrhnout osobu znalce, soud není tímto návrhem vázán podle ustanovení § 59 odst. 3 ObchZ, které stanoví výjimku ze zásady vázanosti soudu návrhem na zahájení řízení.

Jako znalec pro ocenění nepeněžitého vkladu může soud jmenovat pouze osobu, která je nezávislá na společností. Zákon výslovně neupravuje, kdy lze znalce považovat za

nezávislého na společnosti. Znalece lze zřejmě považovat za závislého na společnosti pokud je např. zaměstnancem, členem některého orgánu společnosti nebo společníkem, nebo osobou se vztahem popsáním v § 196a ObchZ k osobám uvedeným.⁵² O tom, zda je znalec vyloučen, rozhoduje soud, který znalce jmenuje.

Soud je povinen jmenovat znalce pouze z osob zapsaných do seznamu znalců a tlumočnicků nebo znalecký ústav. Osoby nezapsané do tohoto seznamu mohou být jmenovány soudem pouze ve výjimečných případech, např. není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán nebo nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést (podmínky jsou stanoveny v § 24 zákona č. 36/1967 Sb.). Obchodní zákoník ukládá soudu rozhodnout o určení znalce do 15 dnů od doručení návrhu.

Znalec jmenovaný soudem pro ocenění nepeněžitěho vkladu může být soudem také odvolán a to buď na návrh společnosti, pokud porušuje závažným způsobem své povinnosti, ale i bez návrhu, zjistí-li, že je podjatý nebo v případech stanovených § 20 zákona č. 36/1967 Sb. Příslušným soudem pro odvolání znalce je soud, který znalce jmenoval.

Znalci náleží za zpracování znaleckého posudku odměna, kterou hradí společnost. Pokud společnost nevznikne, pak jsou k zaplacení odměny znalce společně a nerozdílně zavázáni zakladatelé společnosti. Vznikne-li společnost má i znalec právo na odměnu vůči společnosti. Za společnost uzavírají dohodu se znalcem zakladatelé společnosti, kteří jednájí za společnost na základě ustanovení § 64 ObchZ, a je tedy nutné schválení (společníky popř. příslušným orgánem společnosti) takového jednání do tří měsíců od vzniku společnosti, aby mohla být tímto jednáním zavázána společnost od počátku.

V praxi může nastat situace, že se strany na výši odměny nedohodnou, potom určí její výši na návrh kterékoli strany (znalce, společnosti nebo zakladatele) soud. Účastníky řízení jsou žalobce a žalovaný. Soud by při stanovení odměny zřejmě postupoval podle § 16 vyhlášky č. 37/1967 Sb., který stanoví výši odměny za znalecký posudek závislou na jeho náročnosti a míře odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, na 100 až 350 Kč za jednu hodinu práce. Dále je možné odměnu znalce za zpracování znaleckého posudku

⁵¹ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30.3.2001, č.j. 35 Co 127/2001;

⁵² Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 40;

upravit podle § 20 vyhlášky č. 37/1967 Sb. a zohlednit v odměně mimořádnou obtížnost vypracování posudku, nebo například práci v době pracovního klidu atd. Naopak, pokud byl znalecký posudek proveden opožděně nebo nekvalitně, je možné odměnu snížit popřípadě i odmítnout (§ 27 vyhlášky č. 37/1967 Sb.).

Při zpracování posudku postupuje znalec podle zákona č. 36/1967 Sb. a vyhlášky č. 37/1967 Sb. a ustanovení obchodního zákoníku o oceňování nepeněžitých vkladů. Znalecký posudek musí být podán písemně, a náležitosti posudku musí odpovídat požadavkům stanoveným v § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb., ale i § 59 odst. 4 ObchZ, který upřesňuje požadavky kladené na obsah posudku znalce. Z uvedeného vyplývá, že znalecký posudek musí obsahovat popis nepeněžitého vkladu, který má znalec ocenit. Dále musí znalec uvést, jaké způsoby ocenění použil. Z množného čísla uvedeného v § 59 odst. 4 ObchZ („*použité způsoby*“) lze dovodit, že každý nepeněžitý vklad by měl být oceněn alespoň dvěma různými způsoby. Ovšem někteří autoři pochybují o tomto výkladu a uvádějí, že lze učinit i závěr, že znalec může použít více metod ocenění nikoli musí, zejména pokud v některých případech (např. ocenění movitých věcí) nebude ocenění dvěma způsoby účelné. Nicméně se také přiklání k prvnímu výkladu s tím, že více odpovídá znění zákona.⁵³ Dále musí posudek obsahovat údaj o tom, zda hodnota nepeněžitého vkladu, ke které vedou použité způsoby ocenění, odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií (součtu emisních kursů akcií), které mají být vydány upisovateli jako protiplnění za tento nepeněžitý vklad, nebo částce, která se má započítávat na vklad do základního kapitálu společnosti s ručením omezeným. Z této povinné náležitosti posudku plyne, že navrhovatel musí sdělit znalci částku emisního kursu akcií nebo výši vkladu do společnosti s ručením omezeným, kterou zamýšlí oceňovaným nepeněžitým vkladem do společnosti splatit. Znalecký posudek musí samozřejmě také obsahovat částku, kterou se nepeněžitý vklad oceňuje.

8. Splácení vkladů

Zákon nedefinuje, co je splácení vkladu. Lze tím rozumět splnění závazku splatit vklad. U akciové společnosti označuje obchodní zákoník závazek „splatit vklad“ pojmem „povinnost splatit emisní kurs akcií“ (§ 175 odst. 1 písm. b) ObchZ). Závazky mají být

plněny podle obecné úpravy řádně a včas. Tedy stanoveným způsobem a ve stanovené lhůtě. Způsob splácení vkladů upravuje obchodní zákoník obecně v § 60 odst. 2 ObchZ (bližší kapitola 8.3.), lhůty pro splácení jsou obsažené jak v obecném ustanovení, tj. § 59 odst. 2 ObchZ, tak ve speciální právní úpravě jednotlivých obchodních společností (viz níže).

Na způsobu splácení vkladů a dodržení lhůty pak závisí odpověď na otázku, zda společník splnil svůj závazek řádně a včas nebo zda je s jeho plněním v prodlení.

8.1. Lhůty pro splácení vkladů

Pro nepeněžitě vklady určuje obecné ustanovení § 59 odst. 2 ObchZ zcela jednoznačně, že musí být splaceny před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Toto ustanovení se tedy týká jak vzniku obchodní společnosti, tak i situace, kdy dochází ke zvýšení základního kapitálu společnosti.⁵⁴ Případná odchylná úprava bude neplatná pro rozpor se zákonem. Neboť zákon zde váže splnění vkladové povinnosti na okamžik zápisu výše základního kapitálu do obchodního rejstříku, nevztahuje se toto ustanovení na veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, které nezapisují výši základního kapitálu do obchodního rejstříku. Tyto obchodní společnosti si mohou lhůtu pro splácení nepeněžitě vkladu tedy určit ve společenské smlouvě, pokud tak neučiní uplatní se zákonná lhůta (viz níže).

Obchodní zákoník stanoví v § 80 odst. 1 pro společníka **veřejné obchodní společnosti**, který se zavázal ke splácení vkladu (peněžitě i nepeněžitě), povinnost splatit vklad do společnosti ve lhůtě stanovené ve společenské smlouvě. Pokud lhůta pro splácení vkladů není ve společenské smlouvě upravena, pak mají společníci povinnost splatit vklad bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti. Osoba, která se stala společníkem již existující veřejné obchodní společnosti je povinna splatit vklad také ve lhůtě stanovené ve společenské smlouvě, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku své účasti na společnosti.

Výjimku z výše uvedeného stanoví § 14 odst. 1 písm. g) ZKV, podle kterého se dosud nesplacené vklady společníků stávají splatnými dnem právních účinků prohlášení konkursu na majetek společnosti a společníci jsou povinni splatit své vklady bez zbytečného odkladu

⁵³ Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 42;

⁵⁴ např. Štenglová, I.: Splácení vkladů po novele obchodního zákoníku. Právní praxe. 1998, č. 3;

k rukám správce konkursní podstaty. Neučiní-li tak dobrovolně, je povinností správce zajistit jejich vymožení ve prospěch podstaty.

Právní úprava **komanditní společnosti** stanoví vkladovou povinnost pouze pro komanditisty, pro které zároveň platí lhůty stanovené zákonem ke splacení jejich vkladů v § 97a ObchZ. Komanditista je povinen splatit vklad (peněžitý i nepeněžitý) ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou. Pokud společenská smlouva takovou úpravu neobsahuje, je komanditista povinen splatit svůj vklad bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti. Pokud komanditista přistupuje do již existující komanditní společnosti a společenská smlouva nestanoví lhůtu pro splácení vkladu/ů, je společník povinen splatit svůj vklad bez zbytečného odkladu po vzniku své účasti na společnosti.

Komplementář komanditní společnosti může převzít vkladovou povinnost dobrovolně ve společenské smlouvě (blíže kapitola 5.2.) a obchodní zákoník nestanoví žádné pravidlo ani lhůtu pro splácení vkladu tohoto společníka. Proto by měla společenská smlouva obsahovat lhůtu pro splácení vkladu výslovně nebo alespoň odkaz na právní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku, např. pro komanditisty (§ 97a ObchZ). O následcích prohlášení konkursu na majetek společnosti platí stejně to, co bylo uvedeno výše u veřejné obchodní společnosti.

Lhůty pro splácení vkladů do **společnosti s ručením omezeným** před zápisem společnosti do obchodního rejstříku obsahuje obchodní zákoník v § 59 odst. 2 a § 111 ObchZ. Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být splacena stanovená část peněžitých vkladů (a splaceny nepeněžitě vklady - § 59 odst. 2 ObchZ), tj. celé emisní ážio a na každý peněžitý vklad musí být splaceno nejméně 30% a celková výše splacených peněžitých vkladů spolu s hodnotou splacených nepeněžitých vkladů musí činit alespoň 100 000 Kč. Před podáním návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným musí být na každý peněžitý vklad splaceno alespoň 30% nebo musí být uzavřena smlouva o započtení (§ 145 ObchZ) a opět splaceny nepeněžitě vklady (viz výše).

Odlišná úprava platí pokud je společnost s ručením omezeným založena jediným zakladatelem. V tomto případě může být společnost zapsána do obchodního rejstříku, jen když je v plné výši splacen její základní kapitál. Tedy splaceny všechny vklady jediného

zakladatele, a to jak peněžité, tak nepeněžité, které se započítávají na vklad do základního kapitálu. Odlišné ustanovení v zakladatelské listině by bylo neplatné pro rozpor se zákonem podle § 39 ObčZ. Obchodní zákoník tímto ustanovením (§ 111 odst. 2 ObchZ) sleduje zvýšení ochrany třetích osob, neboť lze předpokládat, že ve společnosti s více společníky, budou společníci vzájemně kontrolovat průběh a plnění povinnosti splatit vklad, avšak ve společnosti s jediným společníkem (zakladatelem) tento princip vzájemné kontroly není uplatnitelný. České právo tak stanoví zvláštní požadavky pokud jde o splácení vkladů jediným zakladatelem (společníkem), Dvanáctá směrnice nikoli.⁵⁵

Přísnější právní úpravu splácení vkladů obsahuje obchodní zákoník také pro osobu, která se stane za trvání společnosti jediným společníkem, a to v § 119 ObchZ. Toto ustanovení určuje, že jestliže se spojí všechny obchodní podíly v rukou jednoho společníka, je tento společník povinen nejpozději do tří měsíců od spojení obchodních podílů splatit zcela všechny peněžité vklady nebo převést část obchodního podílu na jinou osobu. K takové mu spojení všech obchodních podílů může dojít nejen na základě smlouvy o převodu obchodního podílu podle § 115 ObchZ, ale také např. děděním (tedy přechodem obchodního podílu, je-li dědic zároveň již společníkem, nebo zdědí-li všechny obchodní podíly), právním nástupnictvím u právnických osob, nebo při prodeji nebo vkladu podniku (kdy je součástí podniku i obchodní podíl a nabyvatel podniku je již společníkem téže společnosti). Pokud dojde ke spojení všech obchodních podílů v rukou jediného společníka, změní se ze zákona společenská smlouva na zakladatelskou listinu. V případě, že společník nesplatí všechny peněžité vklady v uvedené tři měsíční lhůtě, soud společnost i bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.

Obchodní zákoník tedy, v případech kdy stanoví povinnost „splatit vklady před zápisem“ popř. „před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku“, nestanoví přesnou lhůtu, ale určitou maximální hranici, pro splácení vkladů. Konkrétní lhůtu by proto měla určit společenská smlouva. Jestliže ji neurčí, bude vklad (nebo jeho část) splatný podle ustanovení § 340 odst. 2 ObchZ na výzvu správce vkladu.⁵⁶

⁵⁵ S přísnější úpravou splácení vkladů do společnosti s ručením omezeným s jediným společníkem (zakladatelem) obsahuje i osnova nového obchodního zákona.

⁵⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 372; shodně Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. 2. Díl. Praha: Polygon, 2002, s. 989;

Zbývající části peněžitých vkladů musí společníci společnosti s ručením omezeným splatit ve lhůtě určené ve společenské smlouvě, nejpozději však do pěti let od vzniku společnosti nebo (pokud převzali vkladovou povinnost za trvání společnosti) od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu (§ 113 odst. 1 ObchZ). Této povinnosti nemůže být žádný společník zproštěn, ledaže by šlo snížení základního kapitálu prominutím dluhu (§ 113 odst. 1 ObchZ). Lhůtu uvedenou v § 113 odst. 1 ObchZ nelze chápat jako dispozitivní úpravu pro případ, že ve společenské smlouvě chybí lhůta pro splacení zbývajících vkladů, protože lhůta pro splacení vkladu je povinnou součástí společenské smlouvy (§ 110 odst. 1 písm. d) ObchZ) a lhůta v § 113 odst. 1 ObchZ pouze omezuje smluvní svobodu společníků.

Jak již bylo řečeno v kapitole 5.4. **akciová společnost** může být založena dvěma základními způsoby, a to veřejnou nabídkou akcií, nebo bez této veřejné nabídky. V závislosti na zvoleném způsobu založení akciové společnosti jsou odlišné i povinnosti upisovatelů týkající se lhůt pro splacení upsaných akcií příp. emisního ážia. Je také nutné upozornit na nemožnost splácet jmenovitou hodnotu upsaných akcií nepeněžitým vkladem na základě veřejné nabídky (§ 165 odst. 2 ObchZ). V ostatních případech je podmínkou pro povolení zápisu společnosti do obchodního rejstříku splacení veškerých nepeněžitých vkladů (§ 175 odst. 1 písm. b) ObchZ), popř. jejich splacení před podáním návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu (§ 204 odst. 3 ObchZ).

Upisovatelé, kteří upsali akcie na základě veřejné nabídky akcií podle § 164 odst. 1 ObchZ, musí splácet upsané akcie ve lhůtách stanovených v listině upisovatelů. Upisovatelé, kteří upsali akcie v zakladatelské smlouvě nebo listině, musí splácet akcie ve lhůtě tam uvedené. Zakladatelská smlouva či listina, veřejná nabídka akcií i listina upisovatelů musí při stanovení těchto lhůt respektovat určité meze stanovené kogentními ustanoveními obchodního zákoníku (např. § 165 odst. 3, § 170 odst. 1, § 204 odst. 1 – 3 ObchZ).

Další lhůtu týkající se vzniku společnosti stanoví obchodní zákoník v § 175 odst. 1 písm. b), podle kterého rejstříkový soud povolí zápis společnosti do obchodního rejstříku, je-li prokázáno, že mimo jiného upisovatelé splatili případné emisní ážio a alespoň 30% jmenovité hodnoty všech akcií, jejichž emisní kurs je splácen peněžitými vklady, a zcela splatili

nepeněžité vklady (ty při veřejné nabídce nepřipadají v úvahu). Zde není názorová shoda, zda z uvedeného ustanovení vyplývá povinnost splatit 30% jmenovité hodnoty všech upsaných akcií, bez ohledu na to, kdo je splatil⁵⁷ (stejně jako v § 170 odst. 1 ObchZ), nebo 30% jmenovité hodnoty z každé upsané akcie.⁵⁸ Dědič J. zdůvodňuje svůj závěr potřebou konformní interpretace s komunitárním právem (čl. 9 Druhé směrnice),⁵⁹ z čehož lze dovodit potřebu splatit 30% z každé jednotlivé akcie. K opačnému závěru lze dospět porovnáním ustanovení § 165 odst. 3 ObchZ, který hovoří o povinnosti „upisovatele“ (a tedy každého jednotlivého upisovatele) splatit určitou část jmenovité hodnoty jím upsaných akcií, a sporného § 175 odst. 1 písm. b) ObchZ, který hovoří o povinnosti „upisovatelů“ splatit 30% jmenovité hodnoty všech akcií (tedy bez ohledu na to, který upisovatel splatí část jmenovité hodnoty upsaných akcií, s tím výsledkem, že bude celkově splaceno 30% upsaných akcií). Je tedy otázkou právního posouzení, kterou z uvedených možností zvolit.

Lhůta pro splacení celého emisního kursu upsaných akcií má být obsažena ve stanovách akciové společnosti. Obchodní zákoník opět stanoví maximální hranici, kterou v tomto případě je jeden rok od vzniku společnosti (§ 177 odst. 1 ObchZ). Lhůta jednoho roku se ovšem vztahuje pouze na vklady, u nichž nevznikla povinnost jejich splacení již dříve. Na základě ustanovení § 204 odst. 1 se výše uvedené ustanovení použije přiměřeně i na zvyšování základního kapitálu společnosti.

Otázkou, kterou se zabývala právní teorie i praxe, bylo, zda může osoba, která hodlá nabýt nebo zvýšit majetkovou účast na společnosti, poskytnout společnosti (jejím zakladatelům) hodnoty, které hodlá vložit do společnosti dříve, než se zaváže ke vkladu. Ke kladnému závěru dospěli jak autoři komentářové literatury,⁶⁰ tak i soudní praxe,⁶¹ když připouští poskytnutí zálohy na splacení nového vkladu do základního jmění (kapitálu) u společnosti s ručením omezeným ještě před převzetím závazku k převzetí vkladu. Ovšem musí

⁵⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 587;

⁵⁸ Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 1737;

⁵⁹ čl. 9 odst. 1 Druhé směrnice: Akcie vydávané jako protiplatek za vklady musí být splaceny v okamžiku založení společnosti nebo získání povolení k zahájení činnosti ve výši alespoň 25 % jejich jmenovité hodnoty, nebo nemají-li jmenovitou hodnotu, jejich účetní hodnoty.

⁶⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 186;

⁶¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22.5.2000, sp. zn. 7 Cmo 993/99;

být zřejmé, že zájemcem poskytnuté plnění se vztahuje k novému vkladu, resp. možnosti nový vklad převzít, a že tedy nejde o plnění z jiného právního důvodu.

Zápis společnosti do obchodního rejstříku v rozporu s ustanoveními obchodního zákoníku o minimálním splacení vkladů způsobuje neplatnost společnosti podle § 68a odst. 2 písm. d) ObchZ. Tuto neplatnost může prohlásit jen soud, a to i bez návrhu. Ke dni právní moci takového rozhodnutí vstupuje společnost do likvidace. Zákon nestanoví, kdo je aktivně legitimován k podání návrhu na prohlášení neplatnosti společnosti. Vzhledem k tomu, že soud může v této věci rozhodnout i bez návrhu, se lze domnívat, že takový návrh může soudu podat kdokoli.⁶² Zákon dále stanoví, že i za této situace trvá povinnost společníků splatit vklady, pokud to vyžaduje zájem věřitelů na plnění závazků neplatné společnosti. Zákon zde nerozlišuje mezi povinností splatit „povinné“ vklady komanditistů a společníků společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti a povinností splatit „nepovinné“ vklady společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti. Pokud tedy nebude postačovat majetek společnosti na úhradu pohledávek jejích pohledávek, zákon trvá na splacení vkladů společníků. Tato úprava se použije na všechny obchodní společnosti, protože se jedná o ustanovení obecné části právní úpravy společností.

Podle čl. 9 odst. 2 Druhé směrnice musejí být nepeněžité vklady poskytnuty společnosti do pěti let od založení společnosti. Vzhledem k výše uvedenému, je tedy zřejmé, že česká právní úprava je přísnější, neboť vyžaduje splacení nepeněžitých vkladů před zápisem společnosti do obchodního rejstříku.

8.2. Správa vkladů před vznikem společnosti

Podle ustanovení § 62 odst. 1 ObchZ nabývá obchodní společnost právní subjektivitu ke dni svého zápisu do obchodního rejstříku. Až do tohoto okamžiku tedy nemůže nabývat práva a povinnosti, zavazovat se, ani spravovat vlastní majetek. Proto splácejí-li se vklady (nebo jejich části) před vznikem obchodní společnosti, vyžaduje zákon, aby byl určen správce vkladu, který má pečovat o splacené vklady do vzniku společnosti a po jejím vzniku je předat i s plody a užitky společnosti. Ustanovení § 60 ObchZ upravující splácení vkladů před

⁶² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 243;

vznikem společnosti se vztahuje na všechny obchodní společnosti s některými výjimkami obsaženými v rámci úpravy jednotlivých společností. I když to obchodní zákoník výslovně neupravuje, vztahuje se tato obecná právní úprava i na splácení případného emisního ázia před vznikem společnosti s ručením omezeným.⁶³ Splácení vkladů do obchodní společnosti již existující tento problém nevyvolává, neboť společnost je již subjektem práva a vklady se splácejí přímo společnosti.

Povinnost pověřit konkrétní osobu správou vkladů ve společenské nebo zakladatelské smlouvě je stanovena obchodním zákoníkem v § 60 odst. 1 ObchZ (první věta). Přestože zákon hovoří pouze o společenské smlouvě a zakladatelské smlouvě, z povahy věci a z ustanovení obchodního zákoníku (zejména § 57 odst. 3 ObchZ) vyplývá, že určení správce vkladů by mělo být obsaženo také v zakladatelské listině. Další výjimkou z ustanovení § 60 odst. 1 ObchZ, že správce vkladu musí být určen ve společenské smlouvě nebo zakladatelské listině je případ, kdy je správcem peněžitého vkladu určena banka, aniž by byla zakladatelem. Neboť banka není v takovém případě účastníkem společenské smlouvy nebo zakladatelské smlouvy, je nezbytné uzavřít s ní samostatnou smlouvu a zakladatelský dokument může pouze konstatovat, s kým bude smlouva o správě vkladu uzavřena, popřípadě s kým již tato smlouva byla uzavřena.

Před novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. bylo nejasné, zda je určení správce vkladu podstatnou náležitostí společenské smlouvy, či nikoli. Právní teorie dospěla k prakticky jednotnému názoru, který odpovídal na tuto otázku kladně, např. Dědič J.⁶⁴ nebo Eliáš K.⁶⁵ Po účinnosti novely (tj. po 1.1.2001) není již pochyb v této otázce u společnosti s ručením omezeným ani akciové společnosti (viz níže). Ovšem jak u veřejné obchodní společnosti tak ani u komanditní společnosti není stanovena povinnost splatit vklady (nebo jejich části) před vznikem společnosti a není tedy ani v zákoně uvedena povinnost určit správce vkladu jako podstatná náležitost společenské smlouvy těchto společností (§ 78 a § 94 ObchZ). Pokud by se však zakladatel zavázal ke splacení vkladu před jejím vznikem, musela

⁶³ Bartošiková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 46;

⁶⁴ Dědič, J.: Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon, 1999, s. 123;

⁶⁵ Eliáš, K., a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 1998, s. 18;

by být splněna i povinnost určit správce vkladu ve společenské smlouvě.⁶⁶ Otázkou proto může být jaké budou následky pokud se společníci veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti zaváží ke splacení vkladů před vznikem společnosti a nepověří žádnou osobu správou těchto vkladů ve smlouvě. Domnívám se, že takový nedostatek společenské smlouvy nezpůsobí neplatnost společenské smlouvy, neboť (jak bylo uvedeno výše) není určení správce vkladu zákonem požadováno jako podstatná náležitost smlouvy o založení veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti, ale společníci nebudou moci v důsledku neurčení správce vkladu splnit svůj závazek ke vkladu, který smlouvou převzali.

Určení správce vkladu je podstatnou náležitostí společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným (§ 110 odst. 1 písm. g) ObchZ) a stejně je tato povinnost stanovena i u zakladatelské smlouvy akciové společnosti (§ 163 odst. 1 písm. g) ObchZ). Bude-li chybět jakákoli podstatná náležitost společenské smlouvy (zakladatelské smlouvy), způsobí neplatnost tohoto dokumentu podle § 39 ObčZ.

Pověřenou osobou správou vkladů před vznikem společnosti může být pouze některý ze zakladatelů společnosti (fyzická nebo právnická osoba) nebo pověřená banka (i když není zakladatelem), půjde-li o správu peněžitých vkladů.⁶⁷ To se může jevit v některých případech jako problematické, neboť obchodní zákoník obecně neupravuje splacení peněžitých vkladů před vznikem společnosti. Výslovná úprava je pouze u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (v § 109 odst. 3 ObchZ a § 163a odst. 4 ObchZ), u komanditistů komanditní společnosti se použije úprava společnosti s ručením omezeným podle § 93 odst. 4 ObchZ přiměřeně. Správce tedy jedná na základě ustanovení § 64 ObchZ (jednání jménem společnosti před zápisem do obchodního rejstříku) a má mimo jiné povinnost zřídit zvláštní účet u banky na firmu zakládané společnosti, kam musí být spláceny peněžité vklady. Vklad je tedy možné splatit pouze připsáním na zvláštní účet u banky, nikoli v hotovosti k rukám správce vkladu.

⁶⁶ Bartošíková, M.: Veřejná obchodní společnost po novele obchodního zákoníku. Obchodní právo. 2001, č.5; stejně Dvořák, T.: Veřejná obchodní společnost. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 115; Bartošíková, M.: Komanditní společnost. Obchodní právo. 1999, č. 8; Eliáš, K.: Veřejná obchodní společnost. Právník. 1998, č. 1;

⁶⁷ V praxi se objevují názory na uvolnění tohoto omezení a rozšíření potencionálních správců vkladu, popř. stanovit jiné omezení (např. že se musí jednat o tuzemskou osobu, ať už fyzickou nebo právnickou). Osnova nového obchodního zákona s podobným uvolněním počítá – viz kapitola 12.

Otázka vzniká v situaci, kdy je správcem vkladu určena banka, a podle § 163a odst. 4 ObchZ musí zřídit na firmu společnosti výše zmiňovaný zvláštní účet u banky. Bude banka jako správce vkladů uzavírat smlouvu o zřízení takového bankovního účtu sama se sebou nebo nebude takový účet zřizovat vůbec? I. Pelikánová se domnívá, že ustanovení §163a odst. 4 ObchZ se vztahuje pouze na případy, kdy správcem vkladu není banka. Pokud bude určena správcem vkladu banka, pak budou tuto smlouvu uzavírat zakladatelé společnosti. Jiný výklad daného ustanovení vidí jako nelogický a proti účelu uvedeného ustanovení, neboť by banka zřizovala účet u jiné banky (což by zvyšovalo náklady) nebo by bankovní účet nemusela zřídit vůbec⁶⁸ (opačný názor zastává J. Dědič⁶⁹). Další názor v této věci zastává M. Bartošíková, která připouští možnost, že § 163a odst. 4 ObchZ lze považovat za lex specialis k § 64 ObchZ a umožňuje na základě této konstrukce uzavřít smlouvu o zřízení bankovního účtu s tím, že banka bude vystupovat na obou stranách této smlouvy. Což by řešilo i situaci, kdy bude jediným zakladatelem společnosti banka a tedy i správce vkladu.⁷⁰ Tento výklad připouští i Štenglová I. „nelze však zcela vyloučit ani takový výklad, že ustanovení § 163a odst. 4 ObchZ je speciální ustanovení umožňující takový postup“⁷¹ (uzavření smlouvy bankou na obou stranách této smlouvy).

U veřejné obchodní společnosti ani komplementářů komanditní společnosti zákon takové omezení ve formě splácení peněžitých vkladů na zvláštní účet u banky neobsahuje a bude proto možné takový vklad (pokud se společníci dohodnou, že jej splatí před vznikem společnosti) splatit jak na zvláštní účet u banky, tak i na jiný dohodnutý účet u banky, ale také splacení v hotovosti k rukám správce vkladu.⁷²

Vztah mezi zakladateli a správcem vkladu je podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. g) ObchZ absolutním obchodem a řídí se obchodním zákoníkem. Na správu vkladů lze přiměřeně použít ustanovení o mandátní smlouvě, neboť podle § 576 se ustanovení §§ 567-575 ObchZ použijí přiměřeně i na případy, kdy je někdo povinen podle ustanovení

⁶⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 196;

⁶⁹ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: Polygon 2002, I. díl, str. 392;

⁷⁰ Bartošíková, M.: K některým stále sporným otázkám založení a vzniku obchodních společností. Bulletin Advokacie, 2005 č. 5;

⁷¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 196;

obchodního zákoníku zařídit určitou záležitost na účet jiného – takovou povinností je i povinnost spravovat vklad, přičemž z právní úpravy mandátní smlouvy vyplývá povinnost postupovat při zařizování mandantových záležitostí s odbornou péčí (§ 567 odst. 1 ObchZ). Správce vkladu odpovídá podle ustanovení § 570 ObchZ za škodu na převzatých předmětech vkladu, ledaže tuto škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče (důkazní břemeno leží na správci vkladu). Zákon zde upravuje objektivní odpovědnost správce vkladu. Tyto věci je povinen dát včas pojistit, jen když to stanoví smlouva o správě vkladu, nebo když jej o to zakladatelé požádají, a to na jejich účet. Pojištění splacených vkladů je velmi praktické, neboť zakladatel je povinen podle § 59 odst. 7 ObchZ doplatit v penězích rozdíl mezi hodnotou vkladu v době vzniku společnosti a částkou, již byl předmět vkladu oceněn ve společenské smlouvě, zakladatelské smlouvě nebo zakladatelské listině. Pojištění by se mohlo vztahovat také na povinnost zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích, pokud na společnost nepřejde vlastnické právo v důsledku zániku věci po splacení vkladu. Nic ovšem nebrání správci dát tyto věci pojistit i bez těchto podmínek, pak je ovšem cena pojištění nákladem správce vkladu.

Z ustanovení § 571 ObchZ plyne správci vkladu právo na úplatu za správu vkladu. Pokud nebyla výše úplaty ve smlouvě upravena jsou společníci povinni zaplatit správci vkladu úplatu obvyklou a k této povinnosti jsou zavázáni společně a nerozdílně. Rovněž má správce vkladu právo požadovat po uzavření smlouvy přiměřenou zálohu, lze-li očekávat, že správci vzniknou značné náklady (§ 571 odst. 2 ObchZ), dále má správce vkladu právo na náhradu nutně nebo účelně vynaložených nákladů, ledaže z povahy věci vyplývá, že jsou zahrnuty již v úplatě (§ 572 ObchZ). Úplatu správce vkladu a úhradu jeho nákladů je možné následně zahrnout do zřizovacích výdajů a po vzniku společnosti tyto náklady zakladatelům společností proplatit.

Po vzniku společnosti je správce vkladu povinen předat splacené vklady i s plody a užitky bez zbytečného odkladu společnosti. Správce je povinen předat plody jak oddělené, tak neoddělené. Tato povinnost neplatí, pokud se jedná o vklady peněžité, které jsou uloženy na zvláštním účtu u banky zřízeném pro společnost před jejím vznikem. Důvodem je skutečnost,

⁷² Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. I. Díl. Praha: Polygon. 2002. s. 392;

že zápisem společnosti do obchodního rejstříku nabývá společnost veškerá práva k předmětu vkladu, nestanoví-li zákon jinak. Pokud ovšem společnost nevznikne, ať už bude důvodem pravomocné zamítnutí návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku, uzavření dohody o zrušení zakladatelského dokumentu, nebo neplatnost zakladatelského dokumentu, je správce vkladů povinen vrátit splacené vklady zakladatelům (také s plody a užitky). Poslední věta ustanovení § 60 odst. 3 ObchZ sice stanoví, že za splnění této povinnosti ručí zakladatelé společně a nerozdílně. Tak tomu bude zejména u akciové společnosti, pokud nedojde k upsání celého základního kapitálu, nebo se nesejde ustavující valná hromada. Obecně může ke vzniku této povinnosti dojít, pokud soud zamítne návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku, nebo zakladatelé tento návrh nepodají vůbec.

Pokud by správce nepředal vklady nebo nevrátil vklady bez zbytečného odkladu poté, co mu vznikla povinnost je předat nebo vrátit, je odpovědný za prodlení podle § 365 a násl. ObchZ. V případě zničení věci, ztracení nebo jejího poškození, odpovídá správce zakladateli za vzniklou škodu podle § 570 ObchZ. Pro akciovou společnost platí ustanovení § 167 odst. 2 ObchZ, které je svou povahou *lex specialis* k § 60 odst. 3 ObchZ, a upravuje povinnost k vrácení splacených peněžitých vkladů či jejich částí odchylně. Splacené peněžité vklady jsou povinni vrátit bez zbytečného odkladu zakladatelé (nikoli tedy pouze správce vkladu jako v obecné úpravě) společně a nerozdílně (zakladatelé zde tedy neručí, ale jsou zavázáni společně a nerozdílně), spolu s úrokem ve výši úroku obvykle poskytovaného bankami podle smlouvy o běžném účtu ke dni, kdy vznikla povinnost vrátit zaplacenou částku, v místě, v němž měla mít společnost sídlo.

Pro účely rejstříkového řízení je správce vkladu povinen vydat písemné prohlášení o splacení vkladu nebo jeho části jednotlivými společníky, které slouží jako důkazní prostředek o tom, zda a v jakém rozsahu byl vklad před zápisem společnosti do obchodního rejstříku splacen, neboť se přikládá k návrhu na zápis společnosti. Obchodní zákoník nestanoví náležitosti tohoto prohlášení, ale z povahy věci lze dovodit, že musí obsahovat označení zakladatele, výši vkladu, ke kterému se zavázal, údaj v jaké výši byl tento vklad splacen ke dni vydání prohlášení, dále je vhodné uvést kdy a jakým způsobem byl vklad splacen. Povinnou náležitostí tohoto prohlášení je písemná forma, z čehož vyplývá potřeba podpisu

správce vkladu, který nemusí být úředně ověřen.⁷³ Ovšem autoři jiného komentáře obchodního zákoníku⁷⁴ mají za to, že podpis na prohlášení správce vkladu musí být úředně ověřen, protože ve smyslu § 63 ObchZ je prohlášení správce vkladu právním úkonem, který se týká založení společnosti. Protože v praxi některé rejstříkové soudy vyžadují ověření tohoto podpisu, lze opatření prohlášení správce vkladu ověřeným podpisem doporučit, přestože se domnívám, že § 63 ObchZ nelze na prohlášení správce vkladu považovat za právní úkon týkající se založení, popř. vzniku společnosti.

Protože by uvedení nesprávné částky v prohlášení mohlo vést k poškozování věřitelů nebo by umožnilo vznik společnosti v rozporu s obchodním zákoníkem, zakládá toto ustanovení (§ 60 ObchZ) také ručení správce vkladu, pokud v prohlášení uvedl vyšší částku, než která je splacena. Pro vznik ručení není rozhodné zda správce vkladu uvedl v prohlášení vyšší částku vědomě či nevědomě, a správce vkladu ručí za závazky společnosti po omezenou dobu a do omezené výše. Rozsah ručení je rozdílem mezi vyšší částky, která byla skutečně splacena, a částkou, kterou uvedl správce v prohlášení. Časově je ručení správce vkladu omezeno na dobu pěti let od zápisu společnosti do obchodního rejstříku. Ručení správce vkladu vzniká ze zákona a v souladu s § 312 ObchZ se řídí přiměřeně ustanoveními §§ 305 až 311 ObchZ. Ručení správce vkladu je dále omezeno výší rozdílu mezi skutečně splacenými vklady a vklady, o jejichž splacení vydal písemné prohlášení podle § 60 odst. 4 ObchZ.

Pokud správce vkladu vydá nepravdivé prohlášení úmyslně, dopustí se trestného činu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 2 TrZ.

8.3. Způsob splácení vkladů

8.3.1. Splácení peněžitého vkladu

Pokud jde o splácení peněžitých vkladů, obsahuje obchodní zákoník výslovnou úpravu pouze pro splácení peněžitých vkladů při založení akciové společnosti upisováním akcií (§ 163a odst. 4 ObchZ) a při zvyšování základního kapitálu akciové společnosti upisováním akcií (§ 204 odst. 2 ObchZ). Úprava splácení peněžitých vkladů obsažená v § 163a odst. 3 a 4

⁷³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 1999;

⁷⁴ Koblíha, I., Kalfus, J., Kovařík, Z., Kozel, R., Krofta, J., Pokorná, J., Svobodová, Y. Obchodní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 160;

ObchZ se přiměřeně aplikuje také na společnost s ručením omezeným (§ 109 odst. 3 ObchZ) a vklady komanditistů komanditní společnosti (§ 93 odst. 4 ObchZ). Splácení peněžitých vkladů (při vzniku společnosti nebo zvýšení základního kapitálu či vkladu společníka) společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti by měla upravit společenská smlouvy, popř. odkázat na zákonnou úpravu.

Peněžité vklady se tedy podle § 163a odst. 4 ObchZ splácejí na zvláštní účet u banky, který za tímto účelem zřídí správce vkladu na firmu zakládané společnosti (viz kapitola 8.2.). Vzhledem k tomu, že toto ustanovení je zcela nepochybně kogentní, nelze splácet peněžité vklady před vznikem společnosti jiným způsobem. Podle ustanovení § 339 odst. 2 ObchZ je peněžitý vklad splacen v okamžiku, kdy byla příslušná částka připsána bankou ve prospěch příslušného účtu.

V praxi nebylo zcela jasné zda se úprava § 109 odst. 3 ObchZ (respektive § 163a odst. 3 a 4 ObchZ) použije také na zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, neboť odkaz na splácení peněžitého vkladu je v odstavci, který se týká jinak problematiky nepeněžitých vkladů a také proto, že právní úprava akciové společnosti upravuje zvýšení základního kapitálu odlišně, a to v § 204 odst. 2 ObchZ. Ovšem na tuto úpravu právní úprava společnosti s ručením omezeným neodkazuje. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí⁷⁵ ze dne 29.9.2004 uzavřel, že „Z přiměřeného použití ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák. pro společnost s ručením omezeným (§ 109 odst. 3 obch. zák.) vyplývá, že při zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným musejí být peněžité vklady na zvýšení základního kapitálu splaceny na zvláštní účet u banky, který za tím účelem společnost zřídí na své jméno. Banka neumožní disponovat se splacenými vklady na tomto účtu dříve, než bude zvýšení základního kapitálu zapsáno do obchodního rejstříku, ledaže je prokázáno, že jde o vrácení vkladů upisovatelům.“ Ustanovení § 109 ObchZ tedy podle názoru Nejvyššího soudu upravuje vklady společníků do základního kapitálu společnosti, a to jak vklady při založení společnosti, tak vklady při zvýšení základního kapitálu.

Je otázkou zda povinnost splácet peněžitý vklad na zvláštní účet u banky trvá také poté, co je společnost zapsána do obchodního rejstříku popř. zvýšený základní kapitál a společníci

splácejí zbylou část peněžitých vkladů. Z dikce a účelu ustanovení o splácení peněžitých vkladů na zvláštní bankovní účet, který sleduje zajištění vrácení splacených vkladů či jejich částí upisovatelům (vkladatelům), nedojde-li ke vzniku společnosti nebo zvýšení základního kapitálu společnosti, vyplývá, že po vzniku společnosti nebo zápisu zvýšení základního kapitálu společnosti již povinnost spláct peněžité vklady na zvláštní účet netrvá a zbylé části peněžitých vkladů je možné spláct jakýmkoli způsobem, který obchodní zákoník pro jejich splácení připouští.⁷⁶ Peněžitý vklad je za této situace možné spláct také na základě ustanovení § 334 ObchZ směnkou, šekem či akreditivem. Z tohoto ustanovení dále vyplývá, že otevřením akreditivu či vystavením směnky nebo šeku, prostřednictvím kterých má být splacen vklad, nedochází ještě ke splacení vkladu, ale vklad je splacen až poskytnutím plnění na základě těchto platebních instrumentů. Další nutnou podmínkou pro možnost spláct peněžitý vklad směnkou, šekem či akreditivem je, že tento způsob splácení zbylého vkladu musí být dohodnut ve společenské smlouvě, stanoven v zakladatelské listině, v usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu, nebo stanovách akciové společnosti. Pokud pak společnost nemůže dosáhnout plnění ze směnky, šeku či akreditivu, může požadovat splnění peněžitého závazku po vkladateli, tzv. přímé splacení vkladu.

Vzhledem k tomu, že se společník může zavázat i ke splacení peněžitého vkladu v cizí měně, je nutné pro splacení takového vkladu nebo jeho části před zápisem společnosti do obchodního rejstříku nebo zápisem zvýšení základního kapitálu zřídit odpovídající účet u banky, aby byl naplněn požadavek splácení peněžitých vkladů na zvláštní účet u banky. Teorie se zabývá také otázkou, zda je možné splatit převzatý vklad v cizí měně v měně české. Podle názoru Bartoškové M. a Štenglové I.⁷⁷ by bylo takové splacení porušením společenské smlouvy či jiného závazku k převzetí vkladu, pokud nedošlo k jejich změně.

8.3.2. Splácení nepeněžitého vkladu

Obchodní zákoník hovoří o splacení vkladu nejen v souvislosti s vkladem peněžitým, ale také ve vztahu k vkladu nepeněžitému. Přitom neupravuje splácení nepeněžitých vkladů do

⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.9.2004, 29 Odo 1173/2003;

⁷⁶ Bartošková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 52; stejně Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 27;

⁷⁷ Bartošková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 53;

před vznikem společnosti jednotně, ale v závislosti na předmětu vkladu, navíc stanoví jednak obecný způsob splacení vkladu a pro některé druhy nepeněžitých vkladů upravuje způsob splacení odchylně.

Způsob splacení jednotlivých předmětů nepeněžitých vkladů před vznikem společnosti upravuje obchodní zákoník v rámci úpravy správy vkladů před vznikem společnosti (§ 60 ObchZ). Tuto úpravu je třeba považovat za závaznou, od níž se nelze odchýlit. Dále z ustanovení § 60 ObchZ vyplývá, že ke splacení vkladu je třeba nejen převzetí závazku, ale také právně relevantní způsob převedení předmětu vkladu na společnost.

8.3.2.1. Splácení nemovitosti

(A) Před vznikem společnosti

Obchodní zákoník obsahuje obecnou úpravu týkající se splácení nepeněžitého vkladu spočívajícího v nemovitosti před vznikem společnosti v § 60 odst. 1 a 2. Podle tohoto ustanovení musí vkladatel, který převzal závazek vložit do společnosti jako předmět vkladu nemovitost, předat správci vkladu písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Předáním tohoto prohlášení spolu s předáním nemovitosti správci vkladu, je vklad splacen. Zákon tedy k úspěšnému splacení vkladu, jehož předmětem je nemovitost vyžaduje dva právní úkony vkladatele.

Písemné prohlášení podle § 60 odst. 1 ObchZ je jednostranným právním úkonem vkladatele, jehož náležitosti obchodní zákoník nestanoví. Z povahy věci ovšem vyplývá, že vkladatel musí v prohlášení dostatečně identifikovat vkládanou nemovitost, aby na jeho základě mohl být proveden vklad vlastnického práva k nemovitosti do katastru nemovitostí a musí obsahovat projev vůle vkladatele vložit nemovitost do společnosti.

Přestože zákon nevyžaduje písemný zápis o předání a převzetí nemovitosti, v praxi bude zřejmě takový zápis potřebný k tomu, aby bylo v rejstříkovém řízení možno doložit, že došlo k předání nemovitosti, a tedy ke splacení vkladu. Zákon také nevyklučuje, aby písemné prohlášení vkladatele podle § 60 odst. 1 ObchZ bylo součástí písemného zápisu o předání a převzetí nemovitosti.

Ačkoli obchodní zákoník stanoví převod vlastnického práva na společnost bezvýjimečně vkladem vlastnického práva k nemovitosti do katastru nemovitostí (§ 60 odst. 1

ObchZ), takovým způsobem lze nabýt vlastnické právo pouze k nemovitostem, které se v katastru nemovitostí evidují.

Pokud bude tedy předmětem vkladu nemovitost evidovaná v katastru nemovitostí, společnost nabývá vlastnické právo k ní vkladem do katastru nemovitostí podle § 5 a 12 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ke dni, k němuž byl vklad povolen (tj. den, kdy byl návrh na vklad doručen příslušnému orgánu, pokud byl vklad pravomocným rozhodnutím tohoto orgánu povolen).

Jestliže je předmětem vkladu nemovitost, která není předmětem evidence v katastru nemovitostí, přechází na společnost vlastnické právo podle § 60 odst. 1 ObchZ dnem jejich vzniku, a to na základě písemné smlouvy o vkladu uzavřené mezi vkladatelem a správcem vkladu podle § 60 odst. 2 ObchZ.

(B) Při zvýšení základního kapitálu společnosti

Právní úprava splácení nemovitosti jako předmětu vkladu je obsažena v § 204 odst. 3 ObchZ, která se týká zvyšování základního kapitálu akciové společnosti. Na tuto právní úpravu odkazuje právní úprava společnosti s ručením omezeným, a to § 143 odst. 6 ObchZ a vzhledem k pravidlu, že na právní postavení komanditisty komanditní společnosti se uplatní právní úprava společnosti s ručením omezeným, § 204 odst. 3 ObchZ je použitelný i na tuto situaci. Způsob splácení nemovitosti jako předmětu vkladu společníky veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti je předmětem úpravy společenské smlouvy.

Podle zmiňovaného ustanovení § 204 odst. 3 ObchZ musí vkladatel předat společnosti písemné prohlášení podle § 60 odst. 1 ObchZ před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Předáním tohoto prohlášení spolu s předáním nemovitosti je vklad splacen (k písemnému prohlášení a zápisu o předání a převzetí nemovitosti viz výše). Toto (staro)nové znění § 204 odst. 3 ObchZ zavedl do obchodního zákoníku zákon č. 79/2006 Sb. s účinností k 1.4.2006, poté co jej (ve stejném znění) zákon č. 554/2004 Sb. ke dni 1.1.2005 vypustil s odůvodněním, že se dostalo do úpravy zřejmým omylem, neboť odkazovalo na § 60 odst. 1 ObchZ, který řešil vklad nemovitosti před vznikem společnosti. V praxi ovšem

vypuštěním posledních tří vět ustanovení § 204 odst. 3 ObchZ vznikaly nemalé obtíže s určením, kterým okamžikem je vklad splacen.

Vlastnické právo k nemovitosti jako předmětu vkladu při zvyšování základního kapitálu společnosti přechází na společnost vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí, a to ke dni, k němuž byl vklad povolen (stejně jako při splácení před vznikem společnosti).

Ovšem na rozdíl od nabytí vlastnického práva k nemovitosti nevedené v evidenci katastru nemovitostí před vznikem společnosti, platí při zvyšování základního kapitálu vkladem této nemovitosti, že úprava § 60 odst. 1 ObchZ se neuplatní a společnost nabývá vlastnictví okamžikem účinnosti smlouvy, která je právním důvodem převodu vlastnického práva.

8.3.2.2. Splácení věci movité

(A) Před vznikem společnosti

Ke splácení nepeněžitýho vkladu, jehož předmětem je věc movitá, je podle ustanovení § 60 odst. 2 ObchZ třeba fyzické předání věci správci vkladu. Tímto předáním je vklad splacen. Ovšem společenská smlouva, zakladatelská smlouva nebo zakladatelské listina mohou určit jiný způsob splácení vkladu. To bude vhodné na příklad, pokud je věc uskladněna u třetí osoby. Způsob splácení vkladu takto upravený v zakladatelském dokumentu musí umožnit správci vkladu pečovat o splacené movité věci. Společnost nabývá vlastnické právo k movité věci dnem vzniku této společnosti (§ 60 odst. 1 ObchZ).

(B) Při zvyšování základního kapitálu společnosti

Vklad movité věci jako předmět vkladu do již existující společnosti je splacen okamžikem předání této věci společnosti. Tímto okamžikem se také stává společnost vlastníkem předmětu vkladu.

8.3.2.3. Splácení ostatních nepeněžitých vkladů

(A) Před vznikem společnosti

Ostatní nepeněžitý vklady, jejichž splácení není upraveno výslovně, jsou splaceny podle § 60 odst. 2 ObchZ uzavřením písemné smlouvy o vkladu, která musí zajistit dohled správce vkladu nad plněním do vzniku společnosti. Uvedené pravidlo se vztahuje na všechny níže uvedené vklady. Tuto smlouvu uzavírá jménem společnosti správce vkladu a vkladatel.

Náležitosti uvedené smlouvou se budou řídit předepsanými obsahovými náležitostmi pro daný smluvní typ pro převod příslušného předmětu vkladu. Vlastnické právo k předmětu vkladu získává společnost až svým vznikem, resp. zápisem do příslušného rejstříku či evidence, je-li vyžadován.

Tímto způsobem se budou splácet veškeré nepeněžitě vklady vyjma nemovitostí a věcí movitých. Například nehmotné statky (patenty, práva k průmyslovému vzoru, užité vzory, nebo ochranné známky), podnik, cenné papíry, pohledávky, obchodní podíly, know-how, práva užívání a požívání apod. Dále v této kapitole jsou pak uvedeny některé charakteristiky splácení uvedených vkladů.

Ke splacení vkladu, jehož předmětem je obchodní **podíl** ve společnosti s ručením omezeným nebo podíl komanditisty komanditní společnosti (viz kapitola 6.2.5.3.), je opět třeba uzavření smlouvy o vkladu, jejíž náležitosti stanoví ustanovení obchodního zákoníku týkající se převodu obchodního podílu.

Další náležitosti smlouvy o vkladu **podniku nebo jeho části** stanoví § 59 odst. 5 ObchZ, podle kterého se použijí přiměřeně ustanovení o smlouvě o prodeji podniku, jestliže je vkládán podnik či jeho část. Z přiměřeného použití ustanovení o smlouvě o prodeji podniku § 476 a násl. ObchZ vyplývá zejména to, že smlouva o vkladu podniku musí obsahovat závazek vkladatele odevzdat společnosti podnik a převést na ni vlastnické právo k němu a závazek společnosti převzít závazky vkladatele související s vládaným podnikem.

Při vkladu podniku přecházejí na společnost všechna práva a závazky, které náležejí podniku, včetně práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů k jeho zaměstnanců (§ 480 ObchZ). Přejed pohledávek, které jsou součástí podniku se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek (§ 477 odst. 2 ObchZ), tedy ustanoveními § 524 a násl. ObčZ. K přechodu závazku se nevyžaduje souhlas věřitele, vkladatel však ručí za splnění převedených závazků společností. Společnost je povinna bez zbytečného odkladu oznámit věřitelům převzetí závazků a vkladatel je povinen oznámit dlužníkům přechod pohledávek na společnost (§ 477 odst. 4 ObchZ).

Na společnost přecházejí všechna práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti vkládaného podniku. Je-li pro

nabytí nebo zachování těchto práv rozhodné uskutečňování určité podnikatelské činnosti společnosti uskutečněné po vkladu podniku i činnosti uskutečněné při provozu podniku před nebo po jeho vkladu. K přechodu práv však nedochází, jestliže by to odporovalo smlouvě o poskytnutí výkonu práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví nebo povaze těchto práv.

Podle ustanovení § 11 ObchZ může společnost, která nabude podnik jako vklad, podnikat pod jeho firmou s nástupnickým dodatkem, jen jestliže jí k tomu vkladatel dal výslovný souhlas.

Zvláštní právní úprava přechodu vlastnického práva platí pro nemovitosti, které náleží k podniku a jsou předmětem evidence v katastru nemovitostí. Vlastnické právo k nemovitostem přechází na společnost vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí. Dále § 59 odst. 5 ObchZ stanoví povinnost vložit do smlouvy o vkladu podniku také prohlášení podle § 60 odst. 1 ObchZ, jsou-li součástí podniku nemovitosti (k prohlášení viz kapitola 8.3.2.1.).

S podnikem nepřecházejí na společnost závazky veřejnoprávní povahy, tj. daňové povinnosti, ledaže příslušný právní předpis stanoví něco jiného.

Při vkladu **know-how** požaduje obchodní zákoník v § 60 odst. 2 dále předání dokumentace, v níž je zachyceno know-how. O předání této dokumentace sepíše správce vkladu a vkladatel zápis. Vlastnické právo k know-how přechází na společnost dnem jejího vzniku.

Ustanovení § 59 odst. 5 ObchZ určuje, že je-li předmětem nepeněžitého vkladu **pohledávka**, použije se přiměřeně ustanovení o postoupení pohledávky. Z tohoto odkazu na přiměřené použití právní úpravy o pohledávkách vyplývá použití ustanovení §§ 524 – 530 ObčZ. Na základě přiměřeného použití § 524 ObčZ může společník (budoucí společník) vložit do společnosti svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka, a to písemnou smlouvou. K tomu také rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2001,⁷⁸ který uzavřel, že „*ke splacení vkladu do základního jmění (pozn. dnes již základního kapitálu) společnosti, spočívajícího v pohledávce, nemůže dojít na základě jednostranného právního úkonu, ale jen smlouvou o postoupení*

pohledávky.“ Vklad je uzavřením této smlouvy splacen. Společnost se stává věřitelem z této pohledávky ke dni svého vzniku.

S postoupenou pohledávkou přechází na společnost i její příslušenství a všechna práva s ní spojená. Příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním včetně nákladů soudního řízení, pokud byla v občanském soudním řízení úspěšně uplatněna jejich náhrada (§ 121 odst. 3 ObčZ platí i pro obchodní závazkové vztahy). Naproti tomu smluvní pokuta netvoří příslušenství pohledávky. Právem spojeným s pohledávkou je především právo vyplývající ze zajištění pohledávky.

Ustanovení občanského zákoníku o postoupení pohledávky se přiměřeně použijí i na povinnosti společníka (např. oznámit dlužníkovi postoupení pohledávky bez zbytečného odkladu), na společnost i dlužníka a jeho odpovědnost, pro započtení pohledávky, uplatnění námitek a pro vymáhání pohledávky.

Společník ručí za dobytost pohledávky do výše jejího ocenění podle posudku znalce na základě § 59 odst. 6 ObchZ, tedy přímo ze zákona, tzn. společník je povinen uhradit rozdíl mezi hodnotou plnění, kterou společnost vydobyla na dlužníkovi, a oceněním pohledávky posudkem znalce. Důkazem nedobytnosti pohledávky není jen bezvýsledně vedená exekuce proti dlužníkovi, nemožnost vymoci dlužné plnění lze doložit i jinak. Pokud byla pohledávka zajištěna, je třeba prokázat nedobytnost i na straně osob, které pohledávku zajišťují.

Uplatní se také poslední věta § 527 odst. 2 ObčZ, podle které zaniká ručení společníka pokud společnost nevymáhá postoupenou pohledávku na dlužníkovi bez zbytečného odkladu u soudu, popř. nevede včas výkon rozhodnutí.

Vklad spočívající ve zřízení nebo převedení **práva užívání nebo požívání** (toto právo lze zřídit jak k věci, tak i k jiné majetkové hodnotě) na dobu určitou (k otázce doby, na kterou může být právo zřízeno viz kapitola 6.2.5.4.) je splacen uzavřením písemné smlouvy o vkladu, kterou jménem společnosti uzavírá správce vkladu. Vkladatelem je vlastník věci (zřízení práva) nebo nájemce (převedení práva).

Právo užívání k věcem nemovitým však může být též zřízeno jako právo odpovídající věcnému břemeni (blíže kapitola 6.2.5.5.). V této situaci vzniká problém, zda je možné

⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2001, sp. zn. 32 Cdo 3004/2000;

aplikovat § 60 odst. 2 ObchZ o splacení vkladu, protože podle § 151o odst. 1 ObčZ sice věcná břemena vznikají mimo jiné písemnou smlouvou, ale k nabytí práva odpovídajícího věcným břemenům je nutný vklad do katastru nemovitostí. Teorie dovozuje, že i v tomto případě bude aplikováno ustanovení o splacení v § 60 odst. 2 ObchZ a ke splacení vkladu spočívajícího ve zřízení věcného břemene dojde na základě uzavření písemné smlouvy. Nicméně právo užívání odpovídající věcnému břemeni vzniká až vkladem tohoto práva do katastru nemovitostí podložené smlouvou o vkladu.

Aby byla tato smlouva způsobilým podkladem pro vklad do katastru nemovitostí, musí v ní být dostatečně přesně identifikována nemovitost, která se věcným břemenem zatěžuje, a rozsah a obsah oprávnění společnosti z věcného břemene. Pokud nedojde ke vkladu práva odpovídajícího věcnému břemeni do katastru nemovitostí, uplatní se § 59 odst. 2 ObchZ a společník (vkladatel), který se k poskytnutí tohoto vkladu zavázal, je povinen zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích.

Pokud je předmětem vkladu zřízení užívacího práva k nehmotným statkům, zejména k využití vynálezu či průmyslového vzoru nebo užitého vzoru, ochranné známky anebo využití autorských práv, je smlouva o vkladu smlouvou o poskytnutí licence podle § 508 a násl. ObchZ, popřípadě tzv. nepravou smlouvou licenční, pokud má být využito know-how, popřípadě licenční smlouva podle autorského zákona. Vklad je splacen uzavřením smlouvy o vkladu, ovšem pokud je příslušným zákonem vázána účinnost smlouvy na zápis do příslušného rejstříku, může společnost nabýt příslušné právo až tímto zápisem. Pokud k tomuto zápisu nedojde, musí společník (vkladatel) podle § 59 odst. 2 ObchZ zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích. K souhlasu majitele práva a k převodu závazku a úplatě za užívání viz kapitola 6.2.5.4.

Jak již bylo řečeno na **cenné papíry** (bez ohledu na to, zda se jedná o cenné papíry listinné nebo zaknihované) se podle § 1 odst. 2 ZCP uplatní ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li ZCP nebo zvláštní právní předpis jinak. Je otázkou, zda takovým „zvláštním právním předpisem“ je také Obchodní zákoník a je tedy možné jako výjimku z § 1 odst. 2 ZCP uplatnit úpravu § 60 odst. 2 ObchZ a dovodit tedy, že na cenné papíry jako předmět vkladu se nevztahují ustanovení o věcech movitých, ale také zda takovou výjimku představuje

úprava převodů cenných papírů v ZCP a zvláštních právních předpisech. Pokud dospějeme k názoru, že úprava převodů cenných papírů v ZCP a např. ObchZ je touto výjimkou, je dále nutné vymezit vztah mezi těmito ustanoveními a § 60 odst. 2 ObchZ, zejména zda se jedná o lex specialis k § 60 odst. 2 ObchZ, který se na základě tohoto závěru nepoužije.

Bartošíková M. a Štenglová I. zastávají názor, že je nutné použít § 60 odst. 2 ObchZ přestože neobsahuje výslovnou úpravu pro splácení cenných papírů, ale je speciální právní úpravou pro splácení jakýchkoli vkladů před vznikem společnosti a má tedy přednost před jakoukoli jinou úpravou převodů cenných papírů.⁷⁹ Při tomto závěru je nutné dále dovodit, zda uplatnění § 60 odst. 2 ObchZ vylučuje pro cenné papíry použití režimu věcí movitých (§ 1 odst. 2 ZCP) a bude tedy nutné při splácení vycházet z úpravy „ostatních vkladů“ a uzavřít písemnou smlouvu o vkladu, která musí zajistit dohled správce vkladu nad plněním do vzniku společnosti.

Autorky výše zmiňované publikace se přiklánějí k názoru, že režim splácení vkladů cenných papírů by měl být jednotný, tedy stejný pro cenné papíry listinné i zaknihované, a to uzavření smlouvy podle § 60 odst. 2 ObchZ pro „ostatní nepeněžité vklady“. Zajištění dohledu správce nad plněním bude potom umožňovat předání listinných cenných papírů správci vkladu, popř. jejich uložení do úschovy podle § 34 CenP ve prospěch správce vkladu. V případě vkladu zaknihovaných cenných papírů pak přichází v úvahu pouze jejich převedení na účet správce vkladu.

Ke splácení vkladu cenných papírů tedy dochází uzavřením písemné smlouvy podle § 60 odst. 2 ObchZ. Nicméně společnost získává vlastnické právo na základě rubopisu (u cenných papírů na řad) a předáním, resp. vznikem společnosti. U zaknihovaných cenných papírů nabude společnost vlastnické právo až připsáním na účet investičních nástrojů (§ 94 odst. 3 PKT).

(B) Při zvyšování základního kapitálu

Smlouvu o vkladu pokud jde o zvyšování základního kapitálu uzavírá, stejně jako v jiných případech, společnost (nikoli správce vkladu). Vklad je splacen účinností této smlouvy. Pokud je k účinnosti smlouvy příp. převodu vlastnického práva nutný zápis

v příslušném rejstříku či evidenci, nabývá společnost vlastnické právo k předmětu vkladu až provedením tohoto zápisu.

Zvláštní právní režim opět platí pro nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí, které jsou převáděny v rámci vkladu podniku nebo jeho části, u kterých se uplatní režim uvedený výše v části věnované vkladu podniku před vznikem společnosti.

8.4. Nedostatky při splácení vkladů

Vzhledem k tomu, že předpokladem splacení vkladu není skutečnost, že společnost nabude příslušné majetkové právo k předmětu nepeněžitého vkladu, může se stát, že nepeněžitý vklad je sice považován za splacený, avšak společnost příslušné majetkové právo nemá, neboť u celé řady nepeněžitých vkladů postačí ke splacení vkladu uzavření písemné smlouvy o vkladu nebo jen uskutečnění určitých formálních úkonů. Může jít o situaci, kdy společník neměl příslušné právo nebo nebyl oprávněn jej zřídit, nebo měl příslušné právo, ale dříve než jej na společnost převedl, toto právo zaniklo, např. věc, která byla předána správci vkladu do vzniku společnosti byla zničena, nebo neměl společník (vkladatel) dispoziční právo k předmětu vkladu.

V těchto případech se uplatní ustanovení § 59 odst. 2 ObchZ a tedy, pokud nepřejde na společnost majetkové právo k předmětu nepeněžitého vkladu, přestože se nepeněžitý vklad považuje za splacený, je společník zavázán k tomuto vkladu, povinen zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích a společnost je povinna vrátit nepeněžitý vklad, který převzala, ledaže jej byla povinna vydat oprávněné osobě.

Neprevzala-li společnost předmět vkladu vůbec, protože neexistoval nebo před převzetím společností zanikl, vzniká pouze povinnost společníka plnit v penězích a společnosti závazek vrátit nepeněžitý vklad nevzniká. Pokud společnost nemůže věc vrátit, protože byla zničena nebo ztracena po jejím převzetí společností, mohl by společník uplatnit vůči společnosti právo na náhradu škody způsobenou ztrátou nebo zničením věci a bylo by možné i započítat pohledávku na náhradu škody vůči pohledávce společnosti na zaplacení hodnoty věcného vkladu v penězích.

⁷⁹ Bartošiková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 64;

Kromě toho obchodní zákoník v § 59 odst. 7 ObchZ upravuje případ, kdy nepeněžitý vklad ztratil na ceně a společnost nabyla majetkové právo k předmětu vkladu. Předmětné ustanovení řeší tuto situaci jak při vzniku společnosti, tak při splacení nepeněžitýho vkladu do již existující společnosti. Společník, který se zavázal splatit nepeněžitý vklad, je povinen, pokud nedosáhne v době vzniku společnosti nebo v době splacení hodnota peněžitýho vkladu částky stanovené při jejím založení nebo částky ocenění, doplatit rozdíl v penězích. Jiný způsob náhrady může vyplývat ze společenské smlouvy nebo stanov. K rozdílu může dojít buď tím, že předmět nepeněžitýho vkladu byl nadhodnocen, nebo tím, že se v mezidobí snížila hodnota předmětu nepeněžitýho vkladu.

Toto ustanovení je aplikací zásady zachování základního kapitálu, která u kapitálových společnostech (společnost s ručením omezeným a akciová společnost) představuje jednu ze zásad chránících třetí osoby, které vstupují do právních vztahů s uvedenými společnostmi, neboť u těchto společností je zákonné ručení společníků za závazky společnosti omezené, popř. u akciové společnosti vůbec vyloučeno. V této situaci představuje základní kapitál společnosti určitou záruku pro věřitele naznačující, do jaké míry je majetek společnosti kryt vlastními zdroji. Funkcí ustanovení § 59 odst. 7 ObchZ je proto zajistit, aby nepeněžitý vklad měl v okamžiku splacení skutečně hodnotu uvedenou v zakladatelských dokumentech, popř. v prohlášení o převzetí vkladu.

Pokud bude nepeněžitý vklad spočívat v převedení pohledávky, uplatní se § 59 odst. 6 ObchZ, nikoli § 59 odst. 7 ObchZ. Společník ručí za dobytost pohledávky do výše jejího ocenění.

V případě, že nepeněžitým vkladem bude zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou, je společník povinen hradit újmu vzniklou zánikem takového práva podle § 59 odst. 7 ObchZ. Tato povinnost vzniká bez ohledu na to, zda došlo k zániku tohoto práva v důsledku právního nebo protiprávního jednání společníka. Újmou vzniklou zánikem užívacího nebo požívacího práva před uplynutím určené doby není jen hodnota práva, které nebylo dosud konzumováno, ale i případný rozdíl mezi hodnotou zaniklého práva a úplatou, již bude muset společnost hradit za zřízení jiného užívacího nebo požívacího práva, včetně případného ušlého zisku. Nejde tedy jen o doplacení rozdílu mezi výší vkladu a hodnotou již

konzumovaného užívacího a požívacího práva, jak je tomu podle věty první § 59 odst. 7 ObchZ.⁸⁰

Poslední věta § 59 odst. 7 ObchZ řeší důsledky převodu podílu v případě snížení hodnoty nepeněžitěho vkladu nebo předčasného zániku vloženého práva. Nabyvatele nelze v tomto případě považovat za přímého dlužníka, neboť jemu ze zákona povinnost splatit vklad nevznikla, přesto mu zákon – v souladu se zásadou ochrany třetích osob – ukládá ručení za splnění těchto povinností převodcem, nejde-li o nabytí podílu na regulovaném trhu nebo volném trhu. Stejnou povinnost stanoví i § 59 odst. 2 ObchZ v případě, nepřejde-li majetkové právo k předmětu vkladu vůbec (viz výše).

Jde o ručení ze zákona, na něž se uplatní podle § 312 ObchZ přiměřeně ustanovení § 305 až § 311 ObchZ. Ručení nevzniká při každém nabytí podílu, ale pouze v případě, že zavázaný společník převedl podíl na jiného, tedy pokud došlo k převodu podílu, nikoli jeho přechodu (např. dědění). Další výjimkou, kdy ručení nevzniká je nabytí podílu na regulovaném trhu s investičními nástroji (§ 37 – 39 PKT), kterým je burzovní (organizovaný společností Burza cenných papírů Praha, a.s.) nebo mimoburzovní trh (organizovaný společností RM-System, a.s.), a na volném trhu s investičními nástroji (§ 40 PKT).

8.5. Důsledky prodlení se splácením vkladů

Základní povinností každého společníka je povinnost splatit vklad, který se zavázal vložit do základního kapitálu obchodní společnosti, ať už se jedná o vklad fakultativní nebo obligatorní. Lhůty pro splácení vkladů určuje jednak společenská smlouva, zakladatelská smlouva, zakladatelská listina nebo stanovy společnosti, jednak obchodní zákoník (viz kapitola 8.1.). Pokud společník takto stanovenou lhůtu nedodrží dostává se do prodlení s plněním svého závazku, se kterým obchodní zákoník (u jednotlivých druhů obchodních společností) spojuje určité následky.

Jedná se zejména o povinnost obecné povahy, a to platit úrok z prodlení ve výši 20% z dlužné částky, což stanoví právní úprava jednotlivých společností, u veřejné obchodní společnosti v § 80 odst. 2 ObchZ, pro komplementáře se použije stejné ustanovení jako pro společníky veřejné obchodní společnosti (§ 93 odst. 4 ObchZ), pro komanditisty komanditní

⁸⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon. 2002, s. 387;

společnosti naopak ustanovení pro společníky společnosti s ručením omezeným (§ 93 odst. 4 ObchZ), pro společníky společnosti s ručením omezeným v § 113 odst. 2 ObchZ a pro akcionáře je tato povinnost stanovena v § 177 odst. 2 ObchZ, přičemž společenská smlouva může stanovit vyšší či nižší procento, nebo mohou tuto povinnost zcela vyloučit. Ovšem stanovy akciové společnosti mohou pouze určit úrok z prodlení, pokud tak neučiní, je upisovatel povinen zaplatit úrok ve výši 20% ročně. Na rozdíl od úpravy ostatních obchodních společností, je povinnost akcionáře platit úrok z prodlení spojena s prodlením nejen peněžitého vkladu ale i nepeněžitého.⁸¹ Ostatní právní důsledky prodlení společníka se splacením vkladu jsou specifické pro určitou obchodní společnost.

Mezi další následky patří možnost společníka, který není v prodlení (pokud je prodlení se splacením vkladu kvalifikováno jako podstatné porušení společenské smlouvy) podat žalobu na zrušení společnosti veřejné obchodní společnosti za podmínek stanovených v § 90 ObchZ; oprávnění společnosti, a v případě její nečinnosti každého společníka podle § 82a ObchZ, podat žalobu jménem společnosti o splacení vkladu proti té osobě, která je v prodlení. Pokud komplementář komaditní společnosti převezme vkladovou povinnost a dostane se do prodlení s plněním této povinnosti, je povinen platit úrok z prodlení podle § 80 odst. 2 ObchZ, popř. je možno podat návrh podle § 90 ObchZ za podmínek tam stanovených.

Zvláštní možnost v případě prodlení společníka společnosti s ručením omezeným se splácením vkladů peněžitých tak i nepeněžitých představuje tzv. kauční řízení, tj. vyloučení společníka valnou hromadou jako opatření sankční povahy (§ 113 ObchZ).

Jestliže hodlá společnost využít postup pro vyloučení společníka podle § 113 ObchZ, musí vždy dodržet postup stanovený v § 113 odst. 3 a 4 ObchZ, jinak bude vyloučení neplatné. Společnost musí nejdříve společníka, který se dostal do prodlení vyzvat, aby svoji povinnost splnil ve stanovené lhůtě (ne kratší než tři měsíce), pod pohrůzkou vyloučení ze společnosti (§ 113 odst. 3 ObchZ). Obchodní zákoník nestanoví formu výzvy, zřejmě by ji tedy měla určit společenská smlouva, pokud ani ta neupraví formu výzvy, je možné učinit výzvu jakoukoli formou. Přesto lze doporučit formu písemnou, pro případ následného sporu a

⁸¹ Plíva, S.: Majetkové vklady do obchodních společností. Právo a podnikání 1994/5,6; stejně Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti. 4.přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 239;

zároveň opatřit také doklad o doručení této výzvy. Lhůta pro splnění povinnost může být obsažena jak ve výzvě ke splacení vkladu, tak i dodatečně, pak ovšem počíná běžet až ode dne, kdy se společník o stanovení této lhůty a její délce dozvěděl.⁸²

Pokud společník nesplní povinnost, k jejímuž splnění byl vyzván podle § 113 odst. 3 ObchZ, ve stanovené lhůtě může být valnou hromadou ze společnosti vyloučen. K rozhodnutí valné hromady postačuje jeho přijetí prostou většinou hlasů přítomných společníků, nestanoví-li společenská smlouva vyšší počet hlasů potřebných k vyloučení společníka. Ovšem podle § 141 odst. 1 ObchZ musí být o rozhodnutí o vyloučení společníka pořízen notářský zápis. Pokud však společník, o jehož vyloučení má valná hromada rozhodovat, splatí dlužný vklad společnosti dříve, než valná hromada společnosti rozhodla, nemůže být již vyloučen podle ustanovení § 113 odst. 4 ObchZ⁸³ a společnosti zůstává pouze právo domáhat se případného zaplacení majetkových sankcí za prodlení podle § 113 odst. 2 ObchZ. Obchodní zákoník dále v § 113 ObchZ stanoví postup pro nakládání s obchodním podílem společníka, pro případ, že valná hromada rozhodne o jeho vyloučení.

Sporný je mezi autory právníkové literatury názor na užití tohoto řízení na postavení komanditisty. Proti přiměřenému užití tohoto řízení, zejména s ohledem na další důsledky takového postupu je Dědič J.,⁸⁴ Štenglová I. také neuvádí možnost přiměřeného použití těchto ustanovení v komentáři k § 93 odst. 4 ObchZ.⁸⁵ Ovšem například Dvořák T. vyloučení komanditisty ze společnosti v kadučním řízení umožňuje,⁸⁶ stejně tak Bartošíková.⁸⁷

Zvláštním případem sankce je zrušení společnosti s ručením omezeným i bez návrhu soudem a nařízení likvidace společnosti (§ 119 ObchZ), která přichází v úvahu pokud společník, v jehož rukou se spojily všechny obchodní podíly, ve stanovené lhůtě zcela nesplatil všechny peněžité vklady, ani nepřevodil část obchodního podílu na jinou osobu.

Právní úprava akciové společnosti dále upravuje také postup společnosti při vymáhání splacení vkladu (§ 177 ObchZ). Představenstvo by mohlo (v souladu se zákonem a stanovami)

⁸² Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 264;

⁸³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20.4.1998, sp. zn. 1 Odon 132/97;

⁸⁴ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 2. díl. 1. vydání. Praha: Polygon. 2002, s. 896-7;

⁸⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 326;

⁸⁶ Dvořák, T.: Komanditní společnost. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 153;

⁸⁷ Bartošíková, M.: Komanditní společnost po novele obchodního zákoníku. Daně a právo v praxi. 2001, č. 16;

zvolit také jiný postup, například snížení základního kapitálu upuštěním od vydání nových akcií podle § 213d ObchZ nebo podání žaloby na splacení emisního kursu podle § 182 odst. 1 písm. d) ObchZ. Další sankcí, kterou obchodní zákoník postihuje upisovatele při prodlení se splácením emisního kursu upsaných akcií, je zákaz výkonu hlasovacího práva podle ustanovení § 186c odst. 2 písm. a) ObchZ.

Kromě důsledků prodlení stanovených obchodním zákoníkem mohou být ve společenské smlouvě nebo stanovách stanoveny i důsledky jiné. Může jít například o povinnost zaplatit smluvní pokutu ve stanovené výši.

9. Pojem podíl

Základem existence každé obchodní společnosti je přítomnost společníků, kteří společnost svým rozhodnutím konstituovali, popř. se stali společníky již založené obchodní společnosti, a mezi něž lze celou obchodní společnost pomyslně rozdělit. Nejnižší možný počet společníků v jednotlivých formách obchodních společností určuje zákon – veřejná obchodní společnost a komanditní společnost musejí mít alespoň dva společníky, u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti připouští obchodní zákoník i společnost o jednom společníkovi. Pokud by poklesl počet společníků pod stanovenou minimální hranici, byl by dán zákonný důvod pro zrušení společnosti rozhodnutím soudu (§ 68 odst. 6 písm. c) ObchZ).

Podíl je abstraktní, ideální, protože společnost není rozdělena reálně. Reálnosti nabývá podíl jenom v podobě vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku podle následujících kapitol.

Podíl je rozdílný od vkladu. Zpravidla je větší než vklad, ale může být také menší, jestliže hospodářské výsledky společnosti nejsou dobré

Obchodní společnosti jsou samostatnými subjekty práva a jsou tedy oddělené od společníků jako subjektů práva, kteří nemají žádná vlastnická práva k majetku společnosti ani k dalším součástem jejího majetku. Dispozice společnosti s tímto majetkem i jiné právní jednání společnosti ovlivňují společníci pouze nepřímým prostřednictvím právních forem, které jim dává k dispozici obchodní zákoník, popř. si je dohodli v zakladatelském dokumentu.

Mezi společníky a společností se tedy vytváří právní vztah charakterizovaný svými subjekty (společnost a společník) a obsahem (vzájemná práva a povinnosti společnosti a společníků). Pro tento právní vztah, vznikající a trvající uvnitř společnosti, a vyjádření jeho existence užívá obchodní zákoník pojem podíl.

Obecně je pojem podíl definován v § 61 odst. 1 ObchZ, podle kterého představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Ve stejném významu je podíl používán i v § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ. Na rozdíl od ostatních obchodních společností, právní úprava společnosti s ručením omezeným užívá místo obecného pojmu „podíl“ zvláštní

pojem „obchodní podíl“, který tedy označuje podíl ve společnosti s ručením omezeným. Až do novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 370/2000 Sb. nebyly shodné názory teorie, zda obchodní podíl je odchylný od podílu ve smyslu ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ. Nyní je tedy tento rozpor odstraněn neboť podle ustanovení § 114 odst. 1 ObchZ obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti.

U akciové společnosti je podíl představován cennými papíry, označovaných jako akcie (§ 155 ObchZ) nebo zápisné listy (§ 176 ObchZ) a za zákonem stanovených podmínek i poukázky na akcie (§ 204b ObchZ). U jiných obchodních společností nesmí být podíl představován cenným papírem. Listina vydaná touto společností na podíl nemůže být cenným papírem, ale vždy pouhým potvrzením o účasti ve společnosti. Stejný závěr vyplývá i z ustanovení § 1 odst. 1 CenP, který vyjmenovává demonstrativní výčet cenných papírů s tím, že určuje, že jiné listiny než v něm uvedené jsou cenným papírem pouze tehdy, jestliže to o něm stanoví právní předpis. Protože žádný právní předpis nevymezuje cenný papír obsahující práva společníka vyplývající z jeho účasti na obchodní společnosti (mimo akciové společnosti), nelze takový cenný papír vydat.

Podíl v obchodní společnosti může být vázán na převzetí vkladové povinnosti společníkem a jeho splacení. Potom hovoříme o podílu jako o majetkové hodnotě, kterou získává společník od společnosti jako protiplnění za uvedené převzetí a splacení vkladu. To ovšem neplatí bezvýhradně. Zvláštní postavení mezi společnostmi v tomto směru má veřejná obchodní společnost, u níž (jak již bylo uvedeno v kapitole 5.1.) nejsou vklady povinné a zásadně nepředstavují majetkový základ podílu. U komanditní společnosti (blíže kapitola 5.2.) stíhá vkladová povinnost pouze komanditisty, nikoli komplementáře, kteří mají obdobné postavení jako společníci veřejné obchodní společnosti.

Z hlediska obecné kategorizace předmětů soukromoprávních vztahů má, vzhledem k poměrně úzkému vymezení věci v právním smyslu v českém občanském právu, podíl právní povahu jiné majetkové hodnoty ve smyslu § 118 odst. 1 ObčZ, protože naplňuje znaky jimiž je jiná majetková hodnota definována.⁸⁸ jde o majetkovou hodnotu a zároveň jde o jiný předmět než o věc v právním smyslu, o byt či nebytový prostor nebo právo. Pro právní povahu

podílu není rozhodující hmotný nosič, kterým je podíl případně vyjádřen (např. listinná akcie), nýbrž skutečnost, že jsou v něm inkorporována příslušná práva, která jsou s daným hmotným nosičem neoddělitelně spojena a bez jeho předložení nemohou být vykonána ani převedena. Pokud jde o cenné papíry jako hmotné nosiče podílu na akciové společnosti, bylo již řečeno v kapitole 6.2.5.2., že podle § 1 odst. 2 CenP se na cenné papíry vztahují ustanovení o věcech movitých, pokud zákon o cenných papírech nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Přestože stále nelze, na základě této úpravy, hovořit o cenných papírech jako o věcech movitých, vývoj názorů na povahu cenných papírů se v tomto ohledu blíží právnímu pojetí věci, které je navrhováno v nově připravovaném občanském zákoníku.

Tím, že je podíl podřazen pod jiné majetkové hodnoty a tedy včleněn do soustavy předmětů soukromoprávních vztahů, je možné s ním zacházet obdobně jako s věcmi či právy. Podíl tudíž může být např. převeden či zastaven, může být společným majetkem více osob nebo ve společném jmění manželů, ovšem rozsah dispozic s ním je dán právní formou společnosti a právní úpravou obsaženou v souvisejících předpisech. Domnívám se, že dispozice s podílem či obchodním podílem jdou již nad rámec této diplomové práce, a proto o nich není v této práci dále pojednáno.

9.1. Kvalitativní stránka podílu

Každý podíl má svou kvalitativní a kvantitativní stránku. Kvalitativní stránka podílu je dána souhrnem práv a povinností plynoucích z účasti společníka ve společnosti, jež ve svém souhrnu tvoří novou kvalitu – podíl. Tato práva a povinnosti společníků lze rozlišovat na majetková a nemajetková práva a povinnosti, která nelze vydělovat k samostatným dispozicím (blíže kapitola 9.3.).

Majetkovým právem společníka je právo na podíl na zisku a právo na vypořádání společníka a společnosti. Právo na vypořádání může mít různé podoby v závislosti na tom, zda k vypořádání dochází za trvání společnosti nebo při zrušení společnosti s likvidací. Za trvání společnosti může jít o vypořádání jednak cenou, kterou společník získá za podíl při jeho převodu (popř. cenu prodaných akcií), jednak vypořádacím podílem (blíže kapitola 10.), pokud je základem pro zánik účasti společníka jiný právní skutečnost než převod podílu

⁸⁸ Knapp, V., Knappová, M.: Občanské právo hmotné. Svazek I. Praha: Codex Bohemia 1997, s. 156;

(prodej akcií). Při zániku účasti společníka při zrušení společnosti s likvidací, vzniká společníkovi právo na podíl na likvidačním zůstatku (blíže kapitola 11.).

Nemajetkovým právem společníka je pak právo podílet se na řízení společnosti, a to buď jednáním s ostatními společníky, nebo účastí na valné hromadě, a právo na informace o záležitostech společnosti.

Společník není nadán pouze právy vůči společnosti, ale (jak bylo uvedeno výše) také povinnostmi, které lze opět rozčlenit na povinnosti majetkové a nemajetkové povahy. Základními povinnostmi majetkové povahy jsou vkladová povinnost stanovená zákonem nebo vyplývající ze společenské smlouvy (zakladatelské listiny, popř. zakladatelské smlouvy), a povinnost kompensovat ztráty společnosti, která může být opět založena zákonem nebo společenskou smlouvou.

Povinnosti společníků, které jsou nemajetkové povahy, mohou zahrnovat povinnosti nejrůznější povahy vyplývající ze zakladatelského dokumentu. Odborná literatura⁸⁹ se zmiňuje zejména o (i) povinnosti zdržet se konkurenčního jednání, která může nabývat různé intenzity v závislosti na právní formě společnosti – pro společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti je zákaz konkurence vysloven přímo zákonem (§ 84 ObchZ), zákaz konkurence komanditisty je zákonem vyloučen, ovšem společenská smlouva může stanovit jinak (§ 99 ObchZ), u společnosti s ručením omezeným může vyplývat ze společenské smlouvy, u akciové společnosti nemá prakticky žádný význam, vzhledem k anonymitě akcionářů držících akcie na majitele, byli-li vydány; (ii) ostatní povinnosti bývají zpravidla založeny společenskou smlouvou a jejich rozsah je závislý na konkrétních poměrech dané společnosti. Zásadní význam mají u veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, jejichž společníci a komplementáři mají povinnost účastnit se činnosti společnosti, přičemž společenská smlouva musí vymezit druh a rozsah této činnosti. Společníci společnosti s ručením omezeným mohou vykonávat činnosti pro společnost, a pokud nejsou založeny pracovní smlouvou, je třeba je upravit smlouvou společenskou. Opět

⁸⁹ Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 55;

platí, že u akciové společnosti žádné takové povinnosti neplatí, vzhledem k anonymitě zejména vlastníků akcií na majitele.

Podíl není ale tvořen všemi právy a povinnostmi společníka ve vztahu ke společnosti, ale pouze těmi, která plynou z účasti na společnosti. Není proto součástí podílu např. povinnost vrátit peníze ze smlouvy o půjčce nebo úvěru ap. Součástí podílu nejsou ani sankční závazky vzniklé z důvodu porušení povinností společníkem, neboť ty neplynou z účasti společníka na společnosti, ale z porušení práva. Není proto součástí podílu závazek zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích podle § 59 odst. 7 ObchZ. Součástí podílu není ani závazek k náhradě škody vzniklý porušením povinnosti společníka, závazek zaplatit smluvní pokutu či úrok z prodlení.

9.2. Kvantitativní stránka podílu

Kvantitativní stránka podílu má dvě složky, a to výši podílu a hodnotu (cenu) podílu. Výše podílu se vyjadřuje zlomkem nebo procentem. Pokud jde o veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, neřeší zákon, jak se určuje výše podílu společníka. Z principů právní úpravy těchto společností lze pouze dovozovat, že výše podílu se určí stejně jako výše vypořádacího podílu a podílu na likvidačním zůstatku (§ 89 a § 92 ObchZ u veřejné obchodní společnosti a § 104 u komanditní společnosti). Pokud jde o vztah mezi poskytnutými vklady do těchto společností a získaným podílem ve společnosti, lze konstatovat, že jejich velikost (vkladů) v zásadě žádný vliv na velikost podílu společníka nemá..

Podle ustanovení § 114 ObchZ se výše podílu společníka společnosti s ručením omezeným určuje podle poměru vkladů společníků do základního kapitálu. Ovšem společenská smlouva může stanovit jinak. Pokud však společníci ve společenské smlouvě využijí této možnosti a stanoví výši obchodního podílu bez vazby na výši vkladu anebo jen s omezenou vazbou na výši vkladu, měl by být takový postup odůvodněn jiným přínosem takto zvýhodněného společníka pro společnost. Jinak by mohlo jít o výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku podle § 265 ObchZ a příslušná část společenské smlouvy by mohla být z tohoto důvodu neplatná. Pak by se uplatnilo základní pravidlo v § 114 odst. 1 ObchZ.

Ani u akciové společnosti zákon výslovně nestanoví, jak se určuje výše podílu na akciové společnosti, a je opět nutné vyjít ze základních principů právní úpravy. Takovým principem je, že rozsah práv společníka této společnosti je odvozován od jmenovité hodnoty akcie (např. 178 odst. 1, § 180 odst. 2, § 181 ObchZ). Takže lze dovodit, že celková výše podílu akcionáře na akciové společnosti, vzniklá součtem podílů příslušejících k jeho akciím, která je dána poměrem jmenovité hodnoty jeho akcií a základního kapitálu společnosti. Můžeme zde tedy hovořit o podílu akcionáře na základním kapitálu společnosti. Ten je pak ve stanovených případech relevantní i pro určení celkové výše podílu akcionáře na společnosti.⁹⁰

Od výše podílu ve společnosti je nutné odlišovat druhou složku kvantitativní stránky podílu, a to hodnotu podílu. Zatímco výše podílu je relativně stálá, hodnota podílu se mění podle výsledků hospodaření společnosti, je závislá na rozsahu práva a povinností společníka a na hodnotě čistého obchodního majetku společnosti. Ke zjištění hodnoty podílu je třeba jej ocenit. Pro účely obchodního zákoníku se oceňuje podíl mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti, jež připadá na jeho podíl, nestanoví-li zákon jinak (§ 61 odst. 1 ObchZ). Míra účasti na čistém obchodním majetku se stanoví zlomkem nebo procentem z čistého obchodního majetku daného výší podílu ve společnosti. Pokud je podíl předmětem nepeněžitého vkladu do obchodní společnosti oceňuje se podle § 59 odst. 3 ObchZ.

Pojem čistý obchodní majetek vymezuje § 6 odst. 3 ObchZ, podle kterého se jedná o obchodní majetek podnikatele po odečtení závazků, které se u něho zahrnují do obchodního jmění, tedy veškerých závazků u právnické osoby a závazků vzniklých v souvislosti s jejím podnikáním u fyzické osoby.

9.3. Jednotnost podílu

Podíl je pojímán jako jediný, nedělitelný předmět právních vztahů. Princip jednotnosti podílu se projevuje v tom, že dojde-li k převodu nebo přechodu podílu, pak se tak děje tzv. en bloc, tj. majetková složka i nemajetková složka dohromady. Totéž platí i při převodu nebo přechodu části podílu. Každý společník přitom může mít, pokud jde o jeho účast v téže obchodní společnosti, jen jeden obchodní podíl. Uvedené pravidlo obsahuje ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ, podle kterého může mít každý společník pouze jeden podíl ve společnosti. (8)

⁹⁰ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I. Akciové společnosti. 5., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 42;

Výjimkou je pouze akciová společnost, kde každá akcie představuje samostatný podíl na akciové společnosti.

Uvedenou zásadu pak obsahují také ustanovení u jednotlivých obchodních společností. Právní úprava veřejné obchodní společnosti ve svém § 80 odst. 3 ObchZ připouští vložení do společnosti více vkladů, nicméně pro účely výpočtu podílu se tyto vklady sčítají, čímž je potvrzen princip jednoho podílu ve společnosti. Další výslovnou úpravou principu jednotnosti podílu obsahuje § 114 odst. 2 ObchZ spadající do úpravy společnosti s ručením omezeným (*Každý společník může mít pouze jeden obchodní podíl.*). Jestliže se společník společnosti s ručením omezeným účastní na základním kapitálu dalším vkladem, připočte se tento vklad k jeho vkladu dosavadnímu, který se odpovídajícím způsobem zvýší. Ve vazbě na takové zvýšení vkladu může dojít i ke zvýšení obchodního podílu. K tomu ovšem nedojde v případě, kdy se všichni společníci podílejí na zvýšení základního kapitálu v poměru svých obchodních podílů, výše jejich obchodních podílů se pak nemění.

To, že může mít každý společník pouze jediný podíl, který je tvořen jak složkou majetkovou tak i nemajetkovou, není na zábranu možnosti jeho rozdělení, typicky při přechodu jednoho podílu na více právních nástupců původního společníka.

Zákon zde nestanoví žádné zvláštní podmínky u veřejné obchodní společnosti, neboť u této společnosti není zákonná vkladová povinnost ani minimální povinná výše vkladu společníka. Rovněž není vyloučeno, aby společník získal převodem od jiného společníka jeho podíl; pak se oba podíly spojují a vzniká tu jediný, nový podíl. Totéž je možné i u společnosti s ručením omezeným, ovšem za splnění některých podmínek. Zejména se jedná o ustanovení § 117, § 109 odst. 1 a § 105 odst. 3 ObchZ. Obchodní podíl tak může být rozdělen pouze v taxativně vypočtených případech, musí být k jeho rozdělení udělen souhlas valnou hromadou - Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí⁹¹ konstatoval, že souhlas valné hromady s převodem části obchodního podílu zahrnuje i souhlas s rozdělením obchodního podílu, jehož část se převádí, a to i když to není v usnesení valné hromady uvedeno výslovně, vklad připadající na každý takto vzniklý obchodní podíl činí nejméně 20 000 Kč a společnost s ručením omezeným nesmí mít více než 50 společníků.

9. Vypořádací podíl

Východiskem pro vysvětlení pojmu vypořádací podíl je § 61 odst. 2 ObchZ, který stanoví, že při zániku účasti společníka ve společnosti za trvání společnosti jinak než převodem podílu vzniká společníkovi právo na vypořádání (vypořádací podíl).⁹² Literatura se shoduje na názoru, že toto ustanovení není zcela přesné, neboť právo na vypořádání zde existuje již v okamžiku vzniku společnického vztahu ke společnosti. Ovšem konkrétní právo na vypořádání v podobě určité výše vypořádacího podílu je vázáno teprve na právní skutečnost, která působí zánik společnickovy účasti na společnosti, ale nemá vliv na další existenci společnosti⁹³. Dědič J. hovoří o právu na vypořádací podíl jako o podmíněném majetkovém právu, které je součástí podílu pouze do doby, pokud je právem podmíněným, tedy právem na vypořádání pro případ zániku účasti společníka na společnosti.⁹⁴ Právo na vypořádání má tedy pouze ten společník, jehož účast na společnosti končí jinak než dobrovolným převedením obchodního podílu.

Pro veřejnou obchodní společnost není uplatnění vypořádacího podílu typické, protože zánik účasti společníka na společnosti zásadně vede ke zrušení společnosti. Ovšem obchodní zákoník připouští výjimku a to za podmínek § 88 odst. 2, kdy se můžou zbývající společníci změnou společenské smlouvy dohodnout, že společnost trvá i nadále bez společníka, jehož účast na společnosti zanikla. Za této situace má společník nebo jeho dědici, popřípadě právní nástupci vůči společnosti nárok na vypořádací podíl (§ 89 ObchZ), který se vypočte obdobně jako podíl na likvidačním zůstatku. U komanditní společnosti se uplatní přiměřeně právní úprava veřejné obchodní společnosti s odchylkami, které stanoví § 102 ObchZ. U společnosti s ručením omezeným je nárok vypořádací podíl společníka vázán např. na vyloučení společníka valnou hromadou pro nesplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti (§ 113 ObchZ, § 121 ObchZ), zrušení účasti společníka soudem (§ 148 ObchZ), nebo vyloučení

⁹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7.10.1998, sp. zn. 1 Odon 110/97;

⁹² Nově a zcela odlišně od stávající úpravy je řešena problematika vypořádacího podílu a následně také problematika uvolněného podílu v osnově nového obchodního zákona, neboť není vázán na fixní určení tak jako dnes, ale je vázán na výtěžek získaný prodejem uvolněného podílu v dražbě.

⁹³ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 62;

společníka (§ 149 ObchZ) či dohodu o ukončení účasti společníka ve společnosti (§ 149a ObchZ). U akciové společnosti se naopak institut vypořádacího podílu neuplatňuje, protože zánik účasti akcionáře na společnosti je vždy možný převodem akcie (akcií). Vyloučení převoditelnosti akcií totiž není možné.

Obchodní zákoník hovoří v § 61 odst. 2 o stanovení výše vypořádacího podílu. Což je ovšem nepřesné, neboť pravidla zde obsažená nejsou pravidly pro určení výše vypořádacího podílu, ale pro určení hodnoty vypořádacího podílu. Hodnota vypořádacího podílu se zjišťuje z vlastního kapitálu společnosti zjištěného ke dni zániku účasti společníka na společnosti. Společenská smlouva může obsahovat odchylku od tohoto pravidla a to, že se má hodnota vypořádacího podílu zjišťovat z čistého obchodního majetku. Pokud je společenská smlouva staršího data a ke dni 1.1.2001 obsahovala jiná pravidla pro stanovení hodnoty vypořádacího podílu, pozbyla platnosti dne 1.1.2001 (čl. VIII bod 21 zákona č. 370/2000 Sb.).

Pokud společenská smlouva onu povolenou odchylku neobsahuje a hodnota vypořádacího podílu se stanoví z vlastního kapitálu, je třeba jej zjistit z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti. Pokud den zániku účasti společníka připadá na rozvahový den, zjistí se vlastní kapitál na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky, kterou je společnost povinna provést podle zákona o účetnictví (zákon č. 563/1991 Sb.) bez ohledu na zánik účasti společníka ve společnosti. Pokud je tímto dnem jiný den, musí společnost zjistit vlastní kapitál na základě mezitímní účetní závěrky.

Pokud na základě ustanovení společenské smlouvy má být určena hodnota vypořádacího podílu z čistého obchodního majetku, musí být výše čistého obchodního majetku zjištěna na základě posudku znalce ustanoveného obdobně podle § 59 odst. 3 ObchZ. Z toho plyne, že tento znalec musí být ustanoven soudem na základě podaného návrhu na jmenování znalce, který podává společnost (blíže k postupu jmenování znalce viz kapitola 7.2.). Znalec jmenovaný soudem podle § 61 odst. 2 ObchZ je povinen zjistit výši čistého obchodního majetku ke dni zániku účasti společníka na společnosti. Obchodní zákoník

⁹⁴ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon 2002, s. 411;

nestanoví žádné zvláštní obsahové náležitosti posudku a proto se uplatní obecná úprava obsažená v zákoně č. 36/1967 Sb. a vyhlášce č. 37/1967 Sb.

Úprava jednotlivých obchodních společností obsahuje ustanovení o stanovení výše vypořádacího podílu, § 150 odst. 1 ObchZ stanoví, že výše vypořádacího podílu se určí poměrem obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak. I zde tedy obchodní zákoník umožňuje založit nerovné postavení společníků. Rovněž v tomto případě však platí, že by založení takto nerovného postavení mělo mít věcný důvod (viz kapitola 8.2). Při stanovení výše vypořádacího podílu veřejné obchodní společnosti se postupuje stejně jako při výpočtu podílu na likvidačním zůstatku (§ 89 ObchZ), tedy k určení vypořádacího podílu dojde podle zákona (§ 92 odst. 1 a 2 ObchZ) nebo podle společenské smlouvy (§ 92 odst. 3 ObchZ). Určení výše podílu společníka komanditní společnosti by mělo být součástí společenské smlouvy, jinak (vzhledem k nedostatku právní úpravy) je nutno ze zásad, na nichž spočívá právní úprava komanditní společnosti, dovodit, že jde o společnost osobní, proto jsou podíly společníků stejné.⁹⁵

Na základě zjištěného majtkového základu (vlastního kapitálu nebo čistého obchodního majetku) se podle výše podílu společníka vypočítá hodnota vypořádacího podílu.

Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, neplyne-li ze společenské smlouvy nebo stanov něco jiného. Proto pokud mají být společností vráceny nepeněžité vklady společníků vložené do společnosti (např. nemovitost či jiná majtková hodnota) při zániku účasti společníka, kdy má nárok na vypořádací podíl, je nutné aby tuto možnost společenská smlouva nebo stanov výslovně upravily, jinak nemají společníci na jejich vrácení nárok. Společníci by však měli ve takovém dokumentu vypořádat i s tím, jak se bude postupovat v případě, že hodnota takového předmětu vkladu nebude odpovídat podle zákona či společenské smlouvy stanovené výši vypořádacího podílu (např. způsob kompenzace). Je třeba zejména upozornit, že společnost nemůže jako vypořádací podíl poskytnout společníkovi více, než odpovídá zákonným způsobem stanovené výši vypořádacího podílu a samozřejmě mu bez jeho souhlasu nemůže poskytnou ani méně.

⁹⁵ Pokorná J. in Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 147;

Ustanovení § 61 odst. 3 ObchZ obsahuje úpravu splatnosti vypořádacího podílu, a to tak že právo na vyplacení vypořádacího podílu je splatné uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky podle odstavce 2 (viz výše) nebo ode dne doručení posudku znalce podle odstavce 2 (viz výše) společnosti. Ovšem zákon, dohoda účastníků nebo společenská smlouva mohou upravit lhůtu splatnosti jinak. Úprava, kterou toto ustanovení obsahuje, je tedy pouze dispozitivní. Obchodní zákoník stanoví jiné lhůty splatnosti vypořádacího podílu výslovně u společnosti s ručením omezeným ve vazbě na převod uvolněného obchodního podílu, popřípadě na splacení vkladu (§ 150 odst. 3 ObchZ), a u akciové společnosti při vypořádání společnosti s akcionářem při zániku jeho účasti na akciové společnosti ve vazbě na prodej vráceného zatímního listu nebo akcie, popřípadě vydání nového zatímního listu nebo akcie, popřípadě na zápis snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Další výjimkou platnou pro všechny společnosti obsahuje zákon o konkursu a vyrovnání. Podle § 14 odst. 1 písm. g) ZKV patří mezi účinky prohlášení konkursu i to, že závazky společnosti, na kterou byl prohlášen konkurs, které mají být uspokojeny z podstaty, tedy i pohledávka na vyplacení vypořádacího podílu, se považují za splatné.

Jak již bylo uvedeno, od dispozitivní úpravy zákona se lze odchýlit ve společenské smlouvě, ale i v samotné dohodě mezi společníkem a osobou, které má být vypořádací podíl vyplacen. Touto dohodou je možné změnit jak splatnost uvedenou v § 61 odst. 3 ObchZ, tak i ve společenské smlouvě nebo stanovách. To ovšem neplatí v případě aplikace § 150, § 220u odst. 3 ObchZ, nebo zákona o konkursu a vyrovnání.

Vzhledem k tomu, že u společnosti s ručením omezeným i akciové společnosti je upravena splatnost vypořádacího podílu speciálně, použije se obecná úprava splatnosti uvedená v § 61 odst. 3 ObchZ pouze ve veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, opět s možností výjimek, jak jsou uvedeny výše.

Podmínkou pro vyplacení vypořádacího podílu je podle § 61 odst. 3 ObchZ schválení účetní závěrky. Ovšem obchodní zákoník nestanoví lhůtu, ve které by měla být tato účetní závěrka schválena, proto je nutné dovodit ze zákona o účetnictví (zákon č. 563/1991 Sb.), že účetní závěrku je třeba schválit do konce bezprostředně následujícího účetního období. Nebude-li účetní závěrka schválena v tomto termínu nebo pokud nebude účetní

závěrka schválena bez vážného důvodu vůbec, je vypořádací podíl splatný uplynutím lhůty tří měsíců ode dne, kdy měla být účetní závěrka schválena.

Pokud společnost nevyplatí vypořádací podíl ve stanové lhůtě, dostává se do prodlení a nastávají důsledky uvedené v § 365 a n. ObchZ. Neuplatní se pouze ustanovení o možnosti odstoupit od smlouvy, protože z povahy věci nepřipadá v úvahu.

Nařízení o EHVS upravuje právo na vypořádací podíl ve svém článku 33, který stanoví, že pokud přestane být člen součástí sdružení z jiného důvodu, než je převod jeho práv za podmínek stanovených v čl. 22 odst. 1, určí se výše práv, které mu náleží, nebo závazků, které má, na základě majetku sdružení v okamžiku, kdy tento člen přestává být jeho součástí. Také je nutné upozornit na to, že výše práv a závazků vystupujícího člena nemůže být stanovena paušálně dopředu.

10. Podíl na likvidačním zůstatku

Obecná úprava v ustanovení § 61 odst. 4 ObchZ zakotvuje další podmíněné majetkové právo, jež je součástí podílu všech obchodních společnostech, a jde o právo na podíl na likvidačním zůstatku. Podmínkou vzniku tohoto práva jako nepodmíněného je zrušení společnosti s likvidací a to, že tato likvidace skončí přebytkem. Právo na podíl na likvidačním zůstatku, jako nepodmíněné, nevzniká pokud je společnost zrušena bez likvidace a její jmění nepřechází na právního nástupce, nebo pokud bude sice společnost zrušena s likvidací ovšem bez majetkového zůstatku, který by z takové likvidace vyplynul. Jedná se tedy opět o právo společníka na vypořádání se společností, nyní však v situaci, kdy společnost směřuje k zániku.

Zákon výslovně nestanoví, zda podíl na likvidačním zůstatku musí být vyplacen v penězích nebo může být na podíl na likvidačním zůstatku poskytnuto i naturální plnění. Pokud tato pravidla nestanoví ani zakladatelské dokumenty společnosti, mohli by je určit společníci při schvalování návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku podle § 75 odst. 1 ObchZ. Autoři komentářové literatury dovozují, že pokud není takto stanoveno ani v zakladatelských dokumentech ani v návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku, mělo by být

plnění poskytnuto vždy v penězích, což dovozují ze samotné podstaty likvidace a z principu zákazu zneužití hlasovacích práv, který je obsažen v § 56a odst. 1 ObchZ.⁹⁶

Konkrétní výpočet tohoto podílu je již závislý na speciální úpravě v rámci ustanovení o jednotlivých formách obchodních společností, která jsou až na právní úpravu akciové společnosti upravena dispozitivně. Tak u veřejné obchodní společnosti se podle § 92 ObchZ rozdělí likvidační zůstatek mezi společníky nejprve do výše hodnoty jejich splacených vkladů a poté se zbytek rozdělí mezi společníky rovným dílem. Tato úprava vychází z dobrovolnosti převzetí vkladů do veřejné obchodní společnosti. Pokud ovšem nestačí likvidační zůstatek ani na vrácení splacených vkladů, podílejí se na něm společníci rovným dílem. Výrazem dispozitivnosti je zde ustanovení § 92 odst. 3 ObchZ, který umožňuje, aby společenská smlouva upravila rozdělení likvidačního zůstatku jinak.

Úprava výpočtu podílu na likvidačním zůstatku společníka (komanditisty nebo komplementáře) komanditní společnosti je obsažena v § 104 ObchZ. Při rozdělení likvidačního zůstatku nečiní zákon rozdíl mezi komplementáři a komanditisty, když říká, že každý ze společníků má nárok na vrácení částky ve výši splaceného vkladu. Ovšem pokud likvidační zůstatek nestačí k tomuto vrácení, mají přednostní právo na vrácení komanditisté, neboť oni přebírají vklady na základě povinnosti. Zbytek po vrácení částky ve výši vkladů se rozdělí podle zásad pro rozdělení zisku. Pokud likvidační zůstatek nestačí ani na vrácení splacených vkladů, a to ani vkladů komanditistů, rozdělí se podle zásad pro rozdělení zisku. Opět v § 104 odst. 3 ObchZ je umožněna odlišná úprava rozdělení likvidačního zůstatku od této zákonné.

Velikost podílu na likvidačním zůstatku ve společnosti s ručením omezeným je závislá na poměru obchodních podílů jednotlivých společníků, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného (§ 153 ObchZ). Společenská smlouva může tedy založit nerovné postavení společníků a určit podíl na likvidačním zůstatku bez vazby na výši vkladu, což není zcela nelogické, neboť kapitálová účast společníka na činnost společnosti s ručením omezeným není jedinou možnou formou účasti. V praxi poměrně často společenská smlouva ukládá společníkům osobně se podílet na činnosti společnosti a to se jistě může odrazit i na výši

⁹⁶ Dědič, J., a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. 1. vydání. Praha: Polygon. 2002, s. 418;

podílu na likvidačním zůstatku. Je nutné ovšem připomenout, že takový postup by měl být vždy odůvodněn jiným přínosem zvýhodněného společníka společnosti. Jinak by se toto ustanovení společenské smlouvy mohlo dostat do rozporu s § 265 ObchZ, tedy se zásadami poctivého obchodního styku, a příslušná část společenské smlouvy by mohla být z tohoto důvodu neplatná. Pak by bylo nutné přistoupit k určení podílu na likvidačním zůstatku podle zákonného pravidla obsaženého v § 153 ObchZ.

Velikost podílu akcionáře na likvidačním zůstatku se, stejně jako dividenda, rozděluje mezi akcionáře v poměru odpovídajícím jmenovité hodnotě jejich akcií. Ovšem stanovy mohou na základě ustanovení § 159 odst. 1 ObchZ spojit s prioritními akciemi přednostní práva týkající se podílu na likvidačním zůstatku. Pokud takové ustanovení stanovy obsahují, musí v nich být také vymezeno, v čem přednostní právo spočívá, zejména jak se bude likvidační zůstatek rozdělovat mezi majitele prioritních akcií na straně jedné a ostatní akcionáře na straně druhé. Pokud nepostačuje likvidační zůstatek ani k úhradě jmenovitých hodnot akcií a společnost vydala prioritní akcie s přednostním právem na výplatu likvidačního zůstatku, musí společnost rozdělit likvidační zůstatek na část připadající akcionářům s těmito prioritními akciemi a na část připadající ostatním akcionářům, a to v poměru upraveném stanovami. Každá s těchto částí se pak rozdělí mezi akcionáře podle splacené hodnoty jejich akcií.

Obchodní zákoník nestanoví, kromě akciové společnosti (§ 220 odst. 3 a 4 ObchZ), okamžik splatnosti podílu na likvidačním zůstatku. Pokud tak nestanoví ani zakladatelský dokument společnosti, je podíl na likvidačním zůstatku splatný bez zbytečného odkladu poté, co společník požádal (po předložení zprávy o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku společníkům nebo orgánu k tomu příslušnému) o jeho vyplacení podle § 340 odst. 2 ObchZ. Právní úprava akciové společnosti určuje, že nárok na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká vrácením listinných akcií předložených na výzvu likvidátora. Pokud společnost vydala akcie zaknihované vzniká nárok na vyplacení tohoto podílu ke dni, kdy na základě příkazu likvidátora byly zrušeny akcie společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů.

K vyplacení podílu na likvidačním zůstatku může dojít jen tehdy, byly-li uspokojeny nároky oprávněných věřitelů, kteří včas přihlásili své pohledávky, a je-li pohledávka sporná nebo nesplatná, jen byla-li věřiteli poskytnuta dostatečná jistota. Z ustanovení § 75 odst. 3 ObchZ pak plyne jednoznačný zákaz poskytovat zálohy na podíl na likvidačním zůstatku. Při prodlení společnosti s výplatou podílu na likvidačním zůstatku se uplatní ustanovení § 365 a n. ObchZ.

11. Závěr

Současný obchodní zákoník, přestože byl koncipován jako právní úprava sledující definitivní řešení, nutně pro přechod od direktivně řízené ekonomiky k ekonomice tržní, je od svého přijetí v roce 1991 předmětem rozsáhlých diskusí odborné veřejnosti. Postupem času se ukázaly jeho nedokonalosti a potřeba novelizací, které ovšem v řadě případů s sebou přinášejí celou řadu nejasností a z nich vyplývajících výkladových problémů, které s konečnou platností vyřešily, nebo někdy v budoucnu snad vyřeší, vyšší stupně soudů v rámci své rozhodovací činnosti. Příčinami tohoto vývoje byl nutný vývoj společnosti, který započal po roce 1989 a obchodní zákoník v době svého přijetí nemohl postihnout veškerý možný vývoj společnosti v budoucnu. Na druhé straně byla příčinou častých novelizací také potřeba harmonizovat naše právo s právem Evropských společenství.

Výsledkem je nyní značně rozsáhlá, a poměrně formalizovaná úprava obchodního práva, kterou je nutné rekonstruovat. Z variant rekonstrukce obchodního práva přicházely v úvahu dvě základní. Předně bylo možné jít cestou komercializovaného občanského zákoníku a obchodní zákoník tak opustit, nebo cestou paralelní úpravy práva občanského a práva obchodního. Věcný záměr občanského zákoníku se přiklonil k druhé alternativě. Věcný záměr obchodního zákona⁹⁷ byl schválen usnesením vlády ze dne 6. března 2002 pod číslem 222.⁹⁸

V jednotlivých kapitolách této práce jsem se snažila poukázat na některé sporné otázky aplikace či výkladu platného obchodního zákoníku ve vztahu k vkladům a podílům do obchodních společností. Vzhledem k pokročilému stavu práce na novém obchodním zákoníku, bych se na tomto místě raději než o obchodním zákoníku de lege ferenda zmínila o připravovaných změnách zmíněným návrhem obchodního zákoníku. Na některé změny obsažené v návrhu obchodního zákoníku (dále jen „**Návrh**“) jsem již upozornila průběžně v textu této diplomové práce.

⁹⁷ <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=381&d=11551>

⁹⁸ http://wtd.vlada.cz/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm

Vedle změn ve struktuře nového obchodního zákona⁹⁹ a přesunu některých institutů k úpravě občanským zákoníkem (např. obecné vymezení podnikatele §§ 297 a násl. návrhu občanského zákoníku), jsou navrhovány také změny týkající se vkladů a podílů v obchodních společnostech.

Z těchto změn vybírám pouze některé, a to pojetí vkladu a podílu, splácení vkladu na zvláštní bankovní účet a oceňování vkladu. Pojetí vkladu (ČÁST DRUHÁ, Hlava I., Díl 3 Návrhu) zůstává v zásadě nezměněno a je sjednoceno pro družstva a společnosti. Ovšem Návrh již nehovoří o peněžních prostředcích jako o předmětu vkladu, ale o penězích a o penězi ocenitelných věcech (srovnej kap. 2.). Za vklad pak Návrh prohlašuje souhrn všech předmětů vkladů, které se určitá osoba (což kryje i případ zvýšení základního kapitálu) zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení své účasti v ní. Explicitně Návrh stanoví, že výše vkladu musí být vyjádřena v české měně.

Peněžité vklady se i nadále budou povinně splácet na bankovní účet (ovšem Návrh stanoví tuto povinnost pouze pro společnost s ručením omezeným a akciovou společnost), kde budou bankou blokovány do okamžiku vzniku korporace, toto pravidlo se však nevyužije při zvyšování základního kapitálu, kde povinnost splácet na zvláštní účet zůstává, avšak banka nesmí omezovat možnosti nakládání s předmětem vkladu.

Omezení předmětu vkladu na jeho hospodářskou využitelnost je vtaženo pouze pro akciové společnosti (což je také požadavek Druhé směrnice). Ovšem významnou změnou je odstranění úpravy obsažené nyní v § 59 ObchZ o ocenění vkladu. Společná úprava vkladu pouze stanoví, že ocenění předmětu nepeněžitého vkladu se uvede v zakladatelském aktu obchodní korporace, ledaže tento zákon stanoví jinak. Návrh pak stanoví povinnost ocenit nepeněžitý vklad znalcem jmenovaným administrativním orgánem pouze pro akciové společnosti (u společnosti s ručením omezeným jde o ocenění znalcem určeným dohodou stran).

Dále Návrh například mění úpravu správce vkladu, kdy rozšiřuje okruh osob, které mohou být pověřeny výkonem správy vkladů před vznikem společnosti i na kteroukoli jinou

⁹⁹ Vycházela jsem ze znění návrhu obchodního zákona ke dni 17. dubna 2005, které je zveřejněno na www.juristic.cz;

třetí osobu, s předpokladem odborné způsobilosti ke správě vkladů (advokát, notář, realitní kancelář apod.). Návrh také připouští (stejně jako Druhá směrnice), aby zvláštní právní předpis umožnil vydávání akcií bez jmenovité hodnoty, ale stanoví také explicitně povinnost vyjádřit výši vkladu v české měně.

Pojetí podílu je v zásadě zachováno, byť s několika změnami. Zejména Návrh sjednocuje úpravu podílu ve všech formách obchodních společností (není zde již odchylka u společnosti s ručením omezeným – obchodní podíl) a Návrh stanoví, že podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti plynoucí z této účasti. Odchyly od této úpravy pak obsahuje úprava jednotlivých společností (např. výše podílu společníka veřejné obchodní společnosti je vázána na jeho vztah k čistému obchodnímu majetku a výše podílu komanditisty je vázána na poměr jeho vkladu k základnímu kapitálu). Návrh hovoří o možnosti společníka mít pouze jeden podíl, tímto nepřebírá úpravu současného obchodního zákoníku, který stanoví výjimku pro akciovou společnost, kde každá akcie představuje jeden podíl.

Změny, které obsahuje Návrh oproti současnému obchodnímu zákoníku jsou zejména ve prospěch systematickosti a logičnosti právní úpravy obchodních společností. Nicméně se zdá, že reaguje i na výtky, které byly a jsou adresovány současnému obchodnímu zákoníku a jeho jednotlivým ustanovením. Zároveň také odstraňuje právní úpravu, kterou obchodní zákoník překračuje povinnosti stanovené právními předpisy ES, i když ne vždy. Samozřejmě žádný zákon nemůže postihnout veškerý vývoj ve společnosti a bezchybně očekávat a řešit všechny situace, které mohou nastat v budoucnu v praxi, neboť společnost a vztahy v ní vznikající se neustále vyvíjejí a mění.